

ҚОСТАНАЙ АКАДЕМИЯСЫ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ІШКІ ІСТЕР МИНИСТРЛІГІНІҢ
ШЫРАҚБЕК ҚАБЫЛБАЕВ АТЫНДАҒЫ

ЖЕДЕЛ-ІЗДЕСТІРУ ҚЫЗМЕТІ КАФЕДРАСЫ

ТОКЖАНОВ Е.Н.

" ШЕТ ЕЛДЕРДІҢ ЖЕДЕЛ-ІЗДЕСТІРУ ЗАҢНАМАСЫ "

Оқу құралы

Қостанай қ., 2022 жыл

УДК 343.123.1 (075.8)

ББК 67.73 я73

Т51

Қазақстан Республикасы ІІМ Шырақбек Қабылбаев атындағы Қостанай академиясы Ғылыми кеңесінің шешімімен (25.04.2022 ж. № 10 хаттама) басылып шығарылады.

Рецензенттер:

Д. Қалқаманұлы - Қазақстан Республикасы ІІМ Шырақбек Қабылбаев атындағы Қостанай академиясы ІО әкімшілік қызмет кафедрасы бастығының орынбасары, философия докторы (PhD) полиция майоры;

Е.Е.Қайнар - Қазақстан Республикасы ІІМ Шырақбек Қабылбаев атындағы Қостанай академиясы жалпы құқықтық пәндер кафедрасының бастығы, философия докторы (PhD) полиция подполковнигі.

Токжанов Е.Н.

Т51 Шет елдердің жедел-ізвестіру заңнамасы - Қостанай қ.: Қазақстан Республикасы ІІМ Шырақбек Қабылбаев атындағы Қостанай академиясы, 2022. – 57 б.

ISBN 978-601-7931-21-6

Қазақстан Республикасының "жедел-ізвестіру қызметі туралы" Заңымен уәкілеттік берілген мемлекеттік органдардың жедел бөлімшелері өз құзыреті шегінде жеке адамның өмірін, денсаулығын, құқықтары мен бостандықтарын, меншікті қорғау, жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізу жолымен жүзеге асыратын, Жария және Жасырын қызмет түрін білдіреді. қоғам мен мемлекеттің қылмыстық қол сұғушылықтан қауіпсіздігі.

УДК 343.123.1 (075.8)

ББК 67.73 я73

ISBN 978-601-7931-21-6

Токжанов Е.Н., 2022

© Қазақстан Республикасы ІІМ

Шырақбек Қабылбаев атындағы Қостанай академиясы, 2022

Мазмұны

Жедел-ізвестіру қызметінің түсінігі, мақсаттары, белгілері, міндеттері мен функциялары.....	4
Жедел-ізвестіру қызметі курсының мәні және оны қылмысқа қарсы күресте тағайындау.	4
Жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық, ғылыми, моральдық-этикалық негіздері.	10
Жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық негізі мен қағидаттары.....	11
Жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық негізі.	12
ЖІҚ принциптерінің жалпы сипаттамасы.	13
Жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық, ғылыми, моральдық-этикалық негіздері.	14
ЖІҚ принциптерінің түсінігі мен мағынасы.	16
ЖІҚ жүзеге асыратын органдар, аппараттар және қызметкерлер	21
Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдардың міндеттері.	22
Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдардың құқықтары	22
ЖІ жүргізу және тоқтату ұғымы, негіздері, шарттары.....	23
Жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізу үшін негіздер.....	24
Жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізу және тоқтату шарттары.....	25
Жалпы ЖІШ	26
Арнайы ЖІШ.....	29
Арнайы жедел-ізвестіру іс-шаралары.	29
Арнайы нормаларды жүргізу және тағайындау тәртібі.....	31
ЖІҚ жүзеге асыру кезінде заңдылықтың сақталуын ведомстволық бақылау және прокурорлық қадағалау. .	32
ЖІҚ жүзеге асырылуын ведомстволық бақылау.....	32
Азаматтардың жік жүзеге асыратын органдарға жәрдемдесуі және оларды тмд елдерінде әлеуметтік құқықтық қорғау	37
ЖІҚ жүзеге асыратын органдарға азаматтардың жәрдемдесуі.....	37
Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдарға жәрдемдесетін азаматтарды әлеуметтік және құқықтық қорғау.	37
Интерпол: құқықтық мәртебесі, қазіргі жағдайы және дамудың негізгі бағыттары.....	38
Интерпол.....	38
Қазіргі даму кезеңі	40
ТМД-ның кейбір елдерінің жедел-ізвестіру заңнамасын салыстырмалы талдау	43
Жедел-ізвестіру қызметі саласындағы қазіргі заманғы отандық және шетелдік заңнаманы талдау	43
ТМД елдерінің ұлттық жедел-ізвестіру заңнамаларының өзара байланысы	46
Түрлі мемлекеттердің ұлттық құқық қорғау органдарының өзара іс-қимылының тиімділігі.	46
Әдебиеттер тізімі.....	48

Жедел-ізвестіру қызметінің түсінігі, мақсаттары, белгілері, міндеттері мен функциялары.

Жедел-ізвестіру қызметі курсының мәні және оны қылмысқа қарсы күресте тағайындау.

Біздің қоғам дамуының қазіргі кезеңінде қылмысқа қарсы жасырын әдістерді қолдану қылмыстың едәуір деңгейі мен ауыр қылмыстарды дайындаудың, жасаудың және жасырудың құпия сипаты жағдайында берік құқықтық тәртіпті қамтамасыз етудің әлеуметтік қажеттіліктеріне байланысты. Жасырын әдістерді қолданудың жинақталған тәжірибесін ескере отырып, Қазақстан Республикасы белгілі бір құқықтық және ұйымдастырушылық шеңберге енгізді.

Құқық қорғау органдарының құрамында жұмыс істейтін бөлімшелердің күрделі жүйесін зерттеу қылмыспен күрестегі Жасырын қызмет белгілі бір белгілер жиынтығы бар тәуелсіз әлеуметтік институт екенін анықтауға мүмкіндік береді. Бұл белгілерді талдау жедел-ізвестіру қызметінің мәні мен ерекшеліктерін түсінуге мүмкіндік береді.

Алғашқы ерекшелік ретінде жасырын әдістерді қолданатын операциялық құрылғылардың практикалық қызметінің кәсіби сипатын көрсету қажет. Қылмыспен күресудің қолданылатын әдістерінің ерекшелігі кәсіби мамандармен жабдықталған арнайы бөлімдердің құрылуын анықтайды.

Қылмысқа қарсы күрес жөніндегі жасырын қызметке құқық қорғау органдарының басқа да бөлімшелері қатысады, олар өзге де функционалдық міндеттерді орындайды, бірақ жедел-ізвестіру қызметтеріне көмек көрсете алады (кезекші бөлімдер, әкімшілік қызмет департаментінің бөлімшелері және т.б.).

Жедел-ізвестіру қызметінің екінші ерекшелігі оның құқықтық регламенттелуі болып табылады. Ол заң нормаларының күрделі жиынтығын қамтитын көптеген құқықтық көздердің көмегімен қамтамасыз етіледі. Оған Қазақстан Республикасының заңдарынан бастап ведомстволық нормативтік актілерге (бұйрықтар, нұсқаулықтар, нұсқаулар және т.б.) дейін әртүрлі заңдық күші бар актілерде белгіленген құқықтық нұсқамалар кіреді.

Жедел-ізвестіру қызметінің үшінші айырым белгісіне қылмысқа қарсы күрес бойынша қабылданатын шаралардың барлау сипатын жатқызу қажет.

Кез-келген ғылымның тақырыбы-олардың нәтижелерін практикалық іс-әрекетте пайдалану үшін танылуға және зерттелуге жататын шындықтың объективті заңдылықтарының белгілі бір шеңбері.

Оның мазмұнын ғылым пәнінен ажырату керек. Ғылымның мазмұны оның пәнін зерттеу процесінде пайда болады және практикалық ұсыныстарды әзірлеу көзі ретінде қызмет ететін ғылыми теорияларды, ұғымдарды, ғылым заңдарын қамтитын зерттеу тақырыбы туралы ғылыми білімнің белгілі бір жүйесі болып табылады.

Жоғарыда айтылғандардың бәрі жедел-ізвестіру қызметінің теориясына толығымен қатысты, бұл анықталған заңдарға негізделген ARD ұйымдастыру нысандары туралы білім жүйесі және қылмыспен күрес мәселелерін шешуге бағытталған жедел-ізвестіру шараларын жүзеге асыру тактикасы.

Осылайша, жедел-ізвестіру қызметі теориясының тақырыбына мыналар жатады:

-қылмысқа қарсы күрес міндеттерін уақтылы шешуді қамтамасыз етуге арналған ұйымдастырушылық-басқарушылық және жедел-ізвестіру іс-шараларының кешенді жүйесі ретінде жедел-ізвестіру қызметінің құрылымдық-функционалдық аспектілерін білу;

-қылмыстың құқықтық, криминологиялық және криминалистикалық аспектілері, жедел-ізвестіру іс-шараларының мазмұны мен сипатына тікелей әсер ететін және оларды жүзеге асырудың ұйымдастырушылық нысандары мен тактикалық тәсілдерін айқындау кезінде ескерілетін сыртқы ортаның криминогендік және криминогендік жағдайлары.;

-жедел-ізвестіру қызметі саласында туындайтын құқықтық, ұйымдастырушылық және тактикалық қатынастар;

-жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық негіздері.;

-кылмысқа қарсы күрестің жедел-іздігі шараларын ұйымдастыру нысандары мен жүзеге асыру тактикасын жетілдірудің перспективалық шаралары

1. Жедел-іздігі қызметі курсының міндеттері мен құрылымы

Жедел-іздігі қызметі теориясының пәні мен әдісін анықтай отырып, қарастырылып отырған ғылыми пәннің міндеттерін анықтауға болады, бұл зерттелетін нақты мәселелерді анықтау үшін өте маңызды.

"Жедел-іздігі қызметі туралы" ҚР Заңының 2-бабында жедел-іздігі қызметінің міндеттері айқындалған:

-азаматтардың өмірін, денсаулығын, құқықтарын, бостандықтарын, заңды мүдделерін және меншікті (нысандарына қарамастан) құқыққа қарсы қол сұғушылықтан қорғауға міндетті;

-қоғамның, мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз етуге және оның экономикалық әлеуеті мен қорғаныс қабілетін нығайтуға жәрдемдесу;

-кылмысты анықтау, алдын алу, жолын кесу және ашу,

-анықтау, тергеу органдарынан және соттан жасырынып жүрген, кылмыстық жазадан жалтарып жүрген, хабар-ошарсыз жоғалған азаматтарды және заңда көзделген жағдайларда өзге де адамдарды іздігі жөніндегі шараларды жүзеге асыру;

-шет мемлекеттер мен халықаралық ұйымдардың арнайы қызметтерінің барлау-нұқсан келтіру қызметін анықтау, алдын алу жолын кесу;

-Қазақстан Республикасы Президентінің және басқа да күзетілетін адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету;

-мемлекеттік шекараны қорғауды қамтамасыз ету;

-мемлекеттік және өзге де заңмен қорғалатын құпияны құрайтын мәліметтердің сақталуын қамтамасыз ету;

-кәсіпорындарға, мекемелерге және ұйымдарға (меншік нысанына қарамастан) коммерциялық құпияны қорғауға көмек көрсету;

-бас бостандығынан айыру орындарында кылмыстық-атқару заңнамасында белгіленген режимді қолдау;

-жедел-іздігі қызметін жүзеге асыратын органдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету.

Сондай-ақ жедел-іздігі қызметі теориясының негізгі міндеттеріне мыналар жатады:

-әр түрлі жедел-іздігі практикасының құбылыстары мен процестерінің тұрақты және қайталанатын байланыстарын ғылыми әдістермен анықтау және осы негізде осы нақты білім саласын дамыту;

-жедел-іздігі қызметі институтының қалыптасу және даму тарихын зерттеу □ ;

-шетел мемлекеттерінің полиция органдарының жедел-іздігі қызметінің теориясы мен практикасын зерделеу;

-жедел-іздігі қызметін және онымен байланысты құқық қорғау органдары қызметінің басқа да бағыттарын кешенді жетілдіру жолдарын әзірлеу;

-жедел-іздігі қызметінің ұйымдастырушылық-құрылымдық мәселелерін зерттеу, ұйымдастырушылық-басқарушылық және жедел-тактикалық іс-шаралардың оңтайлы үйлесімі негізінде оны жетілдірудің ұтымды жолдарын іздеу;

-озық жедел-іздігі практикасын зерделеу және осы негізде жедел-іздігі іс-шараларын жедел-іздігі іс-шараларын ұйымдастырудың және практикалық жүзеге асырудың тиімді тәсілдерін әзірлеу;

-жедел-іздігі қызметінің құқықтық аспектісін зерттеу, құқықтық негіздерді зерделеу және ЖІҚ нормативтік реттеу әдістерін әзірлеу;

-жедел-іздігі қызметінің ақпараттық аспектісін зерттеу, кылмысқа қарсы күрес саласында жүзеге асырылатын ақпараттық-іздігі жұмысын ұйымдастыру мәселелерін, әдістері мен техникасын әзірлеу;

-жедел-іздігіру қызметінің психологиялық аспектілерін, оның ішінде кешенді жедел-іздігіру іс-шараларына қатысушылардың коммуникативтік (бірлескен) қызметінің психологиялық ерекшеліктерін, сондай-ақ қылмысқа қарсы күрес міндеттерін шешу кезінде ескерілуі тиіс құқық бұзушының жеке басының психологиялық сипаттамаларын зерттеу, жедел-іздігіру практикасы үшін психологиялық және тактикалық сипаттағы тиісті ұсынымдарды әзірлеу;

-тәрбиелеу, құқық қорғау органдары қызметкерлерінің жоғары

-қылмысқа қарсы күрестің қойылған міндеттерін орындау үшін қоғам алдындағы қоғамдық борыш пен жауапкершіліктің жоғары санасы.

"Жедел-іздігіру қызметі" курсы басқа ғылымдармен және оқу пәндерімен байланысты және мемлекет пен құқық теориясы, мемлекет пен құқық тарихы, қылмыстық құқық, қылмыстық процесс, криминология, криминалистика, әкімшілік құқық, қылмыстық-атқару құқығы сияқты заң ғылымдарымен тығыз байланысты. Бұл байланыс осы пәндердің көптеген ережелері белгілі бір дәрежеде жедел-іздігіру қызметінің теориясы мен практикасы үшін негіз болып табылатындығымен анықталады.

Жедел-іздігіру қызметі үшін мемлекет және құқық теориясы ғылымының әдіснамалық маңызы бар. Оның құқықтық қатынастар, құқықтық нормалар мен ережелер, заңдылық туралы ілімдері, сондай-ақ осы ғылымның басқа да ғылыми ережелері жедел-іздігіру қызметінің теориясы мен практикасының негізі болып табылады.

ЖІҚ даму тарихының негізгі кезеңдерін зерттеу үшін мемлекет және құқық тарихы ғылымының да әдіснамалық маңызы бар

Жедел-іздігіру қызметін жүзеге асыратын мемлекеттік органдарды, олардың билік органдарының жалпы жүйесіндегі орнын айқындау үшін мемлекет ғылымы мен құқығының ережелері пайдаланылады.

Жедел-іздігіру теориясы үшін қылмыстық іс жүргізу ғылымының қылмыстық іс қозғаудың себептері мен негіздері, дәлелдемелер туралы ілім және т.б. туралы ережелері өте маңызды. Бұл шаралар қылмыстық іс қозғаудан бұрын немесе тергеумен қатар жүзеге асырылады. Алдын ала тергеуге қатысты жедел-іздігіру қызметі көмекші сипатта болады және дәлелдеудің құрамдас бөлігі болып табылмайды. Алайда, бұл оның қылмыстарды ашудағы және тергеудегі рөлін төмендетпейді.

Жедел-іздігіру қызметі теориясының қылмыстық-атқару құқығымен байланысы бостандықты шектеу орындарында жүргізіліп жатқан тұтқындар мен сотталғандар арасындағы қылмыстардың алдын алу және ашу жөніндегі жедел жұмыс оларды түзету және қайта тәрбиелеу міндеттерін орындау мүдделеріне толығымен бағынатындығында.

Криминология - ғылымның қылмыстың себептері және оның алдын-алу шаралары туралы ережелері алдын-алу жұмыстарын ұйымдастыру және жүзеге асыру процесінде жедел-іздігіру шараларын жүргізудің теориялық негізі болып табылады.

"Жедел-іздігіру қызметі" курсының криминалистикамен байланысы, біріншіден, көптеген жағдайларда іс жүзінде сол жедел қызметкер жедел-іздігіру және криминалистикалық тактикаға негізделген тергеу әрекеттерін жүзеге асыратындығымен, екіншіден, жедел-іздігіру қызметінің құралдары мен құралдары кеңінен қолданылатындығымен байланысты. криминалистикалық техника әдістері. Онда сот фотографиясы, адамды белгілері бойынша сәйкестендіру туралы ілім сияқты криминалистика бөлімдері кеңінен қолданылады.

Басқа ғылымдардың деректерін жедел-іздігіру практикасының қажеттіліктеріне қарай пайдалану барлық жедел-іздігіру қызметін берік ғылыми негізде құру үшін қажетті алғышарттар жасайды. Жедел-іздігіру қызметінің теориясы Құқық қорғау органдарының, жедел аппараттар мен бөлімшелердің басшыларын, жедел-басшылық құрамды тиімді және ғылыми негізделген ұсыныстармен қамтамасыз етуге, заңдылық талаптарына сай келетін қылмысқа қарсы күрестің неғұрлым орынды жедел-іздігіру күштерін, құралдары мен әдістерін әзірлеуге жәрдемдесуге тиіс. Жедел-іздігіру қызметі теориясының бұл практикалық бағыты теория мен практиканың диалектикалық бірлігін көрсетеді. Соңғысы ғылыми зерттеулер нәтижесінде тұжырымдалған заңдылықтардың, принциптердің және басқа теориялық конструкциялардың ақиқатының өлшемі ретінде

ғана емес, сонымен бірге оның одан әрі дамуының негізгі бағыттары мен перспективаларын анықтайтын теорияға кері әсер етеді.

ЖІҚ қағидаттарының түсінігі және маңызы

ЖІҚ қағидаттарын қарауға кірісе отырып, заң шығарушы осы құқық нормасында ЖІҚ мынадай қағидаттарын айқындағанын көреміз: заңдылық, құқықтар мен бостандықтарды сақтау, жеке адамның қадір-қасиетін құрметтеу, азаматтардың заң алдындағы теңдігі астыртын әрекет ету, жария және жария емес әдістерді ұштастыру, кәсіби әдеп негізінде.

ЖІҚ теориясында принциптерді заңнамалық шоғырландыруға нақты көзқарас жоқ. Бірқатар авторлар (В.Г. Бобров, В. В. Сергеев, А. Г. Маркушин) жалпы көшбасшылық идеяларды білдіретін принциптер тек идеялар қалуы керек деп санайды. Оларға құқықтық бекітудің қажеті жоқ, өйткені олар жедел-ізвестіру құқығының бүкіл жүйесіне енеді. Қосымша дәлел ретінде ЖІҚ принциптері белгілі бір сипатқа ие деген келесі көзқарасты келтіреді және оларды Заңның ашық мәтінінде олардың толықтығына нұқсан келтірместен көрсету мүмкін емес. Ашық басып шығаруға рұқсат етілген бөліктің нұсқауы жүйенің тұтастығын және ЖІҚ принциптерінің құрылымын бұзады.

Алайда мұндай көзқараспен келісу қиын. Біз Р.Т. Шуменованың пікірімен ынтымақтасамыз, ол "қағидаттарды ғылым әзірлейтініне қарамастан, соңғысы құқық қолдану практикасы нәтижесінде заңнамада бекітілгеннен кейін ғана міндетті күшке ие болады" деп көрсетеді.

Заңда бекітілмеген идеялар құқықтық сана-сезімнің бастаулары, ғылыми тұжырымдар болып қала береді, құқықтық норманы емес, норма-қағидатты (өзі үшін пайымдау) білдіреді (барлығы үшін пайымдау). Нормативтілік-бұл мемлекеттік-құқықтық қызметтің ерекше түрі ретінде ЖІҚ табиғатынан бөлінбейтін принциптердің имманентті қасиеті. Негізінде, ЖІҚ принциптері императивті, императивті және императивті болып табылады, олардың орындалуы жедел-ізвестіру құралдарының барлық арсеналымен қамтамасыз етілетін міндетті рецепттерден тұрады. Принциптер ЖІҚ-ның мақсатты сипатымен алдын-ала анықталған олардағы құқықтық талаптардың орындалуын алға тартады. Егер қағидаттар "жедел-ізвестіру қызметі туралы" заңда көрсетілмесе, онда "олар құқықтық Идеологияның элементтері болып табылады" және "ЖІҚ реттей алмайды". Бұл пікірді авторлардың басқа тобы да қолдайды (Сурков К.В. Чувилев А. А., Николюк В. В., Шумилов А. Ю.), олар өз еңбектерінде ЖІҚ принциптері Заңда бекітілген осындай бастапқы көшбасшылық идеялар деп санайды және ЖІҚ оларға қатаң сәйкес келуі керек. Біздің ойымызша, жедел-ізвестіру теориясының қазіргі жағдайына, авторлардың екінші тобының пікіріне толық жауап береді. Біздің пікірімізді растау үшін келесі тармақтарды бөліп көрсетуге болады:

-ЖІҚ-ны тек заңмен белгіленген қағидаттар мен нысандарда жүзеге асыруға болады, және бұл қызмет негізделетін негізгі ережелер заңда бекітуді табуы керек;

-ешқандай теориялық (құқықтық) идеялар ЖІҚ-ны және оны жүзеге асыру барысында туындайтын құқықтық қатынастарды реттей алмайды.;

-принциптердің өзінде рұқсат етілген немесе міндетті мінез-құлықтың барлық жақтары тұжырымдалмауы керек;

-принциптер тұрақтылық пен тұрақтылықпен ерекшеленуі керек;

-сонымен қатар, "жедел-ізвестіру қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңын қабылдау, оған ЖІҚ қағидаттарын бекітетін құқықтық норманы енгізу фактісінің өзі авторлардың осы тобының құқықтылығын растау болып табылады.

Зерттеушілер қалыптастырған құқықтық идеялар, сөзсіз, құқық қолданушының құқықтық санасына әсер етуі мүмкін, бірақ мұндай құқықтық сананы заң шығарушы белгілі бір қызмет түрінің негізі ретінде қабылдаған және нақты құқықтық нормаларда шоғырлануды тапқан ғылыми идеяларға ғана түзетіп, бағындыру керек., яғни нормалар-принциптерге айналды.

Жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе, біздің ойымызша, К.В. Сурков берген анықтама қызықты болып көрінеді, ол ЖІҚ принциптері ЖІҚ жүзеге асыру процесі

мен жедел-іздігіру департаменттерінің жұмысын ұйымдастыруға бағынатын белгілі бір объективті заңдылықтар деп санайды.

Бұдан ЖІҚ қағидалары шығады:

а) құқық қорғау қызметінің осы түрінің бастапқы ережелері болып табылады және өзінің сипатына қарай ЖІҚ жүзеге асырылатын әлеуметтік құрылыстың әлеуметтік-тарихи заңдылықтарын және осыған байланысты оның тағайындалуын, ішкі заңдылықтарын, яғни күрес мүддесі үшін жүргізілетін жедел-іздігіру іс-шараларының ұйымдастырушылық және тактикалық тұрғыдан реттелген жүйесі ретіндегі ЖІҚ ерекшеліктерін көрсетеді қылмыспен; бірінші заңдылықтардың екіншісімен объективті байланысы. ЖІҚ-дің әр қағидасы, қоғамдық өмірдің белгілі бір заңдылықтарын көрсете отырып, бірқатар біртекті қасиеттер мен белгілерді жинақтайды, олардың кешені автономды сипатымен ерекшеленіп, ЖІҚ-ның бастапқы позициясының құрылымын алады. Өз кезегінде, ЖІҚ-дің "қалыптасқан" қағидасы сөзсіз оның көшбасшылық принциптерінің жүйесіне енуі керек. Оның тұтастығында ол ЖІҚ-нің мәні мен әлеуметтік мақсатын, оның құқықтық табиғатын білдіруге, әртүрлі аспектілерді сипаттауға арналған;

б) ЖІҚ-ның мемлекеттік-құқықтық сипатын, оның заңдық сипатын және құқық қорғау қызметінің дербес түрі ретіндегі заңдылығын алдын ала айқындайды;

с) адамның және азаматтың ЖІҚ-да құқықтары мен бостандықтарының сақталуына, сондай-ақ азаматтардың өздерінің заңды міндеттерін орындауына кепілдік береді;;

д) жедел-іздігіру жұмысының әртүрлі аспектілерін жетілдіруді қамтамасыз ете отырып, тұжырымдаманың әрбір негізгі жағдайының не тұтастай олардың бүкіл жүйесінің қалыптасуына алғышарттар жасайды;

е) ЖІҚ регламенттейтін заңнамалық актілердің заңдық нормаларында бекітілгендіктен, құқықтық нормалардың дұрыс қолданылуын, негізделген және заңды шешімдердің қабылдануын қамтамасыз ете отырып, оның саласында қалыптасатын қоғамдық қатынастарды реттеу үшін, сондай-ақ жедел-іздігіру практикасы үшін айқындаушы маңызы бар.

Принциптер қоғамдық және мемлекеттік Өмірдің заңдылықтарын көрсетеді және мазмұны бойынша объективті. Сонымен бірге, олар мемлекеттің ерікті актісі, заң шығарушының саналы шығармашылығының өнімі және заңды мазмұн түрінде субъективті. Екі жақтың осы бірлігінде - объективті және субъективті-негізінен принциптердің табиғаты көрінеді.

Жедел-іздігіру заңнамасының қағидаттары адамға және азаматқа, сондай-ақ тиісті мемлекеттік органдарға жолданады. ЖІҚ жүзеге асыратын мемлекеттің органдары белгіленген қағидаттар негізінде әрекет етуге тиіс және олардың бұзылуына байланысты барлық Салдарлар үшін жауапты болады. Сондықтан адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын тану, сақтау және қорғау-мемлекеттің міндеті. Осылайша, әр түрлі көзқарастарды қарастыру нәтижесінде әрқайсысының оң және теріс жақтарын атап өтіп, біз өнерді ұсынамыз. 3 "жедел-іздігіру қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының "жедел-іздігіру қызметінің қағидаттары" мынадай редакцияда жазылсын:

"Жедел-іздігіру қызметінің қағидаттары-бұл заңнамалық актілер нормаларында көрсетілген, жедел-іздігіру заңнамасы институттарының құрылуын айқындайтын, қоғамның оның заңнамалық және құқық қорғау органдары тұлғасындағы ЖІҚ жүзеге асыру және жұмысты ұйымдастыру процесінде қылмысқа қарсы күрестің ерекше Мемлекеттік-құқықтық нысанының мәні, мақсаттары, міндеттері туралы нанымдары мен көзқарастарын көрсететін негізгі басшылық идеялар жедел аппараттардың

ЖІҚ қағидаттарының құқықтық негіздері сияқты институттың көмегімен жұмысты ұйымдастыруда таңдау мен бағыт, жедел-іздігіру шараларының бүкіл кешенінің реттілігі мен реттілігі қамтамасыз етіледі, бұл оны жүзеге асырудың заңдылығының кепілі болып табылады.

Осылайша, қылмыстық процесс принциптерінің жүйесі (ЖІҚ-ға қатысты жіктеу ретінде емес, қылмыстық іс жүргізу құқығы жүйесіндегі тең, тең мағыналы, негізгі, негізгі ережелердің өзара байланысы, өзара тәуелділігі ретінде түсінілуі керек және бірыңғай жүйенің элементтері болуы керек. Бұл принциптер орын алады, ондағы өзінің орны мен

бір уақытта өзара байланысты өзге де басшы началами ЖІҚ. Олардың бірлігінде олар ЖІҚ міндеттерін шешу мүддесінде жедел-барлау процесін оңтайлы жүзеге асыруды қамтамасыз етуге арналған. Сонымен қатар, олар әртүрлі жағдайларда жедел-ізвестіру әрекеттерінің заңдылығының өлшемі ретінде қызмет етеді, заңда тікелей жауап жоқ мәселелерді шешудің негізін құрайды, жедел-ізвестіру нормаларын түсіндірудің бастапқы позициясы ретінде әрекет етеді. Сонымен қатар, қағидалар оғд теориясы мен практикасын дамытудың маңызды қозғаушы күші болып табылады.

ЖІҚ принциптерінің жалпы сипаттамасы

ЖІҚ принциптері институтының маңыздылығы, оның ЖІҚ реттейтін заңнамадағы орны құқықтағы принциптер тиісті құқықтық жүйенің бастапқы нормативтік-басқарушылық қағидаларын алып жүретіндігімен, заңның мазмұнын, оның негіздерін, ондағы қоғамдық өмірдің заңдылықтарын шоғырланған түрде білдіру үшін қолданылатындығымен анықталады.

Сонымен бірге, Заңның принциптері ретінде белгіленген құқықтық құбылыстарды егжей-тегжейлі зерттеу, тіпті құқықтар учаскесінде локализацияланған болса да, олар құқықтық жүйеде заңның мазмұнын білдіретін құбылыстарға қарағанда маңызды және маңызды рөл атқаратындығын көрсетеді.

Қолданыстағы заңдық нормалардан бөлінбейтін, қазіргі және жұмыс істейтін құқық принциптерінің құқығы да, дербес мәні де бар. Дамыған құқықтық жүйелерде принциптер-бұл жүйенің мазмұнына тән белгілерді анықтап қана қоймай, сонымен қатар заң құрылымында жоғары маңызды реттеуші элементтер ретінде әрекет ететін құқықтық тіннің өзіндік "жиынтығы".

А.Ф. Черданцев атап өткендей, заң әдебиетінде құқық құрылымы принциптерінің тәуелсіз маңыздылығына назар аударылған. Бір қарағанда, құқық қағидаттары нормативтік құқықтық рецепт тұжырымдамасымен қамтылған сияқты (әсіресе құқықтың бірқатар салаларында, әсіресе процедуралық салаларда, олар арнайы нормалар-қағидалар түрінде тұжырымдалатындықтан).

Азаматтық құқықтың түсінігі нормасы емес, жабатын ұғымдар принципі. Принциптер құқық құрылымының ерекше байланысының маңызы бар, оны құрудың барлық деңгейлеріндегі құқықтың мазмұнын, құқықтық жүйенің барлық элементтерін қамтиды.

Құқық құрылымындағы принциптердің ерекше ережесі-бұл құрылымның негізгі реттеуші элементтері. Олар терең элементтер ретінде бүкіл құқықтық жүйенің дамуы мен жұмыс істеуін бағыттауға, сот және басқа да заң практикасының бағыттарын анықтауға, заңдағы олқылықтарды анықтауға, ескірген нормаларды жоюға және жаңа құқықтық нормаларды қабылдауға қабілетті. Демек, олардың сипаттамасы және құқық жүйесіндегі өзін-өзі реттеу механизмінің сапасы".

Заңдылық қағидаты ұғымы жедел аппараттармен де, басқа да мемлекеттік органдармен, басқа да заңды тұлғалармен және жедел-ізвестіру құқықтық қатынастарының субъектілері болып табылатын азаматтармен нормативтік құқықтық актілердің талаптарын дәл және мүлтіксіз сақтау және орындау міндетін білдіреді.

Адамның және азаматтың ЖІҚ-да құқықтары мен бостандықтарын сақтау қағидаты деп, біздің ойымызша, жедел-ізвестіру шараларын ұйымдастыру мен жүзеге асыру тәртібі түсініледі, бұл ретте олар тек заңдармен және конституциялық құрылысты қорғау, қоғамдық тәртіпті, адамның құқықтары мен бостандықтарын, денсаулық пен қауіпсіздікті сақтау мақсатына қажетті шамада ғана шектеледі халықтың адамгершілік қасиеттері.

Жеке тұлғаның қадір-қасиетін құрметтеу принципі ЖІҚ жүзеге асыру кезінде заңда көзделген іс-әрекеттерді қатаң және мүлтіксіз сақтауда көрінеді, онда қатыгез және адамның қадір-қасиетін қорлайтын қарым-қатынас немесе жазалауға жол берілмейді.

Азаматтардың заң алдындағы теңдігі қағидаты жедел-ізвестіру қызметінің негізін қалаушылардың бірі бола отырып, қолданыстағы заңнамада көзделген жағдайлар мен жағдайларда кез келген адамның заң алдындағы жауапкершілігін білдіреді.

Жедел-ізвестіру қызметінде астыртын әрекет ету қағидаты деп, біздің ойымызша, жедел-ізвестіру іс-шараларын әзірленетін және тексерілетін адамдардан, сондай-ақ жедел-

іздігі ақпарат алу, ресімдеудің, сақтаудың және пайдаланудың ерекше тәртібін белгілей отырып, оларды ұйымдастыруға және жүзеге асыруға тікелей қызметтік қатысы жоқ басқа адамдардан толық құпияда жүзеге асыру түсініледі.

Жедел-іздігі қызметіндегі Жария және жария емес әдістерді ұштастыру қағидаты қылмысқа қарсы күресте басқалардың кемшіліктерін толықтыру үшін кейбір әдістердің артықшылықтарын ақылға қонымды үйлестіру арқылы барынша тиімділікке қол жеткізуден тұрады.

Кәсіби этика-бұл кәсіби қызметке байланысты немесе онымен байланысты қатынастардың моральдық сипатын қамтамасыз ететін жедел қызметкерлердің мінез-құлық ережелерінің жиынтығы, сондай-ақ Ордадағы мораль көріністерінің ерекшеліктерін зерттейтін ғылым саласы.

Жедел-іздігі қызметінің құқықтық, ғылыми, моральдық-этикалық негіздері.

Егер біз жедел-іздігі қызметін құқықтық реттеу тарихын объективті түрде бағалайтын болсақ, онда оның кезеңі толығымен автономды, ал іс жүзінде – бәрінен тәуелсіз, оның ішінде Конституциялық заңнама 1994 жылы ғана аяқталды.

Құқықтық мемлекет құру процесінің дамуы жағдайында тиісті емес құқықтық реттеу іс жүзінде сот ісін жүргізуге де, саяси себептерге де төзімсіз болды. Жедел-іздігі қызметінің құқықтық негіздері сияқты институттың көмегімен жұмысты ұйымдастыруда таңдау мен бағыт, жедел-іздігі шараларының бүкіл кешенінің үйлесімділігі мен реттілігі қамтамасыз етіледі, бұл оны жүзеге асырудың заңдылығының кепілі болып табылады. Республиканың құқық қорғау органдарының қызметі, әсіресе жедел-іздігі қызметі саласындағы, негізінен жасырын жүзеге асырылатын және лауазымды адамдар мен органдардың шеңберіне қатаң шектеулі қол жеткізу кезінде мемлекеттік билік институты тарапынан үнемі назар аударуды қажет етеді. Заңда айқындалған міндеттерді орындауда жүргізілетін ЖІІ Конституцияда кепілдік берілген құқықтар мен бостандықтармен тығыз байланысты. Сондықтан жедел-іздігі қызметін жүзеге асыруға құқылы құқық қорғау органдарының әрбір жедел қызметкері қадағалауға және бақылауға алынуы тиіс, ал оның қызметі тиісті есептер мен тексерулер рәсімдері арқылы тексерілуі тиіс.

"Жедел-іздігі қызметінің құқықтық негіздері" ұғымының мазмұны туралы мәселе теориялық қана емес, сонымен бірге негізінен практикалық қызығушылық тудырады, өйткені:

- "жедел-іздігі қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 4-бабында жедел-іздігі қызметіне қатысты негізгі ережелердің мемлекеттік көздері болуы мүмкін нормативтік актілердің деңгейі айқындалған;

- аталған заңның барлық нақты баптары осы Заңның реттеу мәніне кіретін жедел-іздігі қызметінің құқықтық негіздерінің ережелерін тұжырымдау болып табылады;

- осы құқықтық негіздердің тізбесі бірқатар нормалардың, бірінші кезекте,- Қазақстан Республикасының "жедел-іздігі қызметі туралы" Заңының 4-бабының сілтемелік сипатына байланысты толық болып табылмайды.

"Жедел-іздігі қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының "жедел-іздігі қызметінің құқықтық негізі" 4-бабының мазмұнын қарастырайық. Ол былай дейді:

«1. Жедел-іздігі қызметінің құқықтық негізін Қазақстан Республикасының Конституциясы, осы Заң, сондай-ақ Қазақстан Республикасының басқа да заңдары мен өзге де актілері құрайды.

2. Жедел-іздігі қызметін жүзеге асыратын органдар өз құзыреті шегінде осы Заңның негізінде жедел-іздігі іс-шараларын ұйымдастыруды және жүргізу тактикасын регламенттейтін нормативтік актілер шығарады".

Демек, ішкі істер органдарының жедел аппараттарының жедел-іздігі қызметінің құқықтық негізі деп әртүрлі заңдар мен заңға тәуелді құқықтық актілердегі құқықтық нормалар жүйесін түсіну керек, олардың мазмұны белгіленген құзырет шегінде қылмысқа қарсы күресте жедел-іздігі шараларының бүкіл кешенін қолдануға негіз, тәртіп пен жағдай жасайды.

ЖІҚ-да қалыптасқан көптеген қатынастар, ең алдымен, ҚР Құқық қорғау органдарының жедел қызметкерлері мен confidentтер арасында Нормативтік реттеумен қамтылмайды, моральдық-этикалық сипатта болады.

ЖІҚ теориялық, құқықтық және адамгершілік негіздері қылмыстық көріністердің алдын алу және оларды ашу, сондай-ақ жасырынған қылмыскерлер мен хабар-ошарсыз кеткен адамдарды, сондай-ақ заңда көзделген жағдайларда басқа да адамдарды іздестіру мақсатында жүзеге асырылатын мемлекеттік функцияның арнайы саласын құрайтын құқық қорғау органдарының жұмысы шеңберінде практикада іске асырылады.

Жедел-іздестіру қызметін имандылық деп тану Қылмыстық-процестік заңнамада қамтылған, ол қылмыстардың белгілерін және оларды жасаған адамдарды анықтау, сондай-ақ қылмыстардың алдын алу және жолын кесу бойынша барлық қажетті шараларды қабылдау мақсатында оны пайдаланудың Мемлекеттік қажеттілігі мен орындылығын бекітеді.

Жеке деңгейде жедел-іздестіру қызметінің адамгершілік сипаты жедел қызметкерлердің санасында оның осы сапасын түсіну және күнделікті қызметте этикалық талаптарды практикалық іске асыру түрінде көрінеді. Бұл процесс өзінің ең жоғары деңгейін этикалық санаттарда алады, мысалы, қызметтік міндет және кәсіби міндеттерді орындау үшін қызметтік жауапкершілік. Осыған сәйкес олардың қызметтік парызының мазмұны әр қызметкерге қойылатын және қоғам мен мемлекеттің түпкі мүдделеріне, заңдылық талаптарына сәйкес кез-келген қиын және өткір жағдайларда іс жүзінде әрекет етудің моральдық қажеттілігі ретінде танылған құқықтық қана емес, сонымен бірге моральдық талаптардың барлық жиынтығын қамтиды.

Бұл ретте жедел-іздестіру қызметі саласындағы барлық моральдық-этикалық проблемаларды шешу қоғамдық имандылықтың жалпы ережелері негізінде жүзеге асырылуға тиіс екенін есте ұстаған жөн. Олардың көріну саласының ерекшеліктеріне байланысты-қылмыстарды болдырмау, ашу және жасырын қылмыскерлерді іздеу үшін іздеу және негізінен жасырын жедел-іздестіру қызметін қолдану, моральдың жалпы нормалары өзінің негізгі мәнін жоғалтпай, Кәсіби этиканың тиісті түріне айналады.

Осыған сәйкес жедел-іздестіру қызметінің моральдық-этикалық негіздері құқық қорғау органдарының жедел аппараттарының жұмыс істеуінің нақты жағдайларында іске асырылатын, негізінен жасырын әдістерді қолдану арқылы қылмысқа қарсы күрес міндеттерін шешуде жалпы моральдық нормалардың жиынтығы болып табылады.

Әдебиеттер: негізгі тақырып барлық тақырыптар үшін бағдарламаның соңында көрсетілген; қосымша тақырып нөмірлеріне сәйкес бағдарламаның соңында көрсетілген.

Жедел-іздестіру қызметінің құқықтық негізі мен қағидаттары.

Қазақстан Республикасының Конституциясы адамды, оның өмірі мен бостандығын мемлекеттің ең қымбат қазынасы деп жариялайды. Жеке адамды, қоғам мен мемлекетті олардың конституциялық мәртебесі мен заңды мүдделерін бұзудан, сондай-ақ қылмыстық қол сұғушылықтан қорғауды қамтамасыз ететін заң жүзінде құрылған құқықтық кепілдіктер мен ұйымдастыру шараларының жүйесі қазіргі заманғы қазақстандық қоғамның осы басымдықтарын қамтамасыз ету үшін маңызды болып табылады. Бұл жүйенің құрамдас бөлігі заңмен уәкілеттік берілген мемлекеттік органдар жүзеге асыратын жедел-іздестіру қызметі болып табылады. Осы заңды кепілдіктерді қамтамасыз ете отырып, бұл қызметтің өзі бірқатар түрлі құқық нормаларын, сондай-ақ оны жүзеге асырудың негізгі принциптерін сақтауға негізделген. Жедел-іздестіру қызметі адамның құқықтары мен бостандықтарына тікелей әсер етеді, ал оның кейбір шаралары мемлекеттік мәжбүрлеу элементтерімен шектеу сипатында болады. Мәселен, жедел-іздестіру қызметін жүзеге асыратын органдар нақты адамдарға қатысты негізделген күдіктер болған кезде олардың жеке басын куәландыратын құжаттарын тексеруге, өз өкілеттіктері шегінде оларды әкімшілік ұстауға, тұрғын үй-жайларды, жұмыс орындарын тексеріп қарауды жүзеге асыруға, осы адамдардың пошта жөнелтілімдерін бақылауды, телефон арқылы және өзге де сөйлесулерді тыңдауға, басқа да жедел-іздестіру қызметін

жүзеге асыратын органдардың іздестіру шаралары. Осыған байланысты жедел-іздестіру қызметінің алда тұрған міндеттерге сәйкестігі, ЖІҚ жүзеге асырудың негізгі қағидаттарын қатаң сақтау, жедел-іздестіру іс-шараларының негізділігі, оларды жүргізу тәртібі мен шектері мәселелерінің заңнамалық тұрғыдан реттелуі өте маңызды.

Жедел-іздестіру қызметінің құқықтық негізі.

Жедел-іздестіру қызметінің құқықтық негізі деп ЖІҚ-ның, оның субъектілерінің түсінігін, мақсаттары мен міндеттерін, олардың құзыретін, күштері мен құралдарын, жедел-іздестіру қызметінің әдістерін, жедел-іздестіру іс-шараларын жүргізудің негіздері мен шарттарын, олардың нәтижелерін пайдалану тәртібін айқындайтын заңның нормалары мен нұсқамаларының, сондай-ақ заңға тәуелді нормативтік активтердің жиынтығы түсініледі, бақылау және қадағалау заңдылықтың сақталуына және т. б.

"Жедел-іздестіру қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 4-бабының 1-тармағында жедел-іздестіру қызметінің құқықтық негізін Қазақстан Республикасының Конституциясы, "жедел-іздестіру қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңы, сондай-ақ Қазақстан Республикасының басқа да заңдары мен өзге де нормативтік актілері құрайды деп айтылған. 2002 жылы бап 2-тармақпен толықтырылды, оған сәйкес жедел-іздестіру қызметін жүзеге асыратын органдар Республиканың Бас Прокурорымен келісім бойынша өз құзыреті шегінде ЖІҚ туралы Заңның негізінде жедел-іздестіру іс-шараларын ұйымдастыруды және жүргізу тактикасын регламенттейтін нормативтік актілер, яғни ведомстволық нормативтік актілер шығарады. ЖІҚ туралы заңда аталған азаматтардың өмірін, денсаулығын, құқықтарын, бостандықтары мен заңды процестерін, меншікті қорғаудан, қоғам мен мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз етуден тұратын жедел-іздестіру қызметінің мақсаттары мемлекетіміздің Конституция жария еткен жоғары құндылықтарынан туындайды. Конституцияда көрсетілген жеке адамның құқықтары мен бостандықтары жедел-іздестіру қызметін қорғаудың объектісі ғана емес, сонымен бірге ЖІҚ-ның негізгі қағидаттарының бірін қалыптастыра отырып, осы қызметті жүзеге асырудың негізі болып табылады. Қазақстан Республикасының Конституциясы мемлекеттегі жедел-іздестіру қызметінің мәселелері заңмен реттелетінін тікелей көрсетеді (84-б.2-т.). Конституциядан басқа, жедел-іздестіру қызметінің құқықтық негізін Парламент қабылдайтын заңдар және Қазақстан Республикасы Президентінің Заң күші бар Жарлықтары құрайды. Мысалы, 1994 ж. "жедел-іздестіру қызметі туралы", 1998 ж. "Ұлттық қауіпсіздік туралы", 2000 ж. "қылмыстық процеске қатысушы адамдарды мемлекеттік қорғау туралы" заңдар, 1995 ж. "Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдары туралы", 1995 ж. "Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік органдары туралы" Заң күші бар Президенттің жарлықтары осындай 1995 ж., 2002 жылғы 9 наурыз – Заң), жедел-іздестіру қызметін жүзеге асыруға заңмен уәкілеттік берілген органдардың қызметін регламенттейтін басқа да заңдар мен жарлықтар.

Бұл ретте жедел-іздестіру қызметін ұйымдастыру және жүзеге асыру мәселелеріне қатысты заңнамалық актілер оларға қатысты "жедел-іздестіру қызметі туралы" Қазақстан Республикасының институционалдық Заңы негізінде шығарылуға тиіс екенін атап өткен жөн. Жедел-іздестіру қызметінің құқықтық негізінің құрамдас бөлігі болып табылатын және оның жекелеген маңызды аспектілерін реттейтін заңнамалық актілерге Қылмыстық, Қылмыстық іс жүргізу және қылмыстық-атқару кодекстері, әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекс, Президенттің 1995 жылғы "тергеу мен анықтауды жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының арнаулы мемлекеттік органдары туралы" Заң күші бар жарлығы жатады.. 1999 жылғы "Мемлекеттік құпиялар туралы", "жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" заңдар және жедел-іздестіру қызметіне қатысты басқа да заңдар. Мәселен, Қылмыстық кодекстің және әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің тиісті баптарының диспозицияларында Қазақстан Республикасының жедел-іздестіру қызметін жүзеге асыратын түрлі органдарының құзыретіне кіретін анықтау, алдын алу, жолын кесу және ашу қылмыс пен құқық бұзушылық белгілерінің тізбесі бар. Қылмыстық іс жүргізу заңнамасы тиісті органдарға Қылмыстық кодекстің нормаларында көзделген қылмыстық жазаланатын іс-әрекеттердің тергеулігін бекітіп береді, анықтау органдарына қажетті жедел-іздестіру іс-шараларын жүргізу міндетін жүктейді. Бұған жедел-іздестіру қызметін жүзеге асыру кезінде

зандылықты қамтамасыз ететін, қылмыстық процесте ЖІҚ нәтижелерін пайдалану, оған қатысушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелерін регламенттейтін, қылмыстық процесс шеңберінде ЖІҚ жүзеге асырылған жағдайларда бірқатар жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізу тәртібін ашатын Қылмыстық-процестік кодекстің нормалары да жатады. Қылмыстық-түзеу кодексі түзеу мекемелеріндегі жедел-ізвестіру қызметінің міндеттерін және оларда кейбір арнайы жедел-ізвестіру іс-шараларын жүзеге асыру тәртібін айқындайды. Жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық базасының жеке тобын жоғары билік және басқару органдарының заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілері: Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлықтары, жедел-ізвестіру қызметін ұйымдастыру мен жүзеге асырудың жекелеген мәселелері бойынша ҚР Үкіметінің қаулылары құрайды. Мысалы, Президенттің "Қазақстан Республикасында құқық қорғау қызметін жетілдіру жөніндегі шаралар туралы" 2001 жылғы 22 қаңтардағы Жарлығы, оған сәйкес ҚР Қаржы полициясы Агенттігі құрылды және осыған байланысты Үкімет жүзеге асыруы қажет шаралар айқындалды. Жедел-ізвестіру қызметін құқықтық қамтамасыз ету жүйесіне сондай-ақ ЖІҚ субъектілері Республиканың Бас Прокурорымен келісім бойынша өз құзыреті шегінде ЖІҚ туралы Заңның, басқа да тиісті заңнамалық актілердің негізінде шығаратын және соңғыларын нақтылайтын ведомстволық нормативтік актілер кіреді. Бұл актілерді ЖІҚ субъектілерінің әрқайсысы жеке немесе олардың бірнешеуімен бірге шығаруы мүмкін. Әдетте, олар жедел-ізвестіру іс-шараларын ұйымдастыруды және жүргізу тактикасын регламенттейді және "Мемлекеттік құпиялар туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес құпия болып табылады (бұйрықтар, нұсқаулар, нұсқаулықтар, ережелер және т.б.). Жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық негізінің құрамдас бөлігін Қазақстан Республикасының халықаралық, мемлекетаралық (екі жақты және көп жақты) келісімдері мен басқа да міндеттемелері құрайды. Бұл ретте Конституцияның 4-бабының 3-тармағына сәйкес Республика бекіткен халықаралық шарттардың республика заңдарынан басымдығы болады және халықаралық шартта оны қолдану үшін заң шығару талап етілетін жағдайдан басқа реттерде, тікелей қолданылады.

Халықаралық шарттар өз кезегінде сәнді болып бөлінеді :

1. Әмбебап сипаттағы шарттар (1966 жылғы 16 желтоқсандағы Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пакет; 1988 жылғы Есірткі және психотроптық заттардың заңсыз айналымына қарсы күрес туралы БҰҰ Вена Конвенциясы; 2000 жылғы трансұлттық ұйымдасқан қылмысқа қарсы БҰҰ Палермская конвенциясы және басқалар).

2. Өңірлік шарттар (1950 жылғы Адам құқықтары мен негізгі бостандықтарды қорғау туралы Еуропалық Конвенция; 1993 жылғы 22 қаңтардағы Азаматтық, отбасылық және қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек пен құқықтық қатынастар туралы Минск конвенциясы; 1992 жылғы 24 сәуірдегі ТМД елдері ішкі істер министрліктерінің қылмысқа қарсы күрес саласындағы өзара іс-қимылы туралы келісім және т. б.)

ЖІҚ принциптерінің жалпы сипаттамасы.

ЖІҚ принциптері институтының маңыздылығы, оның ЖІҚ реттейтін заңнамадағы орны, құқықтағы принциптер тиісті құқықтық жүйенің бастапқы нормативтік-басқарушылық принциптерін алып жүретіндігімен, заңның мазмұнын, оның негіздерін, ондағы қоғамдық өмірдің заңдылықтарын шоғырланған түрде білдіру үшін қолданылатындығымен анықталады.

Сонымен бірге, Заңның принциптері ретінде белгіленген құқықтық құбылыстарды егжей-тегжейлі зерттеу, тіпті құқықтар учаскесінде локализацияланған болса да, олар құқықтық жүйеде заңның мазмұнын білдіретін құбылыстарға қарағанда маңызды және маңызды рөл атқаратындығын көрсетеді.

Қолданыстағы заңды нормалардан бөлінбейтін, олармен бірлікте өмір сүретін және жұмыс істейтін құқық қағидаттары құқықта және дербес мәнге ие. Дамыған құқықтық жүйелерде принциптер-бұл жүйенің мазмұнына тән белгілерді анықтап қана қоймай, сонымен қатар заң құрылымында жоғары маңызды реттеуші элементтер ретінде әрекет ететін құқықтық тіннің өзіндік "жиынтығы".

А.Ф. Черданцев атап өткендей, заң әдебиетінде құқық құрылымындағы принциптердің тәуелсіз маңыздылығына назар аударылған. Бір қарағанда, құқық

қағидаттары нормативтік құқықтық рецепт тұжырымдамасымен қамтылған сияқты (әсіресе құқықтың бірқатар салаларында, әсіресе процедуралық салаларда, олар арнайы нормалар-қағидалар түрінде тұжырымдалатындықтан).

Азаматтық құқықтың түсінігі нормасы емес, жабатын ұғымдар принципі. Принциптер құқық құрылымының ерекше байланысының маңызы бар, оны құрудың барлық деңгейлеріндегі құқықтың мазмұнын, құқықтық жүйенің барлық элементтерін қамтиды.

Құқық құрылымындағы принциптердің ерекше ережесі-бұл құрылымның негізгі реттеуші элементтері. Олар терең элементтер ретінде бүкіл құқықтық жүйенің дамуы мен жұмыс істеуін бағыттауға, сот және басқа да заң практикасының бағыттарын анықтауға, заңдағы олқылықтарды анықтауға, ескірген нормаларды жоюға және жаңа құқықтық нормаларды қабылдауға қабілетті. Демек, олардың сипаттамасы "құқық жүйесіндегі өзін-өзі реттеу тетігі" ретінде.

Заңдылық қағидаты ұғымы жедел аппараттармен де, басқа да мемлекеттік органдармен, басқа да заңды тұлғалармен және жедел-ізвестіру құқықтық қатынастарының субъектілері болып табылатын азаматтармен нормативтік құқықтық актілердің талаптарын дәл және мүлтіксіз сақтау және орындау міндетін білдіреді.

Адамның және азаматтың ЖІҚ-да құқықтары мен бостандықтарын сақтау қағидаты деп, біздің ойымызша, жедел-ізвестіру шараларын ұйымдастыру мен жүзеге асыру тәртібі түсініледі, бұл ретте олар тек заңдармен және конституциялық құрылысты қорғау, қоғамдық тәртіпті, адамның құқықтары мен бостандықтарын, денсаулық пен қауіпсіздікті сақтау мақсатына қажетті шамада ғана шектеледі халықтың адамгершілік қасиеттері.

Жеке тұлғаның қадір-қасиетін құрметтеу принципі ЖІҚ жүзеге асыру кезінде заңда көзделген іс-әрекеттерді қатаң және мүлтіксіз сақтауда көрінеді, онда қатыгез және адамның қадір-қасиетін қорлайтын қарым-қатынас немесе жазалауға жол берілмейді.

Азаматтардың заң алдындағы теңдігі қағидаты жедел-ізвестіру қызметінің негізін қалаушылардың бірі бола отырып, қолданыстағы заңнамада көзделген жағдайлар мен жағдайларда кез келген адамның заң алдындағы жауапкершілігін білдіреді.

Жедел-ізвестіру қызметінде астыртын әрекет ету қағидаты деп, біздің ойымызша, жедел-ізвестіру іс-шараларын әзірленетін және тексерілетін адамдардан, сондай-ақ жедел-ізвестіру аппаратын алудың, ресімдеудің, сақтаудың және пайдаланудың ерекше тәртібін белгілей отырып, оларды ұйымдастыруға және жүзеге асыруға тікелей қызметтік қатысы жоқ басқа адамдардан толық құпияда жүзеге асыру түсініледі.

Жедел-ізвестіру қызметіндегі Жария және жария емес әдістерді ұштастыру қағидаты қылмысқа қарсы күресте басқалардың кемшіліктерін толықтыру үшін кейбір әдістердің артықшылықтарын ақылға қонымды үйлестіру арқылы барынша тиімділікке қол жеткізуден тұрады.

Кәсіби этика-бұл кәсіби қызметке байланысты немесе онымен байланысты қатынастардың моральдық сипатын қамтамасыз ететін жедел қызметкерлердің мінез-құлық ережелерінің жиынтығы, сондай-ақ Ордадағы мораль көріністерінің ерекшеліктерін зерттейтін ғылым саласы.

Жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық, ғылыми, моральдық-этикалық негіздері.

Егер біз жедел-ізвестіру қызметін құқықтық реттеу тарихын объективті түрде бағалайтын болсақ, онда оның кезеңі толығымен автономды, ал іс жүзінде – бәрінен тәуелсіз, оның ішінде Конституциялық заңнама 1994 жылы ғана аяқталды.

Құқықтық мемлекет құру процесінің дамуы жағдайында тиісті емес құқықтық реттеу іс жүзінде сот ісін жүргізуге де, саяси себептерге де төзімсіз болды. Жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық негіздері сияқты институттың көмегімен жұмысты ұйымдастыруда таңдау мен бағыт, жедел-ізвестіру шараларының бүкіл кешенінің үйлесімділігі мен реттілігі қамтамасыз етіледі, бұл оны жүзеге асырудың заңдылығының кепілі болып табылады. Республиканың құқық қорғау органдарының қызметі, әсіресе жедел-ізвестіру қызметі саласындағы, негізінен жасырын жүзеге асырылатын және лауазымды адамдар мен органдардың шеңберіне қатаң шектеулі қол жеткізу кезінде мемлекеттік билік институты тарапынан үнемі назар аударуды қажет етеді. Заңда

айқындалған міндеттерді орындауда жүргізілетін ЖІП Конституцияда кепілдік берілген құқықтар мен бостандықтармен тығыз байланысты. Сондықтан жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыруға құқылы құқық қорғау органдарының әрбір жедел қызметкері қадағалауға және бақылауға алынуы тиіс, ал оның қызметі тиісті есептер мен тексерулер рәсімдері арқылы тексерілуі тиіс.

"Жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық негіздері" ұғымының мазмұны туралы мәселе теориялық қана емес, сонымен бірге негізінен практикалық қызығушылық тудырады, өйткені:

- "жедел-ізвестіру қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 4-бабында жедел-ізвестіру қызметіне қатысты негізгі ережелердің мемлекеттік көздері болуы мүмкін нормативтік актілердің деңгейі айқындалған;

- аталған заңның барлық нақты баптары осы Заңның реттеу мәніне кіретін жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық негіздерінің ережелерін тұжырымдау болып табылады;

- осы құқықтық негіздердің тізбесі бірқатар нормалардың, бірінші кезекте,- Қазақстан Республикасының "жедел-ізвестіру қызметі туралы" Заңының 4-бабының сілтемелік сипатына байланысты толық болып табылмайды.

"Жедел-ізвестіру қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының "жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық негізі" 4-бабының мазмұнын қарастырайық. Ол былай дейді:

«1. Жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық негізін Қазақстан Республикасының Конституциясы, осы Заң, сондай-ақ Қазақстан Республикасының басқа да заңдары мен өзге де актілері құрайды.

2. Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдар өз құзыреті шегінде осы Заңның негізінде жедел-ізвестіру іс-шараларын ұйымдастыруды және жүргізу тактикасын регламенттейтін нормативтік актілер шығарады».

Демек, ішкі істер органдарының жедел аппараттарының жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық негізі деп әртүрлі заңдар мен заңға тәуелді құқықтық актілердегі құқықтық нормалар жүйесін түсіну керек, олардың мазмұны белгіленген құзырет шегінде қылмысқа қарсы күресте жедел-ізвестіру шараларының бүкіл кешенін қолдануға негіз, тәртіп пен жағдай жасайды.

ЖІҚда, ең алдымен, РК құқық қорғау органдарының жедел қызметкерлері арасында қалыптасқан көптеген қатынастар нормативтік реттеумен қамтылмаған, моральдық-этикалық сипатта болады. ЖІҚ теориялық, құқықтық және адамгершілік негіздері қылмыстық көріністердің алдын алу және оларды ашу, сондай-ақ жасырынған қылмыскерлер мен хабар-ошарсыз кеткен адамдарды, сондай-ақ заңда көзделген жағдайларда басқа да адамдарды ізвестіру мақсатында жүзеге асырылатын мемлекеттік функцияның арнайы саласын құрайтын құқық қорғау органдарының жұмысы шеңберінде практикада іске асырылады.

Жедел-ізвестіру қызметін имандылық деп тану Қылмыстық-процестік заңнамада қамтылған, ол қылмыстардың белгілерін және оларды жасаған адамдарды анықтау, сондай-ақ қылмыстардың алдын алу және жолын кесу бойынша барлық қажетті шараларды қабылдау мақсатында оны пайдаланудың Мемлекеттік қажеттілігі мен орындылығын бекітеді.

Жеке деңгейде жедел-ізвестіру қызметінің адамгершілік сипаты жедел қызметкерлердің санасында оның осы сапасын түсіну және күнделікті қызметте этикалық талаптарды практикалық іске асыру түрінде көрінеді. Бұл процесс өзінің ең жоғары деңгейін этикалық санаттарда алады, мысалы, қызметтік міндет және кәсіби міндеттерді орындау үшін қызметтік жауапкершілік. Осыған сәйкес олардың қызметтік парызының мазмұны әр қызметкерге қойылатын және қоғам мен мемлекеттің түпкі мүдделеріне, заңдылық талаптарына сәйкес кез-келген қиын және өткір жағдайларда іс жүзінде әрекет етудің моральдық қажеттілігі ретінде танылған құқықтық қана емес, сонымен бірге моральдық талаптардың барлық жиынтығын қамтиды.

Бұл ретте жедел-ізвестіру қызметі саласындағы барлық моральдық-этикалық проблемаларды шешу қоғамдық имандылықтың жалпы ережелері негізінде жүзеге

асырылуға тиіс екенін есте ұстаған жөн. Олардың көріну саласының ерекшеліктеріне байланысты-қылмыстарды болдырмау, ашу және жасырын қылмыскерлерді іздеу үшін іздеу және негізінен жасырын жедел-ізвестіру қызметін қолдану, моральдың жалпы нормалары өзінің негізгі мәнін жоғалтпай, Кәсіби этиканың тиісті түріне айналады.

Осыған сәйкес жедел-ізвестіру қызметінің моральдық-этикалық негіздері құқық қорғау органдарының жедел аппараттарының жұмыс істеуінің нақты жағдайларында іске асырылатын, негізінен жасырын әдістерді қолдану арқылы қылмысқа қарсы күрес міндеттерін шешуде жалпы моральдық нормалардың жиынтығы болып табылады.

Жедел-ізвестіру қызметінің қағидаттары. Жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық, ғылыми, моральдық-этикалық негіздері. Жедел-ізвестіру қызметінде азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын сақтау.

ЖІҚ принциптерінің түсінігі мен мағынасы.

ЖІҚ қағидаттарын қарауға кірісе отырып, заң шығарушы осы құқық нормасында ЖІҚ мынадай қағидаттарын айқындағанын көреміз: заңдылық, құқықтар мен бостандықтарды сақтау, жеке адамның қадір-қасиетін құрметтеу, азаматтардың заң алдындағы теңдігі астыртын әрекет ету, жария және жария емес әдістерді ұштастыру, кәсіби әдеп негізінде.

ЖІҚ теориясында принциптерді заңнамалық шоғырландыруға нақты көзқарас жоқ. Бірқатар авторлар (В.Г. Бобров, В. В. Сергеев, А. Г. Маркушин) жалпы көшбасшылық идеяларды білдіретін принциптер тек идеялар қалуы керек деп санайды. Оларға құқықтық бекітудің қажеті жоқ, өйткені олар жедел-ізвестіру құқығының бүкіл жүйесіне енеді. Қосымша дәлел ретінде ARD принциптері белгілі бір сипатқа ие деген келесі көзқарасты келтіреді және оларды Заңның ашық мәтінінде олардың толықтығына нұқсан келтірместен көрсету мүмкін емес. Ашық басып шығаруға рұқсат етілген бөліктің нұсқауы жүйенің тұтастығын және ЖІҚ принциптерінің құрылымын бұзады.

Алайда мұндай көзқараспен келісу қиын. Біз Р. Т. Шуменованың пікірімен ынтымақтасамыз, онда: "қағидаттарды ғылым әзірлейтініне қарамастан, соңғылары заңнамада бекітілгеннен кейін және құқық қолдану практикасының нәтижесінде ғана міндетті күшке ие болады"деп көрсетілген.

Заңда бекітілмеген идеялар құқықтық сана-сезімнің бастаулары, ғылыми тұжырымдар болып қала береді, құқықтық норманы емес, норма-қағидатты (өзі үшін пайымдау) білдіреді (барлығы үшін пайымдау). Нормативтілік-бұл мемлекеттік-құқықтық қызметтің ерекше түрі ретінде ЖІҚ табиғатынан бөлінбейтін принциптердің имманентті қасиеті. Негізінде, ЖІҚ принциптері императивті, императивті және императивті болып табылады, олардың орындалуы жедел-ізвестіру құралдарының барлық арсеналымен қамтамасыз етілетін міндетті рецептерден тұрады. Принциптер ЖІҚ-ның мақсатты сипатымен алдын-ала анықталған олардағы құқықтық талаптардың орындалуын алға тартады. Егер қағидаттар "жедел-ізвестіру қызметі туралы" заңда көрсетілмесе, онда "олар құқықтық Идеологияның элементтері болып табылады" және "ЖІҚ реттей алмайды". Бұл пікірді авторлардың басқа тобы да қолдайды (Сурков К.в. Чувилев А. А., Николюк В. В., Шумилов А. ю.), олар өз еңбектерінде ЖІҚ принциптері Заңда бекітілген осындай бастапқы көшбасшылық идеялар деп санайды және ord оларға қатаң сәйкес келуі керек. Біздің ойымызша, жедел-ізвестіру теориясының қазіргі жағдайына, авторлардың екінші тобының пікіріне толық жауап береді. Біздің пікірімізді растау үшін келесі тармақтарды бөліп көрсетуге болады:

- ЖІҚ тек заңмен белгіленген қағидаттар мен нысандарда жүзеге асырылуы мүмкін және осы қызметтің негізгі ережелері заңда бекітуді табуы керек;

- ешқандай теориялық (құқықтық) идеялар ЖІҚ-ны және оны жүзеге асыру барысында туындайтын құқықтық қатынастарды реттей алмайды.;

- принциптердің өзінде рұқсат етілген немесе міндетті мінез-құлықтың барлық жақтары тұжырымдалмауы керек;

- принциптер тұрақтылық пен тұрақтылықпен ерекшеленуі керек;

- сонымен қатар, "жедел-ізвестіру қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңын қабылдау, оған ЖІҚ қағидаттарын бекітетін құқықтық норманы енгізу фактісінің өзі авторлардың осы тобының құқықтылығын растау болып табылады.

Зерттеушілер қалыптастырған құқықтық идеялар, сөзсіз, құқық қолданушының құқықтық санасына әсер етуі мүмкін, бірақ мұндай құқықтық сананы заң шығарушы белгілі бір қызмет түрінің негізі ретінде қабылдаған және нақты құқықтық нормаларда шоғырлануды тапқан ғылыми идеяларға ғана түзетіп, бағындыру керек., яғни нормалар-принциптерге айналды.

Жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе, біздің ойымызша, К.В. Сурков берген анықтама қызықты болып көрінеді, ол ЖІҚ принциптері ЖІҚ жүзеге асыру процесі мен жедел-ізвестіру департаменттерінің жұмысын ұйымдастыруға бағынатын белгілі бір объективті заңдылықтар деп санайды.

Бұдан ЖІҚ қағидалары шығады:

а) құқық қорғау қызметінің осы түрінің бастапқы ережелері болып табылады және өзінің сипатына қарай ЖІҚ жүзеге асырылатын әлеуметтік құрылыстың әлеуметтік-тарихи заңдылықтарын және осыған байланысты оның тағайындалуын, ішкі заңдылықтарын, яғни күрес мүддесі үшін жүргізілетін жедел-ізвестіру іс-шараларының ұйымдастырушылық және тактикалық тұрғыдан реттелген жүйесі ретіндегі ЖІҚ ерекшеліктерін көрсетеді қылмыспен; бірінші заңдылықтардың екіншісімен объективті байланысы. ЖІҚ-дің әр қағидасы, қоғамдық өмірдің белгілі бір заңдылықтарын көрсете отырып, бірқатар біртекті қасиеттер мен белгілерді жинақтайды, олардың кешені автономды сипатымен ерекшеленіп, ЖІҚ-ның бастапқы позициясының құрылымын алады. Өз кезегінде, ЖІҚ-дің "қалыптасқан" қағидасы сөзсіз оның көшбасшылық принциптерінің жүйесіне енуі керек. Оның тұтастығында ол ЖІҚ-нің мәні мен әлеуметтік мақсатын, оның құқықтық табиғатын білдіруге, әртүрлі аспектілерді сипаттауға арналған;

б) ЖІҚ-ның мемлекеттік-құқықтық сипатын, оның заңдық сипатын және құқық қорғау қызметінің дербес түрі ретіндегі заңдылығын алдын ала айқындайды;

с) адамның және азаматтың ЖІҚ-да құқықтары мен бостандықтарының сақталуына, сондай-ақ азаматтардың өздерінің заңды міндеттерін орындауына кепілдік береді;;

д) жедел-ізвестіру жұмысының әртүрлі аспектілерін жетілдіруді қамтамасыз ете отырып, тұжырымдаманың әрбір негізгі жағдайының не тұтастай олардың бүкіл жүйесінің қалыптасуына алғышарттар жасайды;

е) ЖІҚ регламенттейтін заңнамалық актілердің заңдық нормаларында бекітілгендіктен, құқықтық нормалардың дұрыс қолданылуын, негізделген және заңды шешімдердің қабылдануын қамтамасыз ете отырып, оның саласында қалыптасатын қоғамдық қатынастарды реттеу үшін, сондай-ақ жедел-ізвестіру практикасы үшін айқындаушы маңызы бар.

Принциптер қоғамдық және мемлекеттік Өмірдің заңдылықтарын көрсетеді және мазмұны бойынша объективті. Сонымен бірге, олар мемлекеттің ерікті актісі, заң шығарушының саналы шығармашылығының өнімі және заңды мазмұн түрінде субъективті. Екі жақтың осы бірлігінде - объективті және субъективті-негізінен принциптердің табиғаты көрінеді.

Жедел-ізвестіру заңнамасының қағидаттары адамға және азаматқа, сондай-ақ тиісті мемлекеттік органдарға жолданады. ЖІҚ жүзеге асыратын мемлекеттің органдары белгіленген қағидаттар негізінде әрекет етуге тиіс және олардың бұзылуына байланысты барлық Салдарлар үшін жауапты болады. Сондықтан адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын тану, сақтау және қорғау-мемлекеттің міндеті. Осылайша, әр түрлі көзқарастарды қарастыру нәтижесінде әрқайсысының оң және теріс жақтарын атап өтіп, біз өнерді ұсынамыз. 3 "жедел-ізвестіру қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының "жедел-ізвестіру қызметінің қағидаттары" мынадай редакцияда жазылсын:

"Жедел-ізвестіру қызметінің қағидаттары-бұл заңнамалық актілер нормаларында көрсетілген, жедел-ізвестіру заңнамасы институттарының құрылуын айқындайтын, қоғамның оның заңнамалық және құқық қорғау органдары тұлғасындағы ЖІҚ жүзеге

асыру және жұмысты ұйымдастыру процесінде қылмысқа қарсы күрестің ерекше Мемлекеттік-құқықтық нысанының мәні, мақсаттары, міндеттері туралы нанымдары мен көзқарастарын көрсететін негізгі басшылық идеялар жедел аппараттардың

ЖІҚ қағидаттарының құқықтық негіздері сияқты институттың көмегімен жұмысты ұйымдастыруда таңдау мен бағыт, жедел-ізвестіру шараларының бүкіл кешенінің реттілігі мен реттілігі қамтамасыз етіледі, бұл оны жүзеге асырудың заңдылығының кепілі болып табылады.

Осылайша, қылмыстық процесс принциптерінің жүйесі (ЖІҚ-ға қатысты жіктеу ретінде емес, қылмыстық іс жүргізу құқығы жүйесіндегі тең, тең мағыналы, негізгі, негізгі ережелердің өзара байланысы, өзара тәуелділігі ретінде түсінілуі керек және бірыңғай жүйенің элементтері болуы керек. Бұл принциптер орын алады, ондағы өзінің орны мен бір уақытта өзара байланысты өзге де басшы началами ЖІҚ. Олардың бірлігінде олар ЖІҚ міндеттерін шешу мүддесінде жедел-барлау процесін оңтайлы жүзеге асыруды қамтамасыз етуге арналған. Сонымен қатар, олар әртүрлі жағдайларда жедел-ізвестіру әрекеттерінің заңдылығының өлшемі ретінде қызмет етеді, заңда тікелей жауап жоқ мәселелерді шешудің негізін құрайды, жедел-ізвестіру нормаларын түсіндірудің бастапқы позициясы ретінде әрекет етеді. Сонымен қатар, қағидалар ЖІҚ теориясы мен практикасын дамытудың маңызды қозғаушы күші болып табылады.

Жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық, ғылыми, моральдық-этикалық негіздері.

Егер біз жедел-ізвестіру қызметін құқықтық реттеу тарихын объективті түрде бағалайтын болсақ, онда оның кезеңі толығымен автономды, ал іс жүзінде – бәрінен тәуелсіз, оның ішінде Конституциялық заңнама 1994 жылы ғана аяқталды.

Құқықтық мемлекет құру процесінің дамуы жағдайында тиісті емес құқықтық реттеу іс жүзінде сот ісін жүргізуге де, саяси себептерге де төзімсіз болды. Жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық негіздері сияқты институттың көмегімен жұмысты ұйымдастыруда таңдау мен бағыт, жедел-ізвестіру шараларының бүкіл кешенінің үйлесімділігі мен реттілігі қамтамасыз етіледі, бұл оны жүзеге асырудың заңдылығының кепілі болып табылады. Республиканың құқық қорғау органдарының қызметі, әсіресе жедел-ізвестіру қызметі саласындағы, негізінен жасырын жүзеге асырылатын және лауазымды адамдар мен органдардың шеңберіне қатаң шектеулі қол жеткізу кезінде мемлекеттік билік институты тарапынан үнемі назар аударуды қажет етеді. Заңда айқындалған міндеттерді орындауда жүргізілетін ЖІІ Конституцияда кепілдік берілген құқықтар мен бостандықтармен тығыз байланысты. Сондықтан жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыруға құқылы құқық қорғау органдарының әрбір жедел қызметкері қадағалауға және бақылауға алынуы тиіс, ал оның қызметі тиісті есептер мен тексерулер рәсімдері арқылы тексерілуі тиіс.

"Жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық негіздері" ұғымының мазмұны туралы мәселе теориялық қана емес, сонымен бірге негізінен практикалық қызығушылық тудырады, өйткені:

- "жедел-ізвестіру қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 4-бабында жедел-ізвестіру қызметіне қатысты негізгі ережелердің мемлекеттік көздері болуы мүмкін нормативтік актілердің деңгейі айқындалған;

- аталған заңның барлық нақты баптары осы Заңның реттеу мәніне кіретін жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық негіздерінің ережелерін тұжырымдау болып табылады;

- осы құқықтық негіздердің тізбесі бірқатар нормалардың, бірінші кезекте,- Қазақстан Республикасының "жедел-ізвестіру қызметі туралы" Заңының 4-бабының сілтемелік сипатына байланысты толық болып табылмайды.

"Жедел-ізвестіру қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының "жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық негізі" 4-бабының мазмұнын қарастырайық. Ол былай дейді:

«1. Жедел-ізвестіру қызметінің құқықтық негізін Қазақстан Республикасының Конституциясы, осы Заң, сондай-ақ Қазақстан Республикасының басқа да заңдары мен өзге де актілері құрайды.

2. Жедел-іздігіру қызметін жүзеге асыратын органдар өз құзыреті шегінде осы Заңның негізінде жедел-іздігіру іс-шараларын ұйымдастыруды және жүргізу тактикасын регламенттейтін нормативтік актілер шығарады".

Демек, ішкі істер органдарының жедел аппараттарының жедел-іздігіру қызметінің құқықтық негізі деп әртүрлі заңдар мен заңға тәуелді құқықтық актілердегі құқықтық нормалар жүйесін түсіну керек, олардың мазмұны белгіленген құзырет шегінде қылмысқа қарсы күресте жедел-іздігіру шараларының бүкіл кешенін қолдануға негіз, тәртіп пен жағдай жасайды.

Ордада, ең алдымен, РК құқық қорғау органдарының жедел қызметкерлері арасында қалыптасқан көптеген қатынастар нормативтік реттеумен қамтылмаған, моральдық-этикалық сипатта болады.

ЖІҚ теориялық, құқықтық және адамгершілік негіздері қылмыстық көріністердің алдын алу және оларды ашу, сондай-ақ жасырынған қылмыскерлер мен хабар-ошарсыз кеткен адамдарды, сондай-ақ заңда көзделген жағдайларда басқа да адамдарды іздігіру мақсатында жүзеге асырылатын мемлекеттік функцияның арнайы саласын құрайтын құқық қорғау органдарының жұмысы шеңберінде практикада іске асырылады.

Жедел-іздігіру қызметін имандылық деп тану Қылмыстық-процестік заңнамада қамтылған, ол қылмыстардың белгілерін және оларды жасаған адамдарды анықтау, сондай-ақ қылмыстардың алдын алу және жолын кесу бойынша барлық қажетті шараларды қабылдау мақсатында оны пайдаланудың Мемлекеттік қажеттілігі мен орындылығын бекітеді.

Жеке деңгейде жедел-іздігіру қызметінің адамгершілік сипаты жедел қызметкерлердің санасында оның осы сапасын түсіну және күнделікті қызметте этикалық талаптарды практикалық іске асыру түрінде көрінеді. Бұл процесс өзінің ең жоғары деңгейін этикалық санаттарда алады, мысалы, қызметтік міндет және кәсіби міндеттерді орындау үшін қызметтік жауапкершілік. Осыған сәйкес олардың қызметтік парызының мазмұны әр қызметкерге қойылатын және қоғам мен мемлекеттің түпкі мүдделеріне, заңдылық талаптарына сәйкес кез-келген қиын және өткір жағдайларда іс жүзінде әрекет етудің моральдық қажеттілігі ретінде танылған құқықтық қана емес, сонымен бірге моральдық талаптардың барлық жиынтығын қамтиды.

Бұл ретте жедел-іздігіру қызметі саласындағы барлық моральдық-этикалық проблемаларды шешу қоғамдық имандылықтың жалпы ережелері негізінде жүзеге асырылуға тиіс екенін есте ұстаған жөн. Олардың көріну саласының ерекшеліктеріне байланысты-қылмыстарды болдырмау, ашу және жасырын қылмыскерлерді іздеу үшін іздеу және негізінен жасырын жедел-іздігіру қызметін қолдану, моральдың жалпы нормалары өзінің негізгі мәнін жоғалтпай, Кәсіби этиканың тиісті түріне айналады.

Осыған сәйкес жедел-іздігіру қызметінің моральдық-этикалық негіздері құқық қорғау органдарының жедел аппараттарының жұмыс істеуінің нақты жағдайларында іске асырылатын, негізінен жасырын әдістерді қолдану арқылы қылмысқа қарсы күрес міндеттерін шешуде жалпы моральдық нормалардың жиынтығы болып табылады.

Ресей Федерациясының жедел-іздігіру қызметінің құқықтық негізі.

ЖІҚ құқықтық негізін және оның мазмұнын анықтау. Қызметтің негізі ондағы барлық әлеуметтік қатынастарды құқықтық реттеудің негізгі, іргелі бөлігі болып табылады. Сонымен қатар, құқықтық негіз — бұл жедел-іздігіру қатынастарын құқықтық реттеудің барлық көздерінің бір бөлігі, тек олардың біреуінің маңызды бөлігі — нормативтік акт.

ЖІҚ туралы федералды Заңның 4-бабында көрсетілген заң шығарушының еркіне сәйкес құқықтық негіз Конституция, ЖІҚ туралы Федералды заң және басқа да нормативтік құқықтық актілер болып табылады

федералды мемлекеттік билік органдары (1 бөлім). Сонымен қатар, ord-ны жүзеге асыратын органдар Ресей заңнамасына сәйкес өз өкілеттіктері шегінде ЖПШ ұйымдастыру мен тактикасын реттейтін нормативтік актілерді шығарады (2-бөлім).

Демек, ЖІҚ-нің құқықтық негізі екі деңгейлі: оны құрайтын актілердің бір бөлігі заңдарға, ал екіншісі заңға тәуелді актілерге жатады. ЖІҚ құқықтық негізін құрайтын

нормативтік құқықтық көздер жүйесі. ЖІҚ саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жиынтығын (олардың бірнеше жүздегені бар) бес топқа жүйелеуге болады (олардың заңды күші мен іздестіру жұмыстарын реттеудегі рөліне байланысты).

Бірінші топқа Конституция және федералды конституциялық заңдар кіреді. Конституция жоғары заңды күшке ие, тікелей әрекет етеді және Ресей Федерациясының бүкіл аумағында қолданылады. Ресейде қабылданған заңдар мен басқа да құқықтық актілер Конституцияға қайшы келмеуі керек (15-баптың 1-бөлімін қараңыз). Оның нормаларының тікелей әрекеті туралы конституциялық ереже ЖІҚ-ны жүзеге асыруға тікелей байланысты. Сонымен, Конституцияның 2-бөлімінде Ресей Федерациясындағы адамның құқықтық мәртебесінің негізін құрайтын адам мен азаматтың негізгі құқықтары мен бостандықтары анықталады (17-64 Б.қараңыз). Атап айтқанда, 2-бапқа сәйкес. 23 әркімнің хат жазысу, телефон арқылы сөйлесу, пошта, телеграф және өзге де хабарлар құпиясына құқығы бар. Бұл құқықты шектеуге сот шешімінің негізінде ғана жол беріледі. 25-бапта тұрғын үйге қол сұғылмайтындығы туралы ұйғарым жазылған. ФЗ-те белгіленген немесе сот шешімі негізінде (дәл осындай жағдайларда, ЖІҚ-ға қатысты азаматтардың құқықтарын шектеу туралы айтылады) болмаса, онда тұратын адамдардың еркіне қарсы тұрғын үйге кіруге ешкімнің құқығы жоқ. Сонымен қатар, адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтары конституциялық құрылыстың негіздерін, адамгершілікті, денсаулықты, басқа адамдардың құқықтарын, заңды мүдделерін қорғау, елдің қорғанысы мен мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында қажет болған жағдайда ғана шектелуі мүмкін (55-б.3-б. қараңыз). Сонымен бірге Конституцияда әркімге оның құқықтары мен бостандықтарын сот арқылы қорғауға кепілдік беріледі (46-б.1-Б. қараңыз).

Ресей Федерациясында қабылданған федералды конституциялық заңдардың ішінен біз "Ресей Федерациясының әскери соттары туралы" 23 жылғы 1999 маусымдағы № 1-ФКЗ Федералды конституциялық заңын бөліп көрсетеміз. Онда әскери соттар өз өкілеттіктері шегінде және ФЗ белгілеген тәртіппен Конституциялық бостандықтар мен хат жазысу, телефон арқылы және өзге де келіссөздер, пошта, телеграф арқылы өзге де хабарлар құпиясына, тұрғын үйге қол сұғылмаушылыққа құқықтарды шектеуге байланысты істер мен материалдарды қарайтыны белгіленген (7-Б.7-Б. кара).

Екінші топ немесе құқықтық базаның "өзегі" - бұл ЖІҚ туралы федералды заңның нормалары.

Нормативтік актілердің үшінші тобына басқа федералдық заңдар кіреді. Біріншіден, олар тек ЖІҚ-да туындайтын әлеуметтік қатынастар топтарын реттейтін заңдарды қамтиды.

Атап айтқанда, олардың қатарына Қылмыстық кодекс, қылмыстық іс жүргізу кодексі, Мемлекеттік құпия туралы Заң, прокуратура және мемлекеттік қорғау туралы Федералды заң кіреді. Екіншіден, олардың ЖІҚ туралы ФЗ-дағы тізбесі ашық сипатта болады (4-бап) және жаңа заңнамалық актілермен толықтырылуы мүмкін. Құқықтық негіздегі актілердің төртінші тобына заңдардан басқа федералды мемлекеттік органдардың нормативтік құқықтық актілері кіреді: Ресей Федерациясының Президенті (мысалы, "техникалық құралдарды қолдана отырып ЖІШ ұйымдастыру мен өткізуді реттеу туралы" 1995 жылғы 12 шілдедегі № 673 Жарлық); Ресейдің өкілді заң шығарушы органы (Парламент палаталары); Ресей Федерациясы Үкіметінің (мысалы, "Интерполдың Ұлттық Орталық бюросы туралы ережені бекіту туралы" 1996 жылғы 14 қазандағы № 1190 Қаулысы).

Бесінші топты ЖІҚ жүзеге асыратын органдардың нормативтік актілері құрайды. Бұл актілерге жалпы талаптар қолданылады. Сонымен, ЖІҚ туралы Федералды заң бұл актілердің шығарылуын талап етеді (4-баптың 2-бөлімін қараңыз): қатаң түрде Ресей Федерациясының заңнамасына сәйкес; белгілі бір ОРО өкілеттіктерінде; тек ЖІҚ ұйымдастыру мен тактикасын реттеу мәселелері бойынша. Сонымен қатар, ЖІҚ құқықтық негізінің осы тобының азаматтардың құқықтары мен заңды мүдделеріне әсер ететін немесе ведомствоаралық сипаттағы нормативтік актілері Ресей Әділет министрлігінде міндетті мемлекеттік тіркеуге жатады.

Барлық осы актілер тиісті нысанда болуы керек. Оларды федералды атқарушы органдар қаулылар, бұйрықтар, бұйрықтар, ережелер, нұсқаулар мен ережелер түрінде шығарады. Нормативтік актілерді хаттар және жеделхаттар түрінде шығаруға жол берілмейді. Атқарушы биліктің құрылымдық бөлімшелері мен аумақтық органдарының нормативтік құқықтық актілер шығаруға құқығы жоқ. Қандай да бір нормативтік актіні шығарған субъектіге байланысты осы топта: нақты министрлік немесе ведомство; ЖІҚ-ны қамтамасыз етудің белгілі бір тараптары бойынша министрліктер мен ведомстволармен бірлесіп қабылданатын актілер ерекшеленеді. Ашық бірлескен ведомстволық нормативтік құқықтық актілер арасында белгілі.

ЖІҚ жүзеге асыратын органдар, аппараттар және қызметкерлер

1. Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдар.

Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдар мәселені қарауға кірісе отырып, осы Заңда мынадай негізгі ұғымдар пайдаланылатынын көреміз:

- жедел-ізвестіру қызметі-жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдар өз өкілеттіктері шегінде адамның және азаматтың өмірін, денсаулығын, құқықтары мен бостандықтарын, меншікті қорғау, қоғам мен мемлекеттің қауіпсіздігін қылмыстық қол сұғушылықтан қамтамасыз ету мақсатында жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізу арқылы жария түрде немесе жасырын жүзеге асыратын Қызмет түрі;

-жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдар осы Заңның 13-бабының 1-бөлігіне сәйкес өз өкілеттіктері шегінде жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыруға уәкілеттік берілген мемлекеттік органдардың жедел бөлімшелері.

ПО-ның жедел бөлімшелері жедел-ізвестіру жұмысын олар үшін ПМ-нің тиісті ведомстволық нормативтік актілерінде белгіленген көлемде жариялы не жасырын түрде жүзеге асыратын штаттық қызметкерлерден тұрады.

ПО-ның жедел бөлімшелерінің персоналы жедел-ізвестіру функцияларын негізінен заңды түрде (жария түрде) жүзеге асыратын, өзінің ПО-ға тиесілігін жасырмайтын штаттық (Кадрлық) қызметкерлерге және құқық қорғау органдарына тиесілігі астыртын әрекет ететін жедел қызметкерлерге (яғни олардың жұмысы тек жасырын түрде жүзеге асырылады) бөлінеді. Біріншілері ЖІП жүргізуді әкімшілік-құқықтық, қылмыстық іс жүргізу және басқа да құқықтық іс-әрекеттермен үйлестіруге құқылы, соңғылары тек ақпарат алу үшін барлау әдістерін қолданады. Сонымен қатар, жедел бөлімшелер құзыретіне байланысты әртүрлі жедел-қызметтік міндеттерді жүзеге асырады. "Жедел-ізвестіру қызметі туралы" заңда белгіленген толық көлемде ЖРБ криминалдық полиция, экономикалық, ұйымдасқан қылмысқа, есірткінің заңсыз айналымына, жоғары технологиялар, өз қауіпсіздігі саласындағы қылмыстарға қарсы күрес жөніндегі бөлімшелер мен қызметкерлер жүзеге асырады.

Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдар

1. Тәжікстан Республикасының аумағында жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыру құқығы жедел бөлімшелерге беріледі:

- 1) Тәжікстан Республикасының Ішкі істер органдарының;
- 2) Тәжікстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік органдарының;
- 3) Тәжікстан Республикасы Қорғаныс органдарының;
- 4) Тәжікстан Республикасының Әділет органдарының;
- 5) Тәжікстан Республикасының мемлекеттік қаржылық бақылау және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес органдарының;
- 6) Тәжікстан Республикасының Есірткіні бақылау жөніндегі органдарының;
- 7) Тәжікстан Республикасының Ұлттық ұланы;
- 8) Тәжікстан Республикасы кеден органдарының.

2. Жедел ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдардың келтірілген тізбесі тек заңмен ғана өзгертілуі немесе толықтырылуы мүмкін. Аталған органдардың басшылары жедел ізвестіру қызметін жүзеге асыруға құқылы жедел бөлімшелердің тізбесін, олардың өкілеттіктерін, құрылымын және жұмысын ұйымдастыруды айқындайды.

3. Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдар осы Заңда айқындалған міндеттерді тек Тәжікстан Республикасының тиісті нормативтік құқықтық актілерінде белгіленген өз өкілеттіктері шегінде ғана шешеді.

4. Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдар өз өкілеттіктері шегінде Тәжікстан Республикасының заңнамасына сәйкес жедел-ізвестіру іс-шараларын және жедел-ізвестіру іс-әрекеттерін жүргізу тәртібін, ұйымдастырылуы мен тактикасын регламенттейтін нормативтік құқықтық актілерді қабылдайды.

5. Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдардың жедел бөлімшелері Тәжікстан Республикасының қылмыстық жазаны орындау жүйесінің органдары мен мекемелерінің қызметкерлерімен бірлесіп, қылмыстық жазаны орындау жүйесінің тергеу изоляторлары мен мекемелерінде жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізуге құқылы.

Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдардың міндеттері.

Осы Заңда айқындалған жедел-ізвестіру қызметінің міндеттерін шешу кезінде оны жүзеге асыруға уәкілетті органдар міндетті:

1) өз өкілеттіктері шегінде адамның және азаматтың конституциялық құқықтары мен бостандықтарын, меншікті қорғау жөніндегі, сондай-ақ қоғам мен мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі барлық қажетті шараларды қабылдауға міндетті;

2) өз өкілеттіктері шегінде анықтау органының, тергеушінің, прокурордың жазбаша тапсырмаларын және өздерінің іс жүргізуіндегі қылмыстық істер бойынша жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізу туралы соттың (судьяның) шешімдерін орындауға міндетті;

3) Тәжікстан Республикасының заңнамасында және халықаралық шарттарында көзделген негізде және тәртіппен тиісті халықаралық құқық қорғау ұйымдарының, құқық қорғау органдарының және шет мемлекеттердің арнайы қызметтерінің сұрау салуларын орындауға міндетті;

4) Тәжікстан Республикасының аумағында жедел ізвестіру қызметін жүзеге асыратын басқа да органдарды осы органдардың құзыретіне жататын құқыққа қарсы қызметтің өздеріне мәлім болған фактілері туралы хабардар етуге және осы органдарға қажетті көмек көрсетуге;

5) жедел ізвестіру қызметін жүзеге асыру кезінде астыртын әрекет ету қағидаларын сақтауға міндетті;

6) Тәжікстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен өз қызметкерлерінің, жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдарға жәрдемдесетін адамдардың, қылмыстық сот ісін жүргізуге қатысушылардың, сондай-ақ аталған адамдардың жақын туыстарының қылмыстық қол сұғушылықтан мүлкінің қауіпсіздігі мен сақталуын қамтамасыз етуге жәрдемдесуге міндетті.

Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдардың құқықтары

1. Жедел-ізвестіру қызметінің міндеттерін шешу кезінде оларды жүзеге асыратын органдардың:

1) осы Заңның 6-бабында санамаланған жедел-ізвестіру іс-шараларын жариялы және жасырын жүргізуге, оларды жүргізу кезінде адамның өмірі мен денсаулығына тікелей қатер, сондай-ақ қоғамдық, мемлекеттік, әскери, экономикалық, ақпараттық немесе өзге де қатер төнген жағдайда құжаттарды, заттарды, материалдар мен ақпаратты алып қоюды жүргізуге, сондай-ақ байланыс қызметтерін көрсетуді үзуге; Тәжікстан Республикасының Экологиялық;

2) жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдарға құпия негізде жәрдем көрсетуге келісім берген адамдармен өтеусіз не өтеулі негізде ынтымақтастық қатынастарын белгілеуге құқылы;

3) шарт немесе ауызша келісім бойынша жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізу барысында қызметтік үй-жайларды, кәсіпорындардың, мекемелердің, басқа да ұйымдардың, әскери бөлімдердің мүлкін, сондай-ақ жеке тұлғалардың тұрғын және тұрғын емес үй-жайларын, Көлік құралдарын және өзге де мүлкін пайдалануға;

4) жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдардың лауазымды адамдарының жеке басын, кәсіпорындарының, мекемелерінің, басқа да ұйымдарының,

бөлімшелерінің, үй-жайлары мен көлік құралдарының ведомстволық тиесілігін, сондай-ақ оларға құпия негізде жәрдем көрсететін азаматтардың жеке басын шифрлайтын құжаттарды астыртын әрекет ету мақсатында пайдалануға құқылы емес;

5) жедел іздестіру қызметін жүзеге асыратын басқа органдармен бірлесіп, қылмыскерлерді залалсыздандыру жөніндегі жоспарды әзірлеуге және кешенді және арнайы операцияларды жүргізуге міндетті.

2. Жедел-іздестіру қызметін жүзеге асыратын органдардың лауазымды адамдарының заңды талаптары осындай талаптар қойылған жеке және заңды тұлғалардың орындауы үшін міндетті және оларды орындауға кедергі келтіруге тыйым салынады.

ЖІ жүргізу және тоқтату ұғымы, негіздері, шарттары

1. Жедел-іздестіру іс-шаралары туралы түсінік.

Мәселені қарауға кірісе отырып, жедел-іздестіру іс - шаралары ұғымы-Тәжікстан Республикасының заңнамасында белгіленген, жедел-іздестіру қызметінің міндеттерін шешу мақсатында уәкілетті мемлекеттік органдар жария түрде немесе жасырын жүзеге асыратын шаралар жүйесі.

Жедел-іздестіру іс-шаралары

1. Жедел-іздестіру қызметін жүзеге асыру кезінде мынадай жедел-іздестіру іс-шаралары жүргізіледі:

- 1) жедел сауалнама;
- 2) анықтамалар алу;
- 3) салыстырмалы зерттеу үшін үлгілерді жедел жинау;
- 4) жеке іздеу;
- 5) жедел тексеру сатып алу;
- 6) заттарды, құжаттарды және өзге де объектілерді жедел зерттеу;
- 7) жедел байқау;
- 8) жеке адамды және өзге де объектілерді жедел теңдестіру болып табылады;
- 9) тұрғынжайды, ғимараттарды, үй-жайларды, құрылыстарды, жергілікті жер учаскелерін және көлік құралдарын жедел зерттеп-қарау;
- 10) пошта жөнелтілімдерін, телеграфтық және өзге де хабарларды жедел бақылау;
- 11) телефон сөйлесулерін тыңдау және жазу;
- 12) техникалық байланыс арналарынан ақпарат алу;
- 13) жедел енгізу;
- 14) бақыланатын жеткізілім;
- 15) жедел эксперимент;
- 16) заңды тұлғаны құру.

2. Жедел-іздестіру іс-шараларының келтірілген тізбесі тек заңмен ғана өзгертілуі немесе толықтырылуы мүмкін.

3. Жедел-іздестіру қызметін жүзеге асыру кезінде осы баптың 1-бөлігінде көзделген жедел-іздестіру іс-шараларымен қатар мынадай жедел-іздестіру іс-әрекеттері қолданылады: қылмыстардың жолын кесуге және (немесе) қылмыс дайындайтын, жасайтын немесе жасаған адамды ұстауға бағытталған жергілікті жерді оқшаулау, буктурмаға салу, басып алу, қуу және тарау.

4. Жедел-іздестіру қызметін жүзеге асыратын органдар осы Заңда көзделген міндеттерді шешу мақсатында Тәжікстан Республикасының заңнамасына сәйкес заңды тұлға, филиалдар және олардың өкілдіктері түрінде аты аңызға айналған кәсіпорындар құра алады.

5. Жедел-іздестіру іс - шараларын жүргізу барысында адамдардың өмірі мен денсаулығына нұқсан келтірмейтін және қоршаған ортаға зиян келтірмейтін Ақпараттық жүйелер, бейне - және аудиожазбалар, кино-және фототүсірілім, сондай-ақ басқа да техникалық және өзге де құралдар пайдаланылады.

6. Пошта жөнелтілімдерін, телеграфтық және өзге де хабарламаларды жедел бақылауға, станциялық аппаратураға меншік нысанына қарамастан кәсіпорындарды, мекемелер мен ұйымдарды, техникалық байланыс арналарынан ақпарат алып, қызметтер

мен байланыс құралдарын ұсынатын жеке және заңды тұлғаларды қосу арқылы телефон арқылы сөйлесулерді тыңдауға байланысты жедел-ізвестіру іс-шаралары жедел-техникалық пайдалану арқылы жүргізіледі Ұлттық қауіпсіздік, ішкі істер органдарының күштері мен құралдары, осы Заңда, ведомствоаралық нормативтік актілерде және (немесе) жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдар арасындағы келісімдерде айқындалатын тәртіппен Есірткіні бақылау мен мемлекеттік қаржылық бақылау және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жүргізу қағидалары бекітілсін.

7. Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдардың лауазымды адамдары оның міндеттерін жедел-ізвестіру іс-шараларын ұйымдастыруға және жүргізуге жеке қатысу арқылы, ғылыми, техникалық және өзге де арнаулы білімі бар лауазымды адамдар мен мамандардың, сондай-ақ жекелеген азаматтардың көмегін Жария және жасырын негізде олардың келісімімен пайдалана отырып шешеді.

8. Жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізуге және ақпаратты жасырын алуға арналған (әзірленген, бейімделген, бағдарламаланған) арнайы және өзге де техникалық құралдарды пайдалануға осы заңмен уәкілеттік берілмеген жеке және заңды тұлғалардың тыйым салынады.

9. Жеке және заңды тұлғалардың жасырын ақпарат алуына арналған арнайы техникалық құралдарды әзірлеуге, өндіруге, өткізуге, сатып алуға лицензиялау Тәжікстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады.

10. Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыру процесінде ақпаратты жасырын алуға арналған арнайы техникалық құралдар түрлерінің тізбесін Тәжікстан Республикасының Үкіметі белгілейді.

2. Жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізу үшін негіздер.

1. Жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізу үшін негіздер:

1) қозғалған қылмыстық істің болуы;

2) жедел ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдарға белгілі болған:- дайындалып жатқан, жасалып жатқан немесе жасалған қылмыстық әрекеттің белгілері, сондай - ақ, егер қылмыстық іс қозғау туралы мәселені шешуге жеткілікті негіздер болмаса, оны дайындайтын, жасайтын немесе жасаған адамдар туралы; - Қоғамдық іске қауіп төндіретін оқиғалар немесе әрекеттер (әрекетсіздік) туралы мәліметтер; Тәжікстан Республикасының Мемлекеттік, әскери, экономикалық, ақпараттық немесе экологиялық қауіпсіздігін;- анықтау, тергеу және сот органдарынан жасырынып жүрген немесе қылмыстық жазаны өтеуден жалтарып жүрген адамдар; - хабар-ошарсыз жоғалған адамдар және танылмаған мәйіттердің табылғандығы туралы;

3) анықтау органының, тергеушінің, прокурордың тапсырмасы немесе олардың жүргізуіндегі қылмыстық істер бойынша соттың (судьяның) ұйғарымы негізінде жүзеге асырылады;

4) осы бапта көрсетілген негіздер бойынша жедел ізвестіру қызметін жүзеге асыратын басқа органдардың сұрау салулары жатады;

5) Тәжікстан Республикасының заңнамасына сәйкес осыған уәкілетті мемлекеттік органдар жүзеге асыратын қорғалатын адамдарға қатысты қауіпсіздік шараларын қолдану туралы қаулы;

6) Тәжікстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес шет мемлекеттердің құқық қорғау органдарының немесе халықаралық құқық қорғау ұйымдарының сұрау салулары.

2. Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдар өз өкілеттіктері шегінде мынадай шешімдер қабылдау үшін қажетті деректерді де жинауға құқылы:

1) мемлекеттік құпияны құрайтын мәліметтерге рұқсат беру туралы;

2) адамдардың өмірі мен денсаулығына, сондай-ақ қоршаған ортаға аса қауіп төндіретін объектілерді пайдалануға байланысты жұмыстарға рұқсат беру туралы;

3) жедел-ізвестіру қызметіне қатысуға жіберу немесе оны жүзеге асыру нәтижесінде алынған материалдарға қол жеткізу туралы ақпаратты ұсынады;

4) жедел-ізвестіру іс-шараларын дайындау және жүргізу кезінде тұлғамен ынтымақтастық қатынастарын белгілеу немесе қолдау туралы;

5) жедел-іздістіру қызметін жүзеге асыратын органдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша;

6) жеке детективтік және күзет қызметіне рұқсат беру туралы шешімдердің бірін қабылдайды.

3. Жедел-іздістіру іс-шараларын жүргізу және тоқтату шарттары.

1. Егер Тәжікстан Республикасының заңнамасында өзгеше көзделмесе, адамның азаматтығы, ұлты, нәсілі, жынысы, тілі, діни сенімі, саяси сенімі, білімі, Әлеуметтік және мүлкітік жағдайы, лауазымы, сондай-ақ оның қоғамдық бірлестіктерге қатыстылығы Тәжікстан Республикасының аумағында оған қатысты жедел-іздістіру іс-шараларын жүргізуге кедергі бола алмайды.

2. Адамның және азаматтың хат жазысу, телефонмен сөйлесу, пошта жөнелтілімдері, телеграф және электр және пошта байланысы желілері арқылы берілетін өзге де хабарлар құпиясына конституциялық құқықтарын, сондай-ақ тұрғын үйге қол сұқпау құқығын шектейтін жедел-іздістіру іс-шараларын жүргізуге жедел-іздістіру қызметін жүзеге асыратын органдардың дәлелді қаулысы бойынша, уәкілетті прокурордың өтінішхаты және тұрғын үйге қол сұқпау санкциялары бойынша жол беріледі. судьялар және ақпарат болған кезде:

1) алдын ала тергеу жүргізу міндетті болып табылатын дайындалып жатқан, жасалып жатқан немесе жасалған қылмыстық әрекеттің белгілері туралы;

2) Алдын ала тергеу жүргізу міндетті болып табылатын қылмыстық әрекеттерді дайындайтын, жасайтын немесе жасаған адамдар туралы;

3) Тәжікстан Республикасының қоғамдық, мемлекеттік, әскери, экономикалық, ақпараттық немесе экологиялық қауіпсіздігіне қатер төндіретін оқиғалар немесе әрекеттер (әрекетсіздік) туралы ақпаратты қамтуы мүмкін.

3. Кейінге қалдыруға болмайтын және ауыр немесе аса ауыр қылмыс жасауға әкеп соғуы мүмкін жағдайларда, сондай-ақ Тәжікстан Республикасының қоғамдық, мемлекеттік, әскери, экономикалық, ақпараттық немесе экологиялық қауіпсіздігіне қатер төндіретін оқиғалар немесе әрекеттер (әрекетсіздік) туралы деректер болған кезде, Тәжікстан Республикасының аумағында төтенше жағдайларды жою жөніндегі жедел-іздістіру қызметін жүзеге асыратын орган басшыларының бірі бекіткен қаулы негізінде;- іздістіру қызметі, жедел-іздістіру іс-шараларын жүргізуге жол беріледі, 24 сағат ішінде уәкілетті прокурорға және тиісті судьяға міндетті түрде жазбаша хабарлай отырып, осы баптың 2-бөлігінде көзделген жағдайларда тоқтатылады. Жедел-іздістіру іс-шарасын жүргізу басталған кезден бастап 48 сағат ішінде оны жүзеге асыратын орган судьяның осындай жедел-іздістіру іс-шарасын жүргізу туралы шешімін осы баптың 2-бөлігінде көзделген тәртіппен алуға не оны жүргізуді тоқтатуға міндетті.

4. Жекелеген адамдардың өміріне, денсаулығына, меншігіне қатер төнген жағдайда, олардың арызы бойынша немесе олардың келісімімен жедел-іздістіру қызметін жүзеге асыратын орган басшыларының бірі бекіткен қаулы негізінде олардың телефондарынан жүргізілген әңгімелерді тыңдауға және оларды жазуға уәкілетті прокурорға, тиісті сотқа міндетті түрде жазбаша хабарлай отырып, рұқсат етіледі (судьялар) 24 сағат ішінде.

5. Ауыр немесе аса ауыр қылмыс жасады деп күдік келтірілген немесе айыпталушы адамдарға қатысты, сондай-ақ осы қылмыстар туралы ақпараты болуы мүмкін адамдарға қатысты телефон арқылы сөйлесулерді және өзге де сөйлесулерді тыңдауға жол беріледі. Телефондық сөйлесулерді және өзге де сөйлесулерді тыңдау нәтижесінде алынған фонограммалар бөгде адамдардың оларды тыңдауын және көшірмесін түсіруін болдырмайтын жағдайларда мөрленген түрде сақталады.

6. Телефон сөйлесулері мен өзге де сөйлесулері осы Заңға сәйкес тыңдалатын адамға қатысты қылмыстық іс қозғалған кезде фонограмма, сөйлесулер мен басқа да сөйлесулердің жазбасы заттай дәлелдемелер ретінде қылмыстық іске қоса тіркеу үшін тергеушіге беріледі немесе жіберіледі. Оларды пайдаланудың одан әрі тәртібі Тәжікстан Республикасының қылмыстық іс жүргізу заңнамасында айқындалады.

7. Еркін өткізуге тыйым салынған не айналымы шектелген заттарды, заттар мен өнімдерді жедел-тексеру сатып алуы және (немесе) бақыланатын жеткізіп беру, сондай-ақ жедел-іздігіру қызметін жүзеге асыратын органдардың лауазымды адамдарының, сол сияқты оларға жәрдем көрсететін адамдардың жедел эксперименті немесе жедел енгізуі орган басшыларының бірі бекіткен қаулы негізінде жүргізіледі жедел-іздігіру қызметін жүзеге асыратын тұлға.

8. Жедел эксперимент жүргізуге ауыр немесе аса ауыр қылмысты анықтау, оның алдын алу, жолын кесу және ашу мақсатында, сондай-ақ оларды дайындайтын, жасайтын немесе жасаған адамдарды анықтау және анықтау мақсатында ғана жол беріледі.

9. Жасырын штаттық қызметкерлерді қоспағанда, жедел-іздігіру қызметін жүзеге асыратын органдардың лауазымды адамдарын жедел енгізуге осы Заңның 13-бабының 1-бөлігінде көрсетілген органдар басшыларының рұқсатымен ғана жол беріледі.

10. Көзделген негіздер бойынша жедел-іздігіру іс-шараларын жүргізу кезінде 1), 2), 3), 4) және 6) Осы Заңның 7-бабының 2-бөлігінде осы Заңның 6-бабы 1-бөлігінің 9), 10), 11) және 12) тармақтарында көрсетілген іс-шараларды өткізуге тыйым салынады.

11. Жедел-іздігіру қызметін жүзеге асыратын органдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ететін жедел-іздігіру іс-шаралары осы Заңға сәйкес және көрсетілген органдардың өкілеттіктері шегінде ғана жүргізіледі. Осы Заңның 7-бабы 2-бөлігінің 5) тармағында көзделген негіздер бойынша осы Заңның 6-бабы 1-бөлігінің 9), 10), 11) және 12) тармақтарында көрсетілген іс-шараларды азаматтың жазбаша нысандағы келісімі болған кезде судьяның шешімінсіз жүргізуге рұқсат етіледі.

ЖАЛПЫ ЖННН

1. Жалпы жедел-іздігіру іс-шараларының түсінігі мен маңызы.

Мәселені қарауға кірісе отырып, жалпы жедел-іздігіру іс-шаралары ұғымы- осы Заңда мынадай негізгі ұғымдар пайдаланылады: - жедел-іздігіру қызметі адамның өмірін, денсаулығын, құқықтары мен бостандықтарын қорғау мақсатында жедел-іздігіру іс-шараларын жүргізу арқылы өз өкілеттіктері шегінде жедел-іздігіру қызметін жүзеге асыратын органдар жария түрде немесе жасырын жүзеге асыратын Қызмет түрі және азаматтың, меншіктің, қоғам мен мемлекеттің қылмыстық қол сұғушылықтан қауіпсіздігін қамтамасыз ету;

- жедел-іздігіру қызметін жүзеге асыратын органдар осы Заңның 13-бабының 1-бөлігіне сәйкес өз өкілеттіктері шегінде жедел-іздігіру қызметін жүзеге асыруға уәкілеттік берілген мемлекеттік органдардың жедел бөлімшелері;

- жедел-іздігіру іс-шаралары-Тәжікстан Республикасының заңнамасында белгіленген, жедел-іздігіру қызметінің міндеттерін шешу мақсатында жедел-іздігіру қызметін жүзеге асыратын органдар жария түрде немесе жасырын қолданатын шаралар жүйесі;

1. Жедел-іздігіру қызметін жүзеге асыру кезінде мынадай жедел-іздігіру іс-шаралары жүргізіледі:

- 1) жедел сауалнама;
- 2) анықтамалар алу;
- 3) салыстырмалы зерттеу үшін үлгілерді жедел жинау;
- 4) жеке іздеу;
- 5) жедел тексеру сатып алу;
- 6) заттарды, құжаттарды және өзге де объектілерді жедел зерттеу;
- 7) жедел байқау;
- 8) жеке адамды және өзге де объектілерді жедел теңдестіру болып табылады;
- 9) тұрғынжайды, ғимараттарды, үй-жайларды, құрылыстарды, жергілікті жер учаскелерін және көлік құралдарын жедел зерттеп-қарау;
- 10) пошта жөнелтілімдерін, телеграфтық және өзге де хабарларды жедел бақылау;
- 11) телефон сөйлесулерін тыңдау және жазу;
- 12) техникалық байланыс арналарынан ақпарат алу;
- 13) жедел енгізу;
- 14) бақыланатын жеткізілім;

15) жедел эксперимент;

16) заңды тұлғаны құру.

2. Жедел-ізвестіру іс-шараларының келтірілген тізбесі тек заңмен ғана өзгертілуі немесе толықтырылуы мүмкін.

3. Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыру кезінде осы баптың 1-бөлігінде көзделген жедел-ізвестіру іс-шараларымен қатар мынадай жедел-ізвестіру іс-әрекеттері қолданылады: қылмыстардың жолын кесуге және (немесе) қылмыс дайындайтын, жасайтын немесе жасаған адамды ұстауға бағытталған жергілікті жерді оқшаулау, буктурмаға салу, басып алу, қуу және тарау.

4. Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдар осы Заңда көзделген міндеттерді шешу мақсатында Тәжікстан Республикасының заңнамасына сәйкес заңды тұлға, филиалдар және олардың өкілдіктері түрінде аты аңызға айналған кәсіпорындар құра алады.

5. Жедел-ізвестіру іс - шараларын жүргізу барысында адамдардың өмірі мен денсаулығына нұқсан келтірмейтін және қоршаған ортаға зиян келтірмейтін Ақпараттық жүйелер, бейне - және аудиожазбалар, кино-және фототүсірілім, сондай-ақ басқа да техникалық және өзге де құралдар пайдаланылады.

6. Пошта жөнелтілімдерін, телеграфтық және өзге де хабарламаларды жедел бақылауға, станциялық аппаратураға меншік нысанына қарамастан кәсіпорындарды, мекемелер мен ұйымдарды, техникалық байланыс арналарынан ақпарат алып, қызметтер мен байланыс құралдарын ұсынатын жеке және заңды тұлғаларды қосу арқылы телефон арқылы сөйлесулерді тыңдауға байланысты жедел-ізвестіру іс-шаралары жедел-техникалық пайдалану арқылы жүргізіледі. Ұлттық қауіпсіздік, ішкі істер органдарының күштері мен құралдары, осы Заңда, ведомствоаралық нормативтік актілерде және (немесе) жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдар арасындағы келісімдерде айқындалатын тәртіппен Есірткіні бақылау мен мемлекеттік қаржылық бақылау және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жүргізу қағидалары бекітілсін.

7. Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдардың лауазымды адамдары оның міндеттерін жедел-ізвестіру іс-шараларын ұйымдастыруға және жүргізуге жеке қатысу арқылы, ғылыми, техникалық және өзге де арнаулы білімі бар лауазымды адамдар мен мамандардың, сондай-ақ жекелеген азаматтардың көмегін Жария және жасырын негізде олардың келісімімен пайдалана отырып шешеді.

8. Жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізуге және ақпаратты жасырын алуға арналған (әзірленген, бейімделген, бағдарламаланған) арнайы және өзге де техникалық құралдарды пайдалануға осы заңмен уәкілеттік берілмеген жеке және заңды тұлғалардың тыйым салынады.

9. Жеке және заңды тұлғалардың жасырын ақпарат алуына арналған арнайы техникалық құралдарды әзірлеуге, өндіруге, өткізуге, сатып алуға лицензиялау Тәжікстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады.

10. Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыру процесінде ақпаратты жасырын алуға арналған арнайы техникалық құралдар түрлерінің тізбесін Тәжікстан Республикасының Үкіметі белгілейді.

2. Значение оперативно-розыскных мероприятий.

- жедел сауалнама-жедел-ізвестіру қызметінің нақты міндетін шешу үшін маңызы бар нақты ақпаратты нақты немесе ықтимал жауап алынған адамның сөздерінен жинау;

- анықтамалар жүргізу-жедел-ізвестіру қызметінің нақты міндеттерін шешу үшін маңызы бар ақпаратты иеленетін немесе иеленуі мүмкін жеке немесе заңды тұлғаға сұрау салу жіберу арқылы алу, сол сияқты оны тиісті материалдық көздермен, оның ішінде ақпараттық жүйелердің жедел, криминалистикалық және өзге де дерекқорларынан (есепке алуларынан) тікелей танысу арқылы алу және басқа да көздер;

- салыстырмалы зерттеу үшін үлгілерді жедел жинау-қылмыс іздері не қылмыс жасаған адамның іздері сақталған материалдық ақпарат көздерін, сондай-ақ қылмыстық қол сұғу объектілері болған немесе қоғамдық қауіпті іс-әрекетті анықтау құралы бола алатын және оған қатысы бар адамдарды зерделенетін адамдардың материалдарымен немесе ұқсас

заттармен салыстыру мақсатында оларды табу, алып қою және консервациялау жедел-ізвестіру қызметінің нақты міндетін шешу үшін;

- жеке тінту-маңызды жедел мәліметтерді табу және жедел-ізвестіру міндеттерін шешу мақсатында жедел-ізвестіру органының қызметкері тікелей жүргізетін жедел-ізвестіру іс-әрекеттерінің әдістері мен кешенін жүзеге асыру нысаны;

- жедел тексеру сатып алу-жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органның тұтыну немесе өткізу мақсатынсыз тауарлар немесе заттар жедел бақылаумен өтеулі түрде қылмыс жасады деп негізді түрде сезіктіден, сондай-ақ ықтимал қылмыстық іс-әрекет туралы ақпарат алу және жедел-ізвестіру қызметінің өзге де міндеттерін шешу мақсатында сатып алынатын жағдайды жасауы;

- заттарды, құжаттарды және өзге де объектілерді жедел зерттеу-қылмыс іздері сақталған немесе сақталуы мүмкін, қылмыс жасаудың құралы немесе қылмыстық әрекеттің нәтижесі болып табылатын немесе болуы мүмкін заттарды, құжаттарды және өзге де объектілерді қылмыс жасаудың іздері мен құралдарын және қылмыстық әрекеттің нәтижелерін анықтау мақсатында зерделеу; - жедел байқау-көзбен шолу және өзге де жедел-ізвестіру қызметінің міндеттерін шешу үшін маңызды құбылыстарды, оқиғаларды, іс-әрекеттерді, жағдайлар мен процестерді қабылдау және белгілеу;

- жеке тұлғаны және басқа объектілерді жедел сәйкестендіру-жеке тұлғаны және басқа объектілерді оларды дараландыратын статикалық және динамикалық өзгермейтін белгілер бойынша, сондай-ақ жеке тұлғаны немесе басқа объектіні жеткілікті дәрежеде анықтауға мүмкіндік беретін басқа әдістерді қолдана отырып анықтау және сәйкестендіру;

- қылмыс іздерін, қылмыс жасау құралдарын, қылмыс жасауға қатысы болуы ықтимал өзге де заттарды, заттарды немесе құжаттарды табу мақсатында, сол сияқты жедел-ізвестіру қызметінің өзге де нақты міндеттерін шешу үшін үй-жайларды, ғимараттарды, құрылыстарды, жергілікті жер учаскелерін және көлік құралдарын жедел тексеру және кіру;

- пошта жөнелтілімдерін, телеграфтық және өзге де хабарламаларды жедел бақылау-зерттелетін адамның қылмыстық әрекеті туралы мәліметтерді анықтау, оның байланыстарын анықтау және жедел-ізвестіру қызметінің нақты міндеттерін шешуге ықпал ететін өзге де ақпаратты алу мақсатында жазбаша және материалдық жеткізгіште тіркелген хат-хабарды қарау;

- телефон сөйлесулерін тыңдау және жазу-зерттелетін адамның қылмыстық әрекеті туралы мәліметтерді анықтау, оның байланыстарын анықтау және жедел-ізвестіру қызметінің нақты міндеттерін шешуге ықпал ететін өзге де ақпаратты алу мақсатында телефон байланысы немесе біржақты хабарламалар желілері бойынша берілетін акустикалық ақпараттың техникалық құралдарының көмегімен алу және тіркеу;

- техникалық байланыс арналарынан ақпаратты алу-жедел-ізвестіру қызметінің міндеттерін шешу үшін кез келген техникалық байланыс арналары бойынша берілетін түрлі сигналдардың техникалық құралдарының көмегімен алу, түрлендіру және бекіту;

- жедел енгізу-жедел-ізвестіру қызметінің міндеттерін құпия негізде шешу үшін жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын орган қызметкерінің немесе оған жәрдем көрсететін адамның қылмыстық топқа кіруі;

- жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын орган бақылайтын бақыланатын жеткізу, тауарларды, құралдарды, заттарды немесе заттарды, ең алдымен еркін өткізуге тыйым салынған немесе айналымы шектелген тауарларды, құралдарды, заттар мен заттарды, сондай-ақ Қылмыстық жолмен алынған немесе өзінде қылмыстың іздері не қару-жарақ немесе қылмыс жасау құралдары сақталған заттарды өткізу жедел-ізвестіру қызметінің міндеттерін шешу мақсатында қылмыстар;

- жедел эксперимент - белгілі бір оқиғаны не оқиғаны жаңғыртуды тудыру мақсатында шындыққа барынша жақын жағдай жасау немесе құқыққа қарсы қызмет туралы деректері бар адамды қатыстыра отырып, оны жедел экспериментке қатысатыны туралы хабардар етпей, толық басқарылатын жағдайларда және жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органның бақылауымен белгілі бір тәжірибелер жүргізу осы адамның құқыққа қарсы әрекеттер жасағанын растау, сондай-ақ меншікке қарсы қылмыстың алдын алу, анықтау, жолын кесу және ашу мақсатында, қоғамдық қауіпсіздікті және халықтың денсаулығын,

ауыр, аса ауыр қылмыстарды немесе ұлттық қауіпсіздікке зиян келтіруі мүмкін қылмыстарды жүзеге асыру тәртібін айқындау;- заңды тұлға құру ұйымдасқан қылмысқа қарсы күрес және басқа да жедел-ізвестіру шараларын шешу мақсатында кәсіпорын немесе ұйым (коммерциялық және коммерциялық емес ұйымдар, жеке компаниялар, өкілдіктер, филиалдар және т. б.) құру тапсырмалар.

Тәжікстан Республикасының жедел-ізвестіру қызметі туралы заңнамасы Тәжікстан Республикасының Конституциясына негізделеді және осы Заңнан, Тәжікстан Республикасының басқа да нормативтік құқықтық актілерінен, сондай-ақ Тәжікстан таныған халықаралық құқықтық актілерден тұрады.

Арнайы ЖІШ

1. Арнайы жедел-ізвестіру іс-шаралары.

Арнайы жедел-ізвестіру іс-шаралары ұғымының мәселесін қарауға кірісе отырып, Қазақстан Республикасының заң шығарушысы мыналарды айқындады:

1. Жедел-ізвестіру іс-шаралары жалпы және арнайы болып бөлінеді.

2. Жалпы жедел-ізвестіру іс-шаралары:

- 1) адамдарға пікіртерім жүргізу;
 - 2) азаматтармен Жария және жасырын қатынастар орнату, оларды жедел-ізвестіру қызметінде пайдалану; ;
 - 3) енгізу;
 - 4) қылмыстық әрекетті имитациялайтын мінез-құлық моделін қолдану болып табылады;
 - 5) астыртын кәсіпорындар мен ұйымдар құру;
 - 6) бақыланатын жеткізу;
 - 7) заңмен қорғалатын жеке өмірге, тұрғын үйге қол сұғылмаушылықты, жеке және отбасылық құпияны, сондай-ақ жеке салымдар мен жинақ ақшалардың, жазысқан хаттардың, телефон арқылы сөйлескен сөздердің, пошта, телеграф арқылы және өзге де хабарлардың құпиясын қозғамайтын мәліметтер алу үшін техникалық құралдарды қолдану болып табылады;
 - 8) анықтамалар алу;
 - 9) үлгілерді алу;
 - 10) жедел сатып алу;
 - 11) қызметтік-ізвестіру иттерін қолдану;
 - 12) жеке тұлғаны белгілері бойынша іздеу және ұқсастыру;
 - 13) ақпаратты заңсыз алу құрылғыларын іздеу;
 - 14) құқыққа қарсы әрекеттердің іздерін табу, жасырын тіркеу және алып қою, оларды алдын ала зерттеу;
 - 15) қылмыс дайындаған, жасаған немесе жасаған адамның ізіне түсу және оны ұстап алу;
 - 16) куәгерлердің қатысуымен ұсталған адамдарды жеке қарап тексеруді, олардың қылмыстық әрекетке жатуы мүмкін заттары мен құжаттарын алып қояды, сондай-ақ тұрғын үй-жайларды, жұмыс және өзге де орындарды қарап тексеруді, Көлік құралдарын қарап тексеруді жүзеге асыру жатады.
- Терроризмге қарсы операцияны жүзеге асыру барысында жеке тексеру және жеке тұлғаның заттарын тексеру, көлік құралдарын, оның ішінде техникалық құралдарды қолдана отырып тексеру куәгерлердің қатысуынсыз жүргізілуі мүмкін;
- 17) қарулы қылмыскерлерді басып алу жөніндегі операцияларды жүргізу;
- 18) бақылау.

Осы тармақта көзделген жалпы жедел-ізвестіру іс-шараларын ұйымдастыру және жүргізу тактикасы Қазақстан Республикасының Бас Прокурорымен келісу бойынша жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдардың бірінші басшыларының нормативтік құқықтық актілерімен айқындалады.

3. Арнаулы жедел-ізвестіру іс-шаралары:

- 1) адамды немесе орынды жасырын аудио - және (немесе) бейнебақылау;
- 2) Электр (телекоммуникация) байланысының желілері арқылы берілетін ақпаратты жасырын бақылау, ұстап алу және алу болып табылады;

- 3) абоненттер және (немесе) абоненттік құрылғылар арасындағы қосылулар туралы ақпаратты жасырын алу;
- 4) компьютерлерден, серверлерден және ақпаратты жинауға, өңдеуге, жинақтауға және сақтауға арналған басқа құрылғылардан ақпаратты жасырын алу;
- 5) пошта жөнелтілімдерін және өзге де жөнелтілімдерді жасырын бақылау;
- 6) орынға жасырын кіру және (немесе) зерттеп-қарау жатады.

Осы тармақта көзделген арнайы жедел-іздіксіз іс-шараларын ұйымдастыру және жүргізу тактикасы Қазақстан Республикасының Бас Прокурорымен келісу бойынша жедел-іздіксіз қызметін жүзеге асыратын органдардың бірінші басшыларының нормативтік құқықтық актілерімен айқындалады.

4. Тармақшаларда аталған жедел-іздіксіз іс-шаралары 1), 2), 5), 6), 7), 8), 9), 11), 12), 13), 14), 15), 16) және осы баптың 2-тармағының 17) тармақшасы іздестіру шаралары ретінде жүзеге асырылуы мүмкін Қазақстан Республикасының қылмыстық іс жүргізу заңнамасының ережелеріне сәйкес.

Қазақстан Республикасының "ЖРБ туралы" Заңын және Тәжікстан Республикасының "ЖРБ туралы" Заңын салыстыра отырып, біз Тәжікстан Республикасының заң шығарушысы ЖРБ-ны жалпы және арнайы деп бөлмейтінін көреміз.

Тәжікстан Республикасының заңында мынадай негізгі ұғымдар пайдаланылады: - жедел-іздіксіз қызметі-жедел-іздіксіз қызметін жүзеге асыратын органдар өз өкілеттіктері шегінде адамның және азаматтың өмірін, денсаулығын, құқықтары мен бостандықтарын, меншікті қорғау, қоғам мен мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында жедел-іздіксіз іс-шараларын жүргізу арқылы жария түрде немесе жасырын жүзеге асыратын Қызмет түрі қылмыстық қол сұғушылықтан;

-жедел-іздіксіз қызметін жүзеге асыратын органдар Тәжікстан Республикасының осы Заңының 13-бабының 1-бөлігіне сәйкес өз өкілеттіктері шегінде жедел-іздіксіз қызметін жүзеге асыруға уәкілетті мемлекеттік органдардың жедел бөлімшелері;

- жедел-іздіксіз іс-шаралары-Тәжікстан Республикасының заңнамасында белгіленген, жедел-іздіксіз қызметінің міндеттерін шешу мақсатында жедел-іздіксіз қызметін жүзеге асыратын органдар жария түрде немесе жасырын қолданатын шаралар жүйесі;

1. Жедел-іздіксіз қызметін жүзеге асыру кезінде мынадай арнайы жедел-іздіксіз іс-шаралары жүргізіледі:

- 1) пошта жөнелтілімдерін, телеграфтық және өзге де хабарларды жедел бақылау;
- 2) телефон сөйлесулерін тыңдау және жазу;
- 3) техникалық байланыс арналарынан ақпарат алу;
- 4) жедел енгізу;

2. Жедел-іздіксіз іс-шараларының келтірілген тізбесі тек заңмен ғана өзгертілуі немесе толықтырылуы мүмкін.

- пошта жөнелтілімдерін, телеграфтық және өзге де хабарламаларды жедел бақылау-зерттелетін адамның қылмыстық әрекеті туралы мәліметтерді анықтау, оның байланыстарын анықтау және жедел-іздіксіз қызметінің нақты міндеттерін шешуге ықпал ететін өзге де ақпаратты алу мақсатында жазбаша және материалдық жеткізгіште тіркелген хат-хабарды қарау;

- телефон сөйлесулерін тыңдау және жазу-зерттелетін адамның қылмыстық әрекеті туралы мәліметтерді анықтау, оның байланыстарын анықтау және жедел-іздіксіз қызметінің нақты міндеттерін шешуге ықпал ететін өзге де ақпаратты алу мақсатында телефон байланысы немесе біржақты хабарламалар желілері бойынша берілетін акустикалық ақпараттың техникалық құралдарының көмегімен алу және тіркеу;

- техникалық байланыс арналарынан ақпаратты алу-жедел-іздіксіз қызметінің міндеттерін шешу үшін кез келген техникалық байланыс арналары бойынша берілетін түрлі сигналдардың техникалық құралдарының көмегімен алу, түрлендіру және бекіту;

- жедел енгізу-жедел-іздіксіз қызметінің міндеттерін құпия негізде шешу үшін жедел-іздіксіз қызметін жүзеге асыратын орган қызметкерінің немесе оған жәрдем көрсететін адамның қылмыстық топқа кіруі;

3. Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыру кезінде осы баптың 1-бөлігінде көзделген жедел-ізвестіру іс-шараларымен қатар мынадай жедел-ізвестіру іс-әрекеттері қолданылады: қылмыстардың жолын кесуге және (немесе) қылмыс дайындайтын, жасайтын немесе жасаған адамды ұстауға бағытталған жергілікті жерді оқшаулау, буктурмаға салу, басып алу, қуу және тарау.

4. Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдар осы Заңда көзделген міндеттерді шешу мақсатында Тәжікстан Республикасының заңнамасына сәйкес заңды тұлға, филиалдар және олардың өкілдіктері түрінде аты аңызға айналған кәсіпорындар құра алады.

5. Жедел-ізвестіру іс - шараларын жүргізу барысында адамдардың өмірі мен денсаулығына нұқсан келтірмейтін және қоршаған ортаға зиян келтірмейтін Ақпараттық жүйелер, бейне - және аудиожазбалар, кино-және фототүсірілім, сондай-ақ басқа да техникалық және өзге де құралдар пайдаланылады.

6. Пошта жөнелтілімдерін, телеграфтық және өзге де хабарламаларды жедел бақылауға, станциялық аппаратураға меншік нысанына қарамастан кәсіпорындарды, мекемелер мен ұйымдарды, техникалық байланыс арналарынан ақпарат алып, қызметтер мен байланыс құралдарын ұсынатын жеке және заңды тұлғаларды қосу арқылы телефон арқылы сөйлесулерді тыңдауға байланысты жедел-ізвестіру іс-шаралары жедел-техникалық пайдалану арқылы жүргізіледі Ұлттық қауіпсіздік, ішкі істер органдарының күштері мен құралдары, осы Заңда, ведомствоаралық нормативтік актілерде және (немесе) жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдар арасындағы келісімдерде айқындалатын тәртіппен Есірткіні бақылау мен мемлекеттік қаржылық бақылау және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жүргізу қағидалары бекітілсін.

7. Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдардың лауазымды адамдары оның міндеттерін жедел-ізвестіру іс-шараларын ұйымдастыруға және жүргізуге жеке қатысу арқылы, ғылыми, техникалық және өзге де арнаулы білімі бар лауазымды адамдар мен мамандардың, сондай-ақ жекелеген азаматтардың көмегін Жария және жасырын негізде олардың келісімімен пайдалана отырып шешеді.

8. Жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізуге және ақпаратты жасырын алуға арналған (әзірленген, бейімделген, бағдарламаланған) арнайы және өзге де техникалық құралдарды пайдалануға осы заңмен уәкілеттік берілмеген жеке және заңды тұлғалардың тыйым салынады.

9. Жеке және заңды тұлғалардың жасырын ақпарат алуына арналған арнайы техникалық құралдарды әзірлеуге, өндіруге, өткізуге, сатып алуға лицензиялау Тәжікстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады.

10. Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыру процесінде ақпаратты жасырын алуға арналған арнайы техникалық құралдар түрлерінің тізбесін Тәжікстан Республикасының Үкіметі белгілейді.

2. Арнайы нормаларды жүргізу және тағайындау тәртібі.

- жедел сауалнама-жедел-ізвестіру қызметінің нақты міндетін шешу үшін маңызы бар нақты ақпаратты нақты немесе ықтимал жауап алынған адамның сөздерінен жинау;

- анықтамалар жүргізу-жедел-ізвестіру қызметінің нақты міндеттерін шешу үшін маңызы бар ақпаратты иеленетін немесе иеленуі мүмкін жеке немесе заңды тұлғаға сұрау салу жіберу арқылы алу, сол сияқты оны тиісті материалдық көздермен, оның ішінде ақпараттық жүйелердің жедел, криминалистикалық және өзге де дерекқорларынан (есепке алуларынан) тікелей танысу арқылы алу және басқа да көздер;

- салыстырмалы зерттеу үшін үлгілерді жедел жинау-қылмыс іздері не қылмыс жасаған адамның іздері сақталған материалдық ақпарат көздерін, сондай-ақ қылмыстық қол сұғу объектілері болған немесе қоғамдық қауіпті іс-әрекетті анықтау құралы бола алатын және оған қатысы бар адамдарды зерделенетін адамдардың материалдарымен немесе ұқсас заттармен салыстыру мақсатында оларды табу, алып қою және консервациялау жедел-ізвестіру қызметінің нақты міндетін шешу үшін;

- жеке тінту-маңызды жедел мәліметтерді табу және жедел-ізвестіру міндеттерін шешу мақсатында жедел-ізвестіру органының қызметкері тікелей жүргізетін жедел-ізвестіру іс-әрекеттерінің әдістері мен кешенін жүзеге асыру нысаны;
- жедел тексеру сатып алу-жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органның тұтыну немесе өткізу мақсатынсыз тауарлар немесе заттар жедел бақылаумен өтеулі түрде қылмыс жасады деп негізді түрде сезіктіден, сондай-ақ ықтимал қылмыстық іс-әрекет туралы ақпарат алу және жедел-ізвестіру қызметінің өзге де міндеттерін шешу мақсатында сатып алынатын жағдайды жасауы;
- заттарды, құжаттарды және өзге де объектілерді жедел зерттеу-қылмыс іздері сақталған немесе сақталуы мүмкін, қылмыс жасаудың құралы немесе қылмыстық әрекеттің нәтижесі болып табылатын немесе болуы мүмкін заттарды, құжаттарды және өзге де объектілерді қылмыс жасаудың іздері мен құралдарын және қылмыстық әрекеттің нәтижелерін анықтау мақсатында зерделеу;
- жедел байқау-көзбен шолу және өзге де жедел-ізвестіру қызметінің міндеттерін шешу үшін маңызды құбылыстарды, оқиғаларды, іс-әрекеттерді, жағдайлар мен процестерді қабылдау және белгілеу;
- жеке тұлғаны және басқа объектілерді жедел сәйкестендіру-жеке тұлғаны және басқа объектілерді оларды дараландыратын статикалық және динамикалық өзгермейтін белгілер бойынша, сондай-ақ жеке тұлғаны немесе басқа объектіні жеткілікті дәрежеде анықтауға мүмкіндік беретін басқа әдістерді қолдана отырып анықтау және сәйкестендіру;
- қылмыс іздерін, қылмыс жасау құралдарын, қылмыс жасауға қатысы болуы ықтимал өзге де заттарды, заттарды немесе құжаттарды табу мақсатында, сол сияқты жедел ізвестіру қызметінің өзге де нақты міндеттерін шешу үшін үй-жайларды, ғимараттарды, құрылыстарды, жергілікті жер учаскелерін және көлік құралдарын жедел тексеру және кіру;
- жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын орган бақылайтын бақыланатын жеткізу, тауарларды, құралдарды, заттарды немесе заттарды, ең алдымен еркін өткізуге тыйым салынған немесе айналымы шектелген тауарларды, құралдарды, заттар мен заттарды, сондай-ақ Қылмыстық жолмен алынған немесе өзінде қылмыстың іздері не қару-жарақ немесе қылмыс жасау құралдары сақталған заттарды өткізу жедел-ізвестіру қызметінің міндеттерін шешу мақсатында қылмыстар;
- жедел эксперимент - белгілі бір оқиғаны не оқиғаны жаңғыртуды тудыру мақсатында шындыққа барынша жақын жағдай жасау немесе құқыққа қарсы қызмет туралы деректері бар адамды қатыстыра отырып, оны жедел экспериментке қатысатыны туралы хабардар етпей, толық басқарылатын жағдайларда және жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органның бақылауымен белгілі бір тәжірибелер жүргізу осы адамның құқыққа қарсы әрекеттер жасағанын растау, сондай-ақ меншікке қарсы қылмыстың алдын алу, анықтау, жолын кесу және ашу мақсатында, қоғамдық қауіпсіздікті және халықтың денсаулығын, ауыр, аса ауыр қылмыстарды немесе ұлттық қауіпсіздікке зиян келтіруі мүмкін қылмыстарды жүзеге асыру тәртібін айқындау;- заңды тұлға құру ұйымдасқан қылмысқа қарсы күрес және басқа да жедел-ізвестіру шараларын шешу мақсатында кәсіпорын немесе ұйым (коммерциялық және коммерциялық емес ұйымдар, жеке компаниялар, өкілдіктер, филиалдар және т. б.) құру тапсырмалар.

Тәжікстан Республикасының жедел-ізвестіру қызметі туралы заңнамасы Тәжікстан Республикасының Конституциясына негізделеді және осы Заңнан, Тәжікстан Республикасының басқа да нормативтік құқықтық актілерінен, сондай-ақ Тәжікстан таныған халықаралық құқықтық актілерден тұрады.

ЖІҚ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ КЕЗІНДЕ ЗАҢДЫЛЫҚТЫҢ САҚТАЛУЫН ВЕДОМСТВОЛЫҚ БАҚЫЛАУ ЖӘНЕ ПРОКУРОРЛЫҚ ҚАДАҒАЛАУ.

1. ЖІҚ жүзеге асырылуын ведомстволық бақылау.

Бақылау-бұл ord сияқты күрделі қызметті басқару циклын жүзеге асырудағы қажетті және маңызды кезең. Бақылау қызметі негізінен басқару жүйесін жетілдіруге бағытталған, бақыланатын аймақтағы істердің шынайы жағдайын анықтау мен зерттеуден тұратын диагностикалық функция, содан кейін анықталған кемшіліктерді жою.

Ведомстволық бақылау ЖІҚ ұйымының қажетті бөлігін құрайды. Тиімді және жүйелі бақылауды жүзеге асыру қажеттілігі негізінен белсенді криминогендік немесе

керісінше, сыртқы өркендеген, тіпті құрметті ортада жүзеге асырылатын, шет мемлекеттер мен халықаралық ұйымдардың барлау органдары мен арнайы қызметтерінің қызметі мен мүдделерінің өрісі болып табылатын ARD ерекшелігімен байланысты. Мұндай ортамен үнемі байланыста болу немесе ондағы тікелей жұмыс, көбінесе жылдар бойы жалғасады, оның біліктілігіне, тәжірибесіне және басқа да жеке сипаттамаларына қарамастан, оған қатысатын барлық адамдардың әрекеттерін бақылауды қажет етеді. ЖІП ұйымдастыру және жүргізу кезінде заңдылықтың сақталуына ведомстволық бақылауды осы іс-шараларды жүзеге асыратын органдардың басшылары тікелей қамтамасыз етеді. Бұл ішкі бақылау сияқты. Сонымен қатар, жоғары тұрған ведомстволық органдар өздеріне бағынысты органдардың жедел-ізвестіру қызметіне бақылауды да қамтамасыз етеді. Бақылаудың бұл түрі шартты түрде сыртқы деп аталады. Мысалы, аудандық ішкі істер бөлімінің жедел-ізвестіру аппаратының басшысы өзіне бағынысты қызметкерлердің іс-шараларды өткізуіне бақылауды қамтамасыз етеді. Сонымен қатар, аудандық бөлімшенің осы қызметіне бақылауды ПО-ға бағынатын Облыстың ПҚБ жедел-ізвестіру аппараты және одан әрі ІІМ жедел-ізвестіру аппараты жүргізеді. Жедел-ізвестіру жұмысының тиімділігі мен сапасы көбінесе қатысу нысандарынан, қалалық, аудандық ішкі істер органдары басшыларының оның жай-күйіне әсер ету дәрежесінен, осы қызметті ұйымдастыру жөніндегі функциялардың басшылар арасында қалай бөлінгендігінен болады. Ішкі істер органдары бастықтарының жұмысының негізгі мазмұны жедел құрамға Тиімді практикалық көмек көрсету, кәсіби білікті және бастамашыл жедел уәкілдерді оқыту және тәрбиелеу болды. Қалалық полиция департаменті басшыларының бағыныштыларды оқыту мен тәрбиелеу, олардың кәсіби шеберлігін арттыру туралы ерекше алаңдаушылығы, әдетте, жас, сауатты қызметкерлер криминалды полицияның көптеген аппараттарында жұмыс істейді, бірақ көбінесе жедел жұмыс саласында жеткілікті практикалық дайындығы жоқ. Қойылған міндетті шешу үшін криминалды полиция жедел уәкілдерін кәсіби даярлаудың барлық нысандарын дамытуға тұрақты назар аудару қажет. Конфиденттермен жұмысты жүзеге асыруды бақылау функциялары ерекше орын алады. Бақылау жедел құрамның құпия көмекшілермен жұмысын ұйымдастырудың және тікелей жүзеге асырудың барлық кезеңдерінде жүзеге асырылуы тиіс. Ең алдымен, жедел аппараттардың басшылары құпия көмекшілерді сапалы іріктеуді қамтамасыз етуге міндетті және осы мақсатта бағынышты қызметкерлердің қызметіне тұрақты бақылауды ұйымдастырады. Мұндай бақылау үшін жедел аппарат басшылары жедел жағдайды талдау негізінде құпия көмекшілердің оңтайлы моделін, қылмысқа қарсы күрес жөніндегі міндеттерді табысты шешу мақсатында олардың санын, сапасын және оларды орналастырудың қажетті параметрлерін нақты көрсетуі қажет. Құпия көмекшілер аппаратының оңтайлы моделін әзірлеу кезінде жасалған қылмыс аумақтарының санын, құрылымын және динамикасын, жедел-ізвестіру есебінің әртүрлі түрлерінде тұратын адамдардың саны мен сипаттамасын, мұндай адамдардың тұратын жерін, олардың шоғырлануын, пайда болуы мен жасырылуын ескеру қажет. Жасырын қызметкерлердің санын, болжамды сапасын және болжамды орналасуын біле отырып, жедел аппарат басшылары құпия көмекшілерді сатып алу және орналастырудың перспективалық жоспарларын жасайды. Перспективалық жоспарлардың орындалуын бақылауды қамтамасыз етеді, жедел аппараттардың басшысы ынтымақтастыққа арналған құжаттарды қарау кезінде құпия көмекшілердің оңтайлы моделінің сәйкестігіне ерекше назар аударуға міндетті. Бұл ретте, тарту қандай мақсаттар үшін жүргізілетінін, кандидат кімнің арасынан таңдалғанын, оның жеке және іскерлік қасиеттерін, барлау мүмкіндіктерін, кандидатты тексеру қалай жүзеге асырылатынын, тартуға дайындық барысында қандай ақпарат алынғанын, оны іске асыру нәтижелерін анықтау маңызды.

Ведомстволық бақылаудың мақсаттары:

- ЖІҚ жүзеге асыру процесінде заң бұзушылықтардың және кемшіліктерді ашудың уақтылы алдын алу;
- осы қызметтің ҚР заңнамасының талаптарына және ведомстволық актілерге сәйкестігін анықтау ; ;

- құпия негізде ынтымақтасатын азаматтардың қырағылығы мен қауіпсіздігін қамтамасыз ету;
- шешімдер мен орындаудың бірлігін қамтамасыз ету. ПО басшылары бақылауды мынадай нысандарда жүзеге асырады:
- әртүрлі арналар арқылы алынған жедел іздестіру ақпаратын жеке қарастырады және ол бойынша нақты нұсқаулар береді;
- жұмыстарды орындау мерзімдерін белгілейді және белгіленген іс-шараларды іске асырудың уақтылығы мен толықтығын тексереді;
- іс-шараларды өткізу және тексеру үшін басқа қызметтер мен бөлімшелердің мүмкіндіктерін тартады;
- орган жұмысында орын алған қандай да бір жедел-тактикалық жағдайларды талдауды, оң немесе теріс тұстарды пәндік талдауды жүргізеді ; ;
- қол астындағылардың іс-әрекеттерін тікелей бақылай отырып, қажет болған жағдайда оларды түзете отырып, жеке арнайы ЖІШ-тердің провидениесіне жеке өзі қатысады.

Республика және облыстар деңгейінде тиісті органның басшылары ЖІҚ жүзеге асыратын нақты органның немесе жедел бөлімшенің жедел-қызметтік іс-әрекетін жоспарлы және жоспардан тыс, кешенді және бақылау тексерулерін ұйымдастырады.

Кешенді тексерулер - бұл, әдетте, белгілі бір кезеңдегі тексерілетін жедел бөлімшенің жұмысындағы барлық бағыттарды қамтитын бақылау. Бақылау тексерулері әдетте кешенді тексерулерден кейін 6 ай немесе бір жыл өткен соң, сондай-ақ тексеруші органдар жұмысты жетілдіру жөнінде шығарған ұсыныстарды іске асырғаннан кейін жүргізіледі.

Жедел жұмыстың жекелеген тараптарына ведомстволық бақылауды штабтық (ұйымдастыру – басқару), Оқу-тіркеу және техникалық функцияларды орындайтын ЖІҚ субъектілері-органдарының қызметтері мен бөлімшелері жүзеге асырады, олардың қызметкерлерінің құпия мәліметтерге тиісті рұқсаты болуға тиіс. Іске асыру уақытына байланысты бақылауды алдын-ала, ағымдағы және кейінгі деп бөлуге болады.

Ағымдағы бақылау жедел бөлімшелер мен қызметкерлер басшылығының тікелей бөлігі болып табылады. Оны менеджер қабылданған шешімдерді орындау барысында жүзеге асырады және көбінесе олардың ЖІШ-ке жеке қатысуы арқылы қамтамасыз етіледі.

Ведомстволық бақылауды жүзеге асыру жедел-іздестіру органдарына заңсыз шешім қабылдаудың алдын алуға немесе жоюға және жеке және заңды тұлғалардың бұзылған құқықтары мен заңды мүдделерін қалпына келтіруге ғана емес, сондай-ақ қандай да бір жедел-іздестіру функцияларын орындау мәселелері бойынша шешім қабылдауға мүмкіндік береді. Ведомстволық бақылау ОРД-ға прокурорлық қадағалаудың маңыздылығын төмендетпейді. Жедел-іздестіру аппаратының басшылары Бағыныстылардың қызметін бақылаумен және заңдылықты бұзушылықтарды анықтаумен ғана шектелмеуге тиіс, олардың негізгі міндеті күнделікті жұмыстағы кемшіліктерді жою, бағынысты қызметкерлерге практикалық көмек көрсету, олардың қызметін ынталандыру және бөлімшенің барлық жедел құрамының кәсіби деңгейін арттыру болып табылады.

2. ЖІҚ прокурорлық қадағалау әрбір мемлекет заңдардың орындалуын қамтамасыз ететін кепілдіктер жүйесін жасайды. Олардың бірі-барлық мемлекеттік органдардың заңдардың дәл және біркелкі орындалуын прокурорлық қадағалау. Осы саладағы прокуратура жұмысының жаңа бағыттарына ЖІҚ жүзеге асыратын органдардың заңдылықты сақтауын прокурорлық қадағалау жатады.

2. ЖІҚ прокурорлық қадағалау-бұл ҚР аумағында барлық жедел-іздестіру органдарының заңдарды қамтамасыз етуі мақсатында тексерудің заңмен белгіленген әдістері мен ден қою құралдарын пайдалану арқылы прокуратураның уәкілетті қызметкерлері өз құзыреті шегінде жүзеге асыратын Қызмет түрі.

ЖІҚ прокурорлық қадағалау:

- ЖІҚ жүзеге асыратын органдардың қылмыстардың алдын алу, уақтылы анықтау, жолын кесу және ашу, кінәлілерді әшкерелеу, хабар-ошарсыз кеткен, сондай-ақ анықтау, тергеу органдарынан және соттан жасырынған адамдарды іздестіру жөніндегі міндеттерді орындауына ықпал ету;

- жедел бөлімшелердің "Орда туралы" ҚРЗ рұқсат еткен ЖІІ барлық көлемін кешенді және белсенді жүзеге асыруына ықпал ету;

- ЖІҚ нәтижелерін тиісінше құжаттауға және оларды қылмыстық істер бойынша дәлелдеу процесінде пайдалануға жәрдемдесуге міндетті.

ЖІҚ-ны прокурорлық қадағалаудың мақсаттары мен міндеттері анықтау және алдын ала тергеу сатысындағы қадағалауға қатысты қылмыстық іс жүргізу заңнамасында қамтылған жалпы ережелермен айқындалады. Бұл қылмыстарды тез және толық ашу, кінәлілерді әшкерелеу және қылмыс жасағандардың әрқайсысы жазаға тартылып, бірде-бір кінәсіз адам қылмыстық жауапкершілікке тартылмауы үшін заңның дұрыс қолданылуын қамтамасыз ету туралы. Прокурор жедел іздестіру заңнамасының нормаларының бұзылмауын қадағалауға, ал бұзушылықтар анықталған кезде оларды жоюға, азаматтың бұзылған құқықтары мен бостандықтарын қалпына келтіруге шаралар қолдануға міндетті. ОРД саласындағы прокурорлық қадағалаудың міндеттері оның тақырыбымен тығыз байланысты. ЖІҚ-ны жүзеге асыруды ұйымдастыру, тактикасы, әдістері мен құралдары туралы мәліметтер прокурорлық қадағалау нысанына кірмейді. ЖІҚ қадағалауды жүзеге асыра отырып, прокурор:

1) құпия көмекшілердің және штаттағы жасырын қызметкерлердің жеке басы туралы мәліметтерден басқа, жедел есепке алу істерін, материалдарды, құжаттарды және ЖІҚ барысы туралы басқа да қажетті мәліметтерді алады;

2) арнайы ЖІІ жүзеге асырудың заңдылығына, оның ішінде байланыс желісіне тексеру жүргізеді;

3) ЖІІ жүзеге асыру кезінде заңды, адам және азамат құқықтарын бұзушылықтар анықталған жағдайда ЖІІ өз қаулысымен тоқтатады;

4) ЖІҚ жүзеге асыратын органдардың лауазымды тұлғаларының іс-әрекеттері мен шешімдеріне шағымдар мен өтініштерді қарайды;

5) ЖІҚ жүзеге асыратын органдар шығаратын ЖІҚ ұйымдастыру мен өткізу тактикасын регламенттейтін нормативтік актілерге қайшы келетін наразылық білдіреді;

6) ЖІІ жүргізу кезінде құқыққа қайшы әрекеттерге жол берген қызметкерлерге қатысты сотқа дейінгі тергеп-тексеруге, тәртіптік іс жүргізуге бастамашылық жасайды;

7) ЖІҚ заңдылығын қадағалауды жүзеге асыру кезінде анықталған бұзушылық фактілері бойынша прокурорлық қадағалаудың басқа да актілерін шығарады;

8) заңсыз ұсталған адамдарды өзінің дәлелді қаулысымен босатады не адамдарды ұстау туралы заңсыз қаулылардың күшін жояды;

9) қажет болған жағдайда ЖРБ жүзеге асыратын органдардың басшыларынан заң бұзушылықтарды жою мақсатында оларға бағынысты органдарда тексеру жүргізуді талап етеді;

10) ҚРЗ белгілеген жағдайларда ЖІІ жүргізуге санкция береді.

Қазақстан Республикасының 1994 жылғы 15 қыркүйектегі "жедел-іздестіру қызметі туралы" Заңы (26.12.2018 жылғы ҚР Заңымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен).)

Прокурорлық қадағалаудың барлық маңыздылығымен, заңдарды қоспағанда, ОРД-ны жүзеге асыратын органдар прокуратура органдарының өкілеттіктерінің белгілі бір шектеулеріне ие. Прокуратура белгілі бір билік өкілеттіктеріне ие болса да, қадағалау органдарының жедел-шаруашылық қызметіне араласпауы керек. Бұл тежеу және тепе-теңдік механизмі, оның мақсаты, әсіресе Заңның, биліктің кез-келген тармағының талаптарын бұза отырып, олардың нақты теңдігі мен тәуелсіздігіне ықпал ету. Заңнамаға сәйкес прокурордың ЖІҚ қадағалау жөніндегі өкілеттігінен туындайтын заңды талаптары ғана орындалуы мүмкін. Айта кетейік, прокурордың ЖІІ өткізуге немесе оларды дайындауға қатысуға құқығы жоқ. Сондай-ақ, ол жедел-тактикалық сипатқа ие шешімдер қабылдауға араласуға құқылы емес (ЖІІ жүргізу реттілігі, қандай да бір жедел-техникалық құралдарды, арнайы химиялық заттарды қолдану, қатысушылар шеңберін анықтау және т.б.). Жедел-іздестіру құжаттарына қатысы бар барлық қызметкерлердің тиісті рұқсаты болуы тиіс. ЖІҚ мәселелері жөніндегі құжаттарды прокуратура органдарының басшысы жеке қабылдайды, арнайы журналға тіркейді және уәкілетті

прокурорға береді. Уәкілетті прокурордың ЖІҚ-ны қадағалау процесінде белгілі болған жабық сипаттағы мәліметтер жария етуге жатпайды. Құпия мәліметтерді ашық байланыс құралдарымен (телефондар, радиобайланыс, телеграф, интернет және т.б.) беруге үзілді-кесілді тыйым салынады. Прокурорлық қадағалауды ұйымдастырудың маңызды элементі- Ордада заңдардың орындалуын тексеру үшін себептер мен негіздердің болуы және қадағалау әдістерін таңдау. Тексеру себептері ЖІШ жүзеге асыру кезінде заң бұзушылықтар туралы прокуратураға келіп түскен ақпарат көздері болуы мүмкін. Прокурорлық тексерудің негіздері-бұл СЕБЕПТЕРДЕГІ және ЖІШ жүргізу кезінде заң бұзушылыққа жол берілген деп болжауға мүмкіндік беретін нақты деректер, сондай-ақ ЖІШ жүргізу фактісі туралы немесе олардың барысында шешім қабылдау туралы деректер. Прокурорлық қадағалау әдістері-бұл уәкілетті органның ЖРБ жүзеге асыратын органдардың заңдарды орындауын тексеру тәсілдері.

Прокурор жүзеге асыратын ұйымдастыру шаралары жүйесінде ЖІҚ-ға прокурорлық қадағалаудың екі түрін ажырату керек:

- ЖІШ өткізу немесе заңсыз шешім қабылдау кезінде жедел-ізвестіру органының немесе оның лауазымды адамының заңды бұзғаны туралы прокуратураға келіп түскен ақпаратқа байланысты;

- ЖІҚ қадағалауды жүзеге асыратын уәкілетті прокурордың бастамасы. Прокурордың міндеттерінің бірі азаматтардың жедел-ізвестіру органдарының лауазымды адамдарының әрекеттеріне шағымдарын қарау болып табылады. Азаматтарға шағымданудың ең көп таралған мәні-ЖІШ-ті заңсыз (өтініш берушінің пікірінше) жүргізу. Уәкілетті прокурордың бастамашылық тексерулері ЖІҚ жүзеге асыратын органдардың заңды бұзғаны туралы ақпараттың негізінде, сондай-ақ осы қызмет саласындағы заңдылықтың жай-күйін ескере отырып, жоспарлы тәртіппен жүргізілуі мүмкін.

Осылайша, қорытындылай келе, жедел-ізвестіру жұмыстарының әдістерінде, әрине, билікті теріс пайдалану және адам құқықтарын бұзу қаупі бар екенін атап өткен жөн. Алайда, демократиялық мемлекеттің проблемасы-бұл әдістерді заңдылық пен Адамның негізгі құқықтарын бұзбай қолдану.

ЖІҚ жүзеге асыру кезінде заңдылықты қорғаудың бірнеше деңгейлері іске қосылады:

1. ҚР Конституциясының азаматтық құқықтар мен бостандықтарды жариялайтын және оларға кепілдік беретін ережелері.
2. Мемлекеттік қызметтің осы түрін нақты реттейтін" Орда туралы " ҚРЗ.
3. Қылмыстық іс жүргізу заңнамасының дәлелдемелер, олардың көздері ұғымдарын айқындайтын, дәлелдемелер алу құралдарының толық тізбесін және жасырын тергеу әрекеттерін беретін нормалары.
4. Билікті асыра пайдаланғаны және өзге де заңдылықты бұзғаны үшін қылмыстық жауаптылықты белгілейтін қылмыстық заңнама нормалары.
5. Прокурорлық қадағалау тек анықтау мен алдын-ала тергеу үшін ғана емес, сонымен бірге ОРД үшін де. Сонымен, сот процесінде дәлелдемелердің қатыстылығы мен жарамдылығын тексеру.

Қорытынды ЖРБ-ны жүзеге асыратын органдардың қызметкері болу үшін Сіз кең кәсіби біліммен, дағдылармен және дағдылармен қарулануыңыз керек. ЖІҚ бойынша дәрістер курсына ЖІҚ-ның негізгі құпия емес ережелері бар, оларды зерделеу кәсіптік және қосымша білім берудің мемлекеттік стандартының талаптарына жауап береді. Дәріс барысында қазіргі жедел-ізвестіру теориясының қалыптасуы мен дамуына елеулі үлес қосқан ғалымдардың негізгі еңбектері пайдаланылды. Сонымен қатар ескеру керек ЖІҚ емес болып табылады, онда жалпыға бірдей, всеохватывающим фрагментімен шындыққа, қолданыстағы қарамастан ерік-жігер мен сана адам. Бұл қызметтің мазмұны мен бағыты көбінесе мемлекет аумағында белгілі бір кезеңде қолданылатын тиісті құқықтық ережелермен анықталады. "ЖІҚ" дәрістер курсы құзыретті органдардың алдында тұрған міндеттерді орындау үшін жүзеге асырылатын Жария және жасырын жедел-ізвестіру, ұйымдастыру және басқару іс-шараларының жүйесі қалай, не арқылы жүзеге

асырылатындығын үйретеді. ҚР ИМ арнаулы оқу орындарының оқу процесінде пайдалану үшін ұсынылады.

АЗАМАТТАРДЫҢ ЖІҚ ЖҮЗЕГЕ АСЫРАТЫН ОРГАНДАРҒА ЖӘРДЕМДЕСУІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ТМД ЕЛДЕРІНДЕ ӘЛЕУМЕТТІК ҚҰҚЫҚТЫҚ ҚОРҒАУ

1. ЖРБ жүзеге асыратын органдарға азаматтардың жәрдемдесуі.

Қазақстан Республикасының Ордақондателі жүзеге асыратын органдарға азаматтарға жәрдемдесу ұғымы мәселесін қарауға кірісе отырып, мыналарды айқындады:

1. Қазақстан Республикасы мемлекеттік органдарының, ұйымдарының, әскери бөлімдерінің, құрамаларының және қоғамдық бірлестіктерінің лауазымды адамдары мен басқа да қызметкерлері жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдарға осы Заңның 2-бабында көзделген міндеттерді шешуде жәрдем көрсетуге міндетті және аталған органдардың өз құзыреті шегінде жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыруына кедергі жасауға құқылы емес.

2. Жекелеген азаматтар олардың келісімімен жедел-ізвестіру іс-шараларын дайындауға және жүргізуге (оның ішінде келісімшарт бойынша) олардың қалауы бойынша жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдармен ынтымақтастықтың құпиялылығын сақтай отырып тартылуы мүмкін. Бұл адамдар жедел-ізвестіру іс-шараларын дайындау немесе жүргізу барысында өздеріне белгілі болған мәліметтерді құпия сақтауға және аталған органдарға көрінеу жалған ақпарат бермеуге міндетті. Мұндай мәліметтерді жария еткені және көрінеу жалған ақпарат бергені үшін олар Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген жауаптылықта болады.

3. Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдар кәмелетке толған әрекетке қабілетті адамдармен олардың азаматтығына, ұлтына, жынысына, әлеуметтік, лауазымдық және мүліктік жағдайына, біліміне, қоғамдық бірлестіктерге қатыстылығына, саяси және діни сенімдеріне қарамастан ынтымақтастық туралы келісім-шарттар жасай алады. Келісімшарттың нысаны, оның қолданылу шарттары мен мерзімдері ведомстволық нормативтік актілермен айқындалады.

Тәжікстан Республикасының ЖІҚ туралы Заңын салыстыра отырып, заң шығарушы 4-тарауда азаматтардың жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдарға жәрдемдесуін және олардың әлеуметтік-құқықтық қорғалуын анықтады

Тәжікстан Республикасының ЖІҚ туралы Заңының 1-бабында Азаматтардың жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдарға жәрдемдесуі жазылған

1. Жекелеген адамдар өздерінің келісімімен жедел-ізвестіру іс-шараларын дайындауға немесе жүргізуге тартылуы мүмкін. Мұндай жағдайларда олардың қалауы бойынша жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдарға жәрдемдесудің, оның ішінде келісімшарт бойынша жәрдемдесудің құпиялылығы сақталады. Бұл адамдар жедел-ізвестіру іс-шараларын дайындау немесе жүргізу барысында өздеріне белгілі болған мәліметтерді құпия сақтауға міндетті және аталған органдарға көрінеу жалған ақпарат беруге құқылы емес.

2. Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдар кәмелетке толған әрекетке қабілетті адамдармен олардың азаматтығына, ұлтына, нәсіліне, жынысына, тіліне, діни сеніміне, саяси сеніміне, біліміне, әлеуметтік және мүліктік жағдайына, лауазымы мен қоғамдық бірлестіктерге қатыстылығына қарамастан, жедел-ізвестіру іс-шараларын дайындауға немесе жүргізуге жәрдем көрсету жөнінде келісімшарттар жасасуы мүмкін.

3. Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдарға Тәжікстан Республикасының Маджлисимилли мүшесі мен Маджлисиномаяндагон Маджлиси депутаты Оли, Таулы Бадахшан автономиялық облысының, Облыстың, Душанбе қаласының, қала мен ауданның халық депутаттары Мажлисінің депутаты, судья, прокурор және адвокат келісімшарт бойынша құпия жәрдемді пайдалануға тыйым салынады.

2. Жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыратын органдарға жәрдемдесетін азаматтарды әлеуметтік және құқықтық қорғау.

Жедел-іздістіру қызметін жүзеге асыратын органдарға жәрдемдесетін азаматтарды әлеуметтік және құқықтық қорғау:

1. Жедел іздестіру қызметін жүзеге асыратын органдарға жәрдемдесетін адамдар мемлекеттің қорғауында болады.
2. Мемлекет жедел іздестіру қызметін жүзеге асыратын органдарға келісімшарт бойынша жәрдемдесуге келісім берген адамдарға келісімшартта көзделген өз міндеттемелерінің орындалуына кепілдік береді, оның ішінде аталған адамдардың азаматтық, қоғамдық борышты немесе оларға жүктелген міндеттерді заңды орындауына байланысты құқықтық қорғалуына кепілдік береді.
3. Жедел-іздістіру қызметін жүзеге асыратын органдарға, сол сияқты олардың жақын туыстарына жәрдемдесуіне байланысты жекелеген адамдардың өміріне, денсаулығына немесе мүлкіне құқыққа қарсы қол сұғушылықтың нақты қаупі туындаған кезде бұл органдар құқыққа қарсы іс-әрекеттерді болғызбау, кінәлілерді анықтау және оларды Тәжікстан Республикасының заңнамасында көзделген жауаптылыққа тарту жөнінде қажетті шаралар қолдануға міндетті.
4. Ауыр зардаптарға әкеп соқпаған құқыққа қарсы іс-әрекет жасаған және жедел-іздістіру қызметін жүзеге асыратын органмен ынтымақтастыққа тартылған, қылмыстарды ашуға белсенді ықпал еткен, келтірілген залалды өтеген немесе келтірілген зиянды өзге де жолмен ретке келтірген қылмыстық топтың мүшесі Тәжікстан Республикасының заңнамасына сәйкес қылмыстық жауаптылықтан босатылады.
5. Жедел-іздістіру қызметін жүзеге асыратын органдармен ынтымақтасатын не оларға қылмыстарды ашуға немесе оларды жасаған адамдарды анықтауға көмек көрсеткен адамдардың қызметі ақшалай немесе материалдық сыйақымен белгіленуі мүмкін. Көрсетілген тұлғалар алған ақшалай және материалдық сыйақыға салық салынбайды және кірістер туралы декларацияларда көрсетілмейді.
6. Азаматтардың жедел-іздістіру қызметін жүзеге асыратын органдармен келісімшарт бойынша ынтымақтастық кезеңі негізгі қызмет түрі ретінде азаматтардың еңбек өтіліне қосылады. Аталған адамдардың Тәжікстан Республикасының заңнамасына сәйкес зейнетақымен қамсыздандырылуға құқығы бар.
7. Жедел-іздістіру қызметін жүзеге асыратын органдармен ынтымақтасатын адамдардың және олардың жақын туыстарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында Тәжікстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінде айқындалатын тәртіппен оларды қорғау жөніндегі арнайы іс-шараларды жүргізуге жол беріледі.
8. Жедел-іздістіру іс-шараларын жүргізуге оның қатысуына байланысты жедел-іздістіру қызметін жүзеге асыратын органдармен келісімшарт бойынша ынтымақтасып жұмыс істеген адам қаза тапқан жағдайда, зардап шеккен адамның отбасына және оның асырауындағы адамдарға тиісті бюджет қаражатынан қаза тапқан адамның бес жылдық ақшалай табысы мөлшерінде және Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілеріне сәйкес біржолғы жәрдемақы төленеді Тәжікстанға асыраушысынан айрылуына байланысты зейнетақы тағайындалады.
9. Жедел-іздістіру іс-шараларын жүргізуге оның қатысуына байланысты болған және жедел-іздістіру қызметін жүзеге асыратын органдармен одан әрі ынтымақтасу мүмкіндігін болғызбайтын жедел-іздістіру қызметін жүзеге асыратын органдармен келісімшарт бойынша ынтымақтасатын адам жарақат алған, жараланған, контузия алған немесе мертліккен жағдайда, аталған адамға тиісті бюджет қаражатынан біржолғы төлем төленеді үш жылдық ақшалай қаражат мөлшерінде және Тәжікстан Республикасының нормативтік құқықтық актілеріне сәйкес мүгедектігі бойынша зейнетақы тағайындалады.

ИНТЕРПОЛ: ҚҰҚЫҚТЫҚ МӘРТЕБЕСІ, ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ ЖӘНЕ ДАМУДЫҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ

1. Интерпол.

Бұл мақалада Халықаралық қылмыстық полиция ұйымы (Интерпол) қарастырылады Қазақстан Республикасы-Халықаралық қылмыстық полиция ұйымының (Интерпол) белсенді мүшесі

Бұл ұйым дегеніміз не және ол не істейді. Халықаралық қылмыстық полицияның қажеттілігі уақыт өте келе қалыптасқан және бір ғасырға жуық тарихы бар. Қазір

Интерпол терроризм мен ұйымдасқан қылмысқа қарсы күрес жөніндегі әлемдік үйлестіру орталығы болып табылады. Интерпол қызметінің негізгі бағыттары. Жұмыс объектісі қазіргі әлемдік қоғамдастықтағы халықаралық криминалдық полицияның нормативтік бекітілген жағдайы болып табылады.

Халықаралық қылмыстық полицияның тарихын қарастырмас бұрын, осы ұйым туралы түсінік беру керек.

Сонымен, ИНТЕРПОЛ (ағылш. 1923 жылы құрылған Халықаралық қылмыстық полиция ұйымы) Интерпол халықаралық құқық субъектісі мәртебесіне ие емес, бірақ БҰҰ-ның экономикалық және әлеуметтік кеңесімен екі ұйымның органдары арасындағы тығыз ынтымақтастық туралы келісімдерге байланысты мемлекетаралық ұйым ретінде танылды. Интерполдың Штаб-пәтері Францияда (Лион қ.) орналасқан.

Тиісті үкіметтердің келісімімен оған кіретін мемлекеттердің полиция органдары болып табылады. Интерпол шеңберіндегі ынтымақтастық ұлттық егемендік пен ұлттық құқықтың басымдығын сақтауға, ынтымақтастықтың әмбебап сипатына, сондай-ақ ынтымақтастықты белгілі бір жағдайлармен шектеуге негізделген (саяси, әскери, діни немесе нәсілшілдік сипаттағы істер алынып тасталады). Бастапқыда Интерпол қазіргі тілмен айтқанда, еуропалық мемлекеттер арасындағы шекаралардың ашықтығын пайдаланған қылмыскерлердің қызметін тоқтату үшін құрылды. Францияда қылмыс жасағаннан кейін, олар Германияға немесе Италияға оңай кетті. Көрші елде олар қамауға алынбады, бірақ оларды ешкім іздемеді. Интерполдың пайда болуы жағдайды түбегейлі өзгертті. Полиция қызметтері арасында ақпарат алмасу тетігі құрылды, қылмыскерлерді шығару схемасы жасалды.

Қазіргі уақытта Интерпол үш негізгі бағытта жұмыс істейді:

Полиция қызметтерінің жаһандық байланыс жүйесін құру және қолдау. Құқық қорғау органдарының халықаралық ынтымақтастығының негізгі шарты-бұл проблемасыз және қауіпсіз байланыс мүмкіндігі. Интерпол жасаған жүйе I-24/7 деп аталады ("Интерпол, аптасына 24 сағат, 7 күн").

Жедел деректер базасы. Интерполға қатысушы елдің полициясы штаб-пәтердегі деректер базасына қол жеткізе алады. Онда атаулар, саусақ іздері, фотосуреттер, ДНК үлгілері, жеке куәліктер мен шетелдік төлқұжаттар үлгілері және т.б. бар.

Жедел қолдау қызметі. Интерпол келесі бағдарламаларды дамытуда: қашқын қылмыскерлерді іздеу, терроризмге, есірткі трафиğine, адамдардың контрабандасына, қаржы саласындағы қылмысқа қарсы күресті үйлестіру. Интерполдың мүдделері саласында ұрланған өнер туындыларын, ұрланған машиналарды, биотерроризмді іздеу бар.

Интерполды жыл сайынғы жарналарды төлейтін қатысушы елдер қаржыландырады.

Ресми түрде Интерпол 1923 жылы Венадағы халықаралық полиция конгресінде құрылды. 1946 жылдан 1989 жылға дейін Интерполдың штаб-пәтері Парижде орналасты. Содан кейін ол Лионға көшті. Бұл Еуропа, Жерорта теңізі, Солтүстік Америка және Таяу Шығыс үшін аймақтық орталық. Интерполдың басқа орталықтары Найробиде (Шығыс Африка үшін), Абиджанда (Батыс Африка үшін), Буэнос-Айресте (Оңтүстік Америка үшін), Токиода (Азия үшін) және Пуэрто-Рикода (Кариб теңізі мен Орталық Америка үшін) орналасқан.

1956 жылы Интерпол өзінің қазіргі атауын (Халықаралық қылмыстық полиция ұйымы) және жаңа Конституция жарғысын алды. 1982 жылдан бастап БҰҰ-ға халықаралық үкіметаралық ұйым мәртебесін алды.

Ұйымның негізгі мақсаттары Интерпол Халықаралық қылмыстық полиция Ұйымы Жарғысының 2-бабында тұжырымдалған:

- а) әртүрлі елдердің қолданыстағы заңнамалары шеңберінде және адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы рухында қылмыстық полицияның барлық органдарының (мекемелерінің) барынша кең өзара іс-қимылын қамтамасыз етуге және дамытуға;
- б) қылмыстық қылмыстың алдын алуға және жолын кесуге табысты ықпал ете алатын мекемелер құру және дамыту.

Бұл мақсаттар Интерполдың күш – жігерін қолданудың өзара тәуелді және толықтырушы салаларын анықтады: сыртқы – әртүрлі елдердің қылмыстық полициясының өзара байланыстарына ықпал ету; ішкі-ұйым аясында тікелей өзара байланыстарды сақтауды жеңілдететін және қылмыстық қылмысқа қарсы күресте әртүрлі комитеттер, техникалық қызметтер құру.

Мүше мемлекеттердің Интерпол жүйесіндегі ынтымақтастығы мынадай қағидаттарға негізделеді: кез келген құқық қорғау құрылымы өз аумағында ұлттық заңнамаға сәйкес әрекет ететін кезде ұлттық егемендікті құрметтеу;

тек жалпы қылмыстармен күрес, ұйым мүшелері арасындағы ынтымақтастық дәл осы негізде құрылады;

Ұйым саяси, әскери, діни немесе нәсілдік сипаттағы істер бойынша көмек көрсетуден бас тартады;

Қызметтің үздіксіздігі, тәулік бойы тараптардың өзара іс-қимылын қамтамасыз ету;

өзара ынтымақтастыққа, сұрау салуларды орындау міндеттілігіне, жеделдікке;

ұлттық деңгейдегі берік ұйымдастырушылық және құқықтық негіз (Ұлттық Орталық бюролардың қызметі).

Басқа негізгі міндеттердің қатарында халықаралық іздеуді үйлестіруді, сондай-ақ адам саудасына, ұйымдасқан қылмыстық қауымдастықтарға, есірткі контрабандасына, экономика және жоғары технологиялар саласындағы қылмыстарға, жалған ақша жасауға, бағалы қағаздарды қолдан жасауға және балалар порнографиясына қарсы күресті атап өтуге болады.

Соңғы уақытта қоғамдық қауіпсіздік пен терроризмге қарсы күреске көп көңіл бөлінуде.

Террористік актілер көптеген елдердің қоғамдық және саяси өмірінің ажырамас факторына айналды, оларға қарсы күресте өзін-өзі қорғау шараларын қабылдауға мәжбүр болды. Терроризмге қарсы күреске жалпы әлемдік қоғамдастық та, соның ішінде жекелеген халықаралық ұйымдар – БҰҰ, ИКАО және т.б. кірді, олардың арасында Халықаралық қылмыстық полиция ұйымы – Интерпол бар.

2. Қазіргі даму кезеңі

Қазақстан Республикасы дамуының қазіргі кезеңінде қылмысқа қарсы күрес саласындағы қызметті үйлестіруді және жүргізуді жүзеге асыратын халықаралық ұйымдардың рөлі артып келеді.

Көбінесе, қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адамдар Республикадан тыс жерлерде жасырынып жүреді, осыған байланысты құқық қорғау және арнаулы органдарда қылмыстық қылмыскерлерді іздестіру мен ұстау және оларды одан әрі Қазақстан Республикасына экстрадициялау жөнінде халықаралық құқықтық көмек қажет болды.

1992 жылғы қарашада Интерпол Бас Ассамблеясының Дакардағы 61-сессиясында Қазақстан Республикасын Интерпол мүшесі қабылдады. Қазақстан Республикасының халықаралық қылмыстық полиция ұйымына (Интерпол) кіруіне байланысты Қазақстан Республикасының Министрлер Кабинеті 1993 жылғы 20 шілдедегі № 629 қаулысымен Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігіне Халықаралық қылмыстық полиция ұйымының (Интерпол) Ұлттық Орталық бюросын құруды тапсырды. Халықаралық іздестіру ұлттық іздестіру табыс әкелмеген және іздестіріліп жатқан адамның мемлекет шегінен кеткендігі туралы дәлелдер жиналған жағдайларда жүргізіледі.

Халықаралық іздестіру – бұл халықаралық құқық нормаларына және Интерпол Жарғысына, Ұлттық нормативтік құқықтық актілерге, халықаралық шарттарға сәйкес жарияланған, жазаның бұлтартпастығы қағидатын іске асыру, азаматтың құқықтарын қорғау, қоғам мен мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында іздестірудің бастамашы мемлекеті аумағының шегінен тыс жасырынып жүрген қылмыскерлерді іздестіруді ұйымдастыру жөніндегі Интерполға мүше мемлекеттердің құқық қорғау органдарының қызметі қылмыстық қол сұғушылықтан.

Интерполдың Қазақстан Ұлттық Орталық Бюросы арқылы Халықаралық іздестіруді жариялау Халықаралық қылмыстық полиция ұйымы – Интерполдың мүшелері болып табылатын мемлекеттерге ғана жүзеге асырылатынын және халықаралық құқық, сондай-ақ Қазақстан Республикасының қолданыстағы құқығы нормаларына сәйкес жүргізілетінін

атап өту қажет. Сонымен, 3-тармаққа сәйкес. 4 Қазақстан Республикасы Конституциясы "Республика бекіткен халықаралық шарттардың республика заңдарынан басымдығы болады және халықаралық шартта оны қолдану үшін заң шығару талап етілетін жағдайдан басқа реттерде, тікелей қолданылады". Конституцияның осы нормасы Қазақстан Республикасының ҚІЖК-де одан әрі дамыды, оған сәйкес Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттың ережелері қылмыстық іс жүргізу кодексіне қайшы келген жағдайда халықаралық шарттың ережелері қолданылады. Қазақстан Республикасының ҚІЖК-не сәйкес құқықтық көмек көрсету туралы тапсырманы басқа мемлекеттің құзыретті мекемесіне жіберу туралы мәселені Қазақстан Республикасының Бас прокуроры ғана шешеді.

Қазақстанның шарттық тәжірибесінде сот-тергеу органдарының өзара іс-қимылы мәселелеріне, сондай-ақ мемлекеттен тыс жерлердегі адамдарды қылмыстық қудалауды жүзеге асыру процесіне қатысты қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек туралы бірнеше ондаған шарттар мен келісімдер бар. Мемлекетаралық және үкіметаралық шарттар, әдетте, құқық қорғау органдарының қылмыскерлерді халықаралық іздеу және экстрадициялау мәселелері бойынша өзара ынтымақтастығы көрсетілген ведомствоаралық келісімдермен бірге жүреді.

Қазақстанда Халықаралық іздестіруді ұйымдастыру мен жүзеге асырудың құқықтық негізі "Халықаралық іздестіруді жариялау, Қазақстан Республикасы құзыретті органдарының Интерпол саласы бойынша сұрау салулар мен тапсырмаларды орындауы және жіберуі, сондай-ақ Интерполдың Қазақстан Республикасындағы Ұлттық Орталық бюросының өңдеуі туралы" Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің, Қазақстан Республикасы Ішкі Істер Министрлігінің және Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің бірлескен бұйрығымен бекітілген 2003 жылғы 3 маусымдағы № 2341 нұсқаулық болып табылады. Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрлігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті, Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасы, Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің, Қазақстан Республикасы Президентінің Күзет қызметінің, Қазақстан Республикасы Кедендік бақылау агенттігінің, Қазақстан Республикасы Қаржы полициясы агенттігінің функциялары болып табылады.

Сондай – ақ Интерполдың Қазақстан Ұлттық Орталық Бюросы арқылы Халықаралық іздестіруді жариялау Халықаралық қылмыстық полиция ұйымы-Интерполдың мүшелері болып табылатын мемлекеттерге ғана жүзеге асырылатынын және халықаралық құқық, сондай-ақ Қазақстан Республикасының қолданыстағы құқығы нормаларына сәйкес жүргізілетінін атап өткен жөн. Сонымен, 3-тармаққа сәйкес. 4 Қазақстан Республикасы Конституциясы "Республика бекіткен халықаралық шарттардың республика заңдарынан басымдығы болады және халықаралық шартта оны қолдану үшін заң шығару талап етілетін жағдайдан басқа реттерде, тікелей қолданылады". Конституцияның бұл нормасы 2-тармақта одан әрі дамыды. Қазақстан Республикасының ҚІЖК 521, оған сәйкес Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттың ережелері қылмыстық іс жүргізу кодексіне қайшы келген жағдайда халықаралық шарттың ережелері қолданылады. Бұдан басқа, Қазақстан Республикасы ҚІЖК 523-бабының 5-тармағына сәйкес құқықтық көмек көрсету туралы тапсырманы басқа мемлекеттің құзыретті мекемесіне жіберу туралы мәселені Қазақстан Республикасының Бас прокуроры ғана шешеді. Мұндай тапсырма, әдетте, Интерпол желісі бойынша іздестіріліп жатқан адамды қамауға алу, ұстап беру және басқа мемлекеттің аумағында (дәл қандай мемлекеттердің аумағында көрсетіледі) табылған немесе ұсталған жағдайда, егер өзгеше болса, қамауға алу және ұстап беру ұлттық заңнамада белгіленген тәртіппен сұралатынын растау мақсатында Халықаралық іздестіруді жариялау қажеттілігіне нұсқауды қамтиды. халықаралық шарттарда немесе келісімдерде белгіленбеген.

ҚР Ішкі Істер Министрлігінің бұйрығымен бекітілген "Интерполдың Қазақстан Республикасындағы Ұлттық Орталық бюросы туралы" ережеге сәйкес Интерполдың ҰОБ ІІМ орталық аппаратының дербес құрылымдық бөлімшесі болып табылады.

Қазақстанның Интерполға кіруі және Интерполдың ҰОБ құрылуы осы беделді халықаралық ұйым шеңберінде біздің еліміздің құқық қорғау органдарының шетелдік әріптестерімен ынтымақтастық және полицейлік өзара іс-қимыл параметрлерін кеңейтті. Бюро арқылы сұраныстар жіберуге, іздестірілгендердің орналасқан жерін анықтауға, әртүрлі құжаттардың көшірмелерін алуға нақты мүмкіндік пайда болды. Интерполға қатысушы 191 елмен байланыстарды қолдай және дамыта отырып, Қазақстанның ҰОБ өзінің практикалық қызметінде ТМД – ның ұқсас құрылымдарымен ғана емес, Болгария, Швеция, Португалия, Канада, Таиланд және басқа да көптеген мемлекеттермен тығыз өзара іс-қимыл жасайды.

2005 жылы ҚР ПМ алқасының шешіміне сәйкес қылмыскерлерді халықаралық іздестірудің тиімділігі мен сапасын арттыруға байланысты міндеттерді орындау үшін Интерполдың ҰОБ байланыс офицерлері институты ұйымдастырылды. Интерполдың ҰОБ – мен өзара іс-қимыл жөніндегі офицерлер-ішкі істер департаменттерінің криминалдық полиция басқармасының қызметкерлері. Олар ҰОБ-ның ДП-мен тікелей өзара іс-қимылын жолға қояды.

2005 жылғы қаңтарда Интерполдың БҰҰ-дағы арнайы өкілі Ульрих Керстен мырзамен кездесу өтті, оның нәтижелері бойынша сол жылғы сәуірде Алматыда "қалқан" жобасы шеңберінде терроризмге қарсы іс-қимыл жөніндегі өңірлік конференция өткізу туралы шешім қабылданды.

Интерполдың "қалқан" жобасы бойынша алғашқы жұмыс кездесуін: Орталық Азиядағы терроризм" Интерполдың Бас хатшылығы мен ҚР ПМ ұйымдастырды.

Кездесуге 13 елден келген делегаттардың қатысуы жоспарланғанын атап өту керек, бірақ біздің өңірге деген қызығушылықтың артуы 21 елден 40-тан астам делегаттың, сондай-ақ БҰҰ мен ШЫҰ бақылаушыларының шақырылуына себеп болды. Кездесудің мақсаты терроризм мен діни экстремизм көріністеріне қарсы күрестегі практикалық ынтымақтастықтың келешегін талқылау болды. Бұл Интерполдың Орталық Азияда ұйымдастырған алғашқы кездесуі. Ол сарапшыларға пікір алмасуға және антитеррористік қызметтегі үйлестіру әрекеттерінің жолдарын анықтауға мүмкіндік берді.

"Қалқан" жобасы көрші елдерге терроризмге байланысты тергеулер жүргізуде жан-жақты көмек көрсетуді бастауға және дамытуға, терроризмге қарсы іс-қимылда қолданылатын әдістерді жетілдіруге, қылмыстық және террористік ұйымдарды анықтау мен ашудағы Интерполдың рөлін арттыруға арналған.

Қорытындылай келе, Интерполдың Ұлттық Орталық бюросы өте ерекше бөлім деп айта аламыз. Бюроның халықаралық құрамдас бөлігі жедел міндеттерді шешу жолында және ең алдымен ішкі істер, қауіпсіздік, тергеу және басқа да құқық қорғау органдарының өндірісіндегі нақты қылмыстық істерді, жедел есепке алу істерін және тексеру материалдарын сүйемелдеуден тұрады.

Өткен жылы Интерполдың Қазақстан Ұлттық Орталық бюросы Қазақстан Республикасы құқық қорғау органдарының сұрау салулары бойынша Қызыл бюллетень бойынша 61 адамды халықаралық іздестіруге жариялады. Оның ішінде 36 адам орнатылып, 16 адам ұсталды. Сонымен қатар, шет елдердің сұранысы бойынша 12 адам анықталды, олардың 10-ы ұсталды.

Жоғарыда айтылғандардың негізінде халықаралық іздеуді анықтауға болады. Халықаралық іздестіру – бұл халықаралық құқық нормаларына және Интерпол Жарғысына, Ұлттық нормативтік құқықтық актілерге, халықаралық шарттарға (келісімдерге) сәйкес жарияланған іздестірудің бастамашы мемлекеті аумағының шегінен тыс жерлерде жасырынып жүрген қылмыскерлерді іздестіруді ұйымдастыру жөніндегі, жазаның бұлтартпастығы қағидатын іске асыру, азаматтың құқықтарын қорғау, адамның қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында Интерполға мүше мемлекеттердің құқық қорғау органдарының қызметі. қоғам мен мемлекет қылмыстық қол сұғушылықтан .

ТМД-НЫҢ КЕЙБІР ЕЛДЕРІНІҢ ЖЕДЕЛ-ІЗДЕСТІРУ ЗАҢНАМАСЫН САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ

1. Жедел-ізвестіру қызметі саласындағы қазіргі заманғы отандық және шетелдік заңнаманы талдау

Шет мемлекеттер жинаған ЖІҚ құқықтық реттеудің оң да, теріс те тәжірибесі практикада пайдаланылуы мүмкін.

Қазіргі кезеңде Ресей сансыз сынақтар мен қателіктер арқылы Құқық қорғау органдары мен арнайы қызметтердің қызметін оңтайлы құқықтық реттеуді іздеудің сән-салтанатына қол жеткізе алмайды. Сонымен қатар, автор осы мәселе бойынша өз ұстанымын бірден белгілегісі келеді. Біріншіден, бұл мемлекеттік шекараны қорғауды жүзеге асыратын немесе оған қатысатын шетелдік құқық қорғау органдары мен арнайы қызметтердің ұйымдық құрылымдарын зерттеу туралы емес (бұл қажет және пайдалы, бірақ осы зерттеу шеңберінен тыс), атап айтқанда олардың қызметін құқықтық реттеу туралы. Екіншіден, бұл ARD құқықтық реттеудің шетелдік тәжірибесін соқыр көшіру туралы емес (бұл құқықтық жүйелердің айырмашылығына байланысты жиі мүмкін емес), бірақ оң және теріс тәжірибені сыни тұрғыдан зерттеу және отандық тәжірибеде қолдануға болатын барлық нәрсені іздеу туралы.

Осыған байланысты ОРД-ны ресейлік және шетелдік құқықтық реттеудің салыстырмалы құқықтық зерттеулері ерекше мәнге ие, олар теориялық ғана емес, сонымен бірге практикалық мақсаттарға жету үшін де маңызды. Құқықты салыстырмалы зерттеу ұлттық құқықтық оқшаулануды болдырмауға мүмкіндік береді және белгілі бір дәрежеде орд құқықтық реттеу саласын реформалау процесінде көптеген қателіктердің алдын алуға көмектеседі. Өкінішке орай, отандық заң ғылымында ARD салыстырмалы құқықтық зерттеулері өте сирек кездеседі. Шетелдегі жедел-ізвестіру қызметін құқықтық реттеу және оның нәтижелерін қылмыстық процесте пайдалану. - М., 2004. - 120 б., АҚШ-тың Мемлекеттік механизміндегі барлау РД және КРД М. Ю. Дундуковпен ұқсас жағдай. - М., 2008. - Б. 35.. Қарастырылып отырған мәселелердің салыстырмалы-құқықтық зерттеулерінің негізгі бөлігі басқа тақырыптарға арналған жұмыстарда шағын жеке "қосындылар" ретінде қамтылған және тек иллюстрациялық материал ретінде қызмет етеді. Өкінішке орай, біздің елімізде ARD саласындағы құқықтық реттеудің отандық және шетелдік тәжірибесін түбегейлі салыстырмалы-құқықтық зерттеу жоқ.

Осы мақсатта ТМД, ЕО елдерінде, сондай-ақ АҚШ, ГФР және Ұлыбританияда ЖІҚ құқықтық реттеуге салыстырмалы-құқықтық талдау жүзеге асырылды. Автордың осы мемлекеттердің заңнамасын таңдауы келесі себептерге байланысты. АҚШ-тың ARD заңнамасы басқа мемлекеттердің ұқсас заңнамасымен салыстырғанда ең егжей-тегжейлі, егжей-тегжейлі және ашық. ЕО - ның өзінің де, одаққа мүше негізгі мемлекеттердің де заңнамасын зерделеу интеграциялық бірлестік шеңберінде ЖІҚ құқықтық реттеуді дамытудың негізгі үрдістерін түсінуге мүмкіндік береді. ТМД елдері 90-жылдардың басында болды. бірыңғай бастапқы база - ОРД-ны реттейтін кеңестік жабық заңнама. Автордың пікірінше, осы мемлекеттердің заңнамасын салыстырмалы-құқықтық талдау отандық және шетелдік заңнамадағы орд құқықтық реттеудегі жалпы және ерекше жағдайды анықтауға мүмкіндік береді, сонымен қатар оның дамуындағы негізгі тенденцияларды анықтауға көмектеседі.

Отандық тәжірибе патшалық және кеңестік кезеңде біздің құқық қорғау органдары мен арнайы қызметтер мұндай мәселені шешудің қажеті жоқ екенін көрсетеді, өйткені билік мұндай реттеудің қажеттілігін түсінбеді. Тиісінше, отандық заң ғылымы осы бағытта егжей-тегжейлі және егжей-тегжейлі зерттеулер жүргізбеді, оның ішінде Практикалық қызметкерлер пайдалана алатын нақты ұсыныстар "әзірлемеді". Сондықтан, алғаш рет теорияда емес, іс жүзінде 80-жылдардың аяғы мен 90 - жылдардың басында кездесті. азаматтың құқықтарын қорғау туралы өтпелі кезеңдегі заңнамалық жаңалықтармен құқық қорғау органдары мен арнайы қызметтер егжей-тегжейлі заңнаманың болмауына байланысты заңды түрде қорғансыз болып шықты, ал практикалық қызметкерлер психологиялық тұрғыдан нашарлады, өйткені мұндай қақтығыстарды шешуде

жинақталған тәжірибе болған жоқ. Қазіргі уақытта бұл мәселе біздің мемлекетімізде әлі де қолайлы шешімнен алыс сияқты.

Әр түрлі мемлекеттердің теориясы мен практикасында шартты түрде "шектеулі" және "кеңейтілген" деп атауға болатын ARD, RD және CRD құқықтық реттеудің екі тәсілі бар. ARD, RD және KRD" кеңейтілген " құқықтық реттеудің ең типтік өкілі АҚШ заңнамасы болып табылады. Бірінші көзқарасты жақтаушылар заңнамалық деңгейде ең маңызды тұжырымдамалық ережелерді бекіту жеткілікті деп санайды-анықтамалар беру, құзыреттілікті анықтау, құқықтар мен міндеттерді тұжырымдау, жасырын қызметтің белгілі бір түрін бақылау түрлерін қысқаша көрсету. Қалғанының бәрі, осы тәсілді жақтаушылардың пікірінше, негізінен жабық сипаттағы Нормативтік құқықтық актілерде болуы керек Смирнов М.П. Ресей Федерациясының және шет елдердің жедел-ізвестіру заңнамасының түсіндірмелері : оқу. жәрдемақы. - М.: Емтихан, 2002..

Шетелдік заңнаманы зерттеу парадоксалды, бір қарағанда, қорытындыға әкеледі: ARD-нің өзін барлық мемлекеттердің құқық қорғау органдары мен арнайы қызметтерінің тиісті бөлімшелері жүзеге асырады, бірақ бұл қызметті білдіретін термин әртүрлі мемлекеттерде бірдей емес.

ARD саласындағы шетелдік заңнаманы зерттеу әртүрлі мемлекеттердің нормативтік-құқықтық актілерінің барлық жиынтығын үш негізгі топқа топтастыру мүмкіндігі туралы айтуға мүмкіндік береді, олар зерттелетін тұжырымдаманың мазмұнын анықтау тұрғысынан да, осы қызметті құқықтық реттеу тәсілдерімен де бір-бірінен түбегейлі ерекшеленеді. Азия, Африка және Латын Америкасы мемлекеттерінің заңнамаларын неғұрлым егжей-тегжейлі салыстырмалы-құқықтық талдау кезінде басқа да тәсілдер анықталуы мүмкін.

Бірінші топқа ТМД елдерінің заңнамасын жатқызуға болады. Екінші топқа континенталды Еуропа мемлекеттерінің - ең алдымен Ұлыбритания мен Ирландияны қоспағанда, ЕО - ға мүше мемлекеттердің заңнамасы кіреді. Латвия, Литва және Эстонияны қоса алғанда, бұрынғы еуропалық социалистік елдер.

Үшінші топқа АҚШ, Ұлыбритания, Ирландия және англо-саксондық құқық жүйесіне жататын басқа мемлекеттердің заңнамасы кіреді. Мемлекеттердің осы тобының заңнамасында "ОРД" термині де қолданылмайды, әр мемлекеттің осы саладағы өзіндік ұлттық заңнамасы бар. Бұл топта полиция құқығын үйлестіру немесе біріздендіру тенденциялары жоқ. Алайда сот шешімдері құқықтың қайнар көзі болып табылады.

Мемлекеттердің бірінші тобының, яғни ТМД-дан жақында шыққан Грузияны қоса алғанда, ТМД-ға кіретін жедел-ізвестіру қызметі саласындағы заңнаманы қарастыра отырып, айта кету керек, мұнда бірыңғай дереккөз (бұрынғы КСРО заңнамасы) және ARD ұғымын және оның мазмұнын анықтауға деген көзқарастардың ұқсастығы айқын көрінеді. Мемлекеттердің осы тобының заңнамасында "жедел-ізвестіру қызметі" термині ғана емес, сонымен қатар қызметтің осы түрі туралы заңдар да бар. Сонымен қатар, ТМД аясында "жедел-ізвестіру қызметі туралы" екі модельдік заң қабылданды

Алайда, жалпы (кеңестік) бастапқы құқықтық мектепке, жалпы модельдік заңнаманың және көптеген халықаралық келісімдердің болуына қарамастан, жағдай идеалдан алыс. Мұнда бірнеше себептер бар.

Біріншіден, модельдік заң-бұл ұсынымдық, бірақ міндетті емес сипаттағы заңнамалық акт. Онда тек типтік нормалар бар және тек ұлттық заң шығарушы органға нормативтік бағдар береді.

Екіншіден, Ю. с. Безбородовтың жеке мәлімдемелерімен толық келісу мүмкін емес. халықаралық модельдік нормалар. - М.: Вольтерсклювер, 2008. - Б.14 модельдік заңнама біріздендіру және үйлестіру құралы ретінде қызмет етеді.

Іздеу құқығын халықаралық үйлестіру және біріздендіру тұрғысынан екінші топ мемлекеттерінің заңнамасы, ең алдымен ЕО заңнамасы ең дамыған интеграциялық бірлестік ретінде үлкен қызығушылық тудырады. ЕО-да модельдік Заңдардың тәжірибесі жоқ. Еуропалық құқық саласындағы мамандар ережелер мен шешімдер ЕО-да заңнаманы біріздендіру құралы, директива құқықты үйлестіру құралы, ал қылмыстық және қылмыстық іс жүргізу құқығы саласында - негіздемелік шешім болып табылады. - М.: Даңғыл, 2005. - 190 б.. Ережелер мен шешімдердің өзіне тән ерекшелігі - олардың ЕО-ға

мүше барлық мемлекеттер үшін қатаң міндеттілігі. Егер жоғарыда аталған ЕО актілеріне қатысты, мыңдаған адамдар шығарған, ТМД елдерінде қолданылатын осындай көлемді рәсім қолданылса, яғни олардың әрқайсысын ұлттық құқықтық жүйелерге тәуелсіз енгізу қажеттілігі болса, онда ол А.Я. Капустин Одағының толық параличін тудыруы мүмкін. ... доктор юрид. ғылымдар. - М., 2001. - Б. 79.. Монографиялық зерттеу тақырыбына қатысты Еуропалық құқықта "Шенген келісімдері" (shengenasquis) немесе Шенген құқығы ерекше қызығушылық тудырады. қазіргі уақытта Шенген құқығының көздері ЕО құрылтай шарттарында қарастырылған нысандарда, яғни ережелер, директивалар, негіздемелік шешімдер және т. б. түрінде шығарылады. және "Бостандық, қауіпсіздік және әділеттілік кеңістігі", ЕО сыртқы шекараларын қорғау тәртібін анықтайды.

Атап айтқанда, "Еуропалық Бостандық, қауіпсіздік және сот төрелігі кеңістігін" құру идеясын талқылау кезінде саммитке қатысушылар біртіндеп конвергенция, яғни айырмашылықтарды тегістеу, үйлестіру, Одаққа мүше мемлекеттердің құқық қорғау жүйелерінің болашақта бірігуі қажеттігін мойындады. Бұл ереженің негізгі мақсаттарының бірі ЕО елдерінің халқы одақтың кез-келген мемлекетінде өз еліндегідей шарттармен сотқа жүгінуге мүмкіндік алды, ал қылмыскерлер ұлттық сот жүйесіндегі айырмашылықтар мен қайшылықтарды пайдалану мүмкіндігін жоғалтады.

ЕО құрылуымен оның құзыреті біртіндеп экономикалық қатынастарға ғана емес, сонымен бірге қылмысқа қарсы күрестің сыртқы саясатына да тарала бастады. Осылайша, одақтың құрылуымен мүше мемлекеттердің интеграциялық ынтымақтастығында мемлекетаралық сипаттағы өзара іс-қимылдың жаңа салалары пайда болды. Олар қоғамдастықтар шеңберінде бұрын қалыптасқан ынтымақтастықтың коммунитарлық (ұлттықтан жоғары) сипатынан айтарлықтай ерекшеленді. Еуропалық Одақ туралы шартқа сот төрелігі мен ішкі істер саласындағы ынтымақтастыққа қатысты ережелерді енгізу үшінші мемлекеттерден одақ елдеріне адамдардың көшіп келуіне, есірткіні заңсыз тасымалдауға және терроризмнің таралуына байланысты проблемалардың шиеленісуімен ақталды. Ішкі шекараларда шекаралық және кедендік бақылаудың жойылуы, сонымен қатар, ЕО-ның өзінде "мобильді қылмыстың" пайда болуына әкелді.

Ішкі шекараларда шекаралық және кедендік бақылауды алып тастап, сыртқы шекараларды қорғауды бір мезгілде нығайта отырып, бірыңғай нарық құру қисыны тиісті саясатты үйлестіруді және ЕО - ға мүше барлық мемлекеттердің құқықтық нормалары мен құқық қорғау қызметін біріздендіруді талап етті. Жүргізілген жұмыстың негізгі мақсаты-қылмыскерлер ұлттық сот жүйесіндегі айырмашылықтар мен қайшылықтарды пайдалану мүмкіндігін жоғалту.

ЕО аясында ішкі қауіпсіздікті қамтамасыз ету бойынша көптеген іс-шаралардың ішінде, автордың пікірінше, барлық осы іс-шаралар ФСБ және Ресей ІІМ мамандарының тәуелсіз зерттеу тақырыбы болуы керек. зерттеу тақырыбына қатысты мыналар маңызды:

1. "Шенген (немесе шекара) кодексін"құрудан көрінетін Шенген келісімдерінің барлық қатысушылары үшін қатаң міндетті ЕО-ның сыртқы шекаралары арқылы адамдар мен көлік құралдарын өткізу жөніндегі бірыңғай құқықтық нормаларды жасау.
2. Аумаққа кіретін шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға виза беру бойынша бірыңғай құқықтық нормаларды құру, "VisaCode"визалық кодексін жасаудан көрінетін Шенген келісімдерінің барлық қатысушылары үшін қатаң міндетті.
3. ЕО шеңберінде трансшекаралық қылмыспен күрес және Одақтың - Европол мен Фронтекстің сыртқы шекараларын қорғау жөніндегі ұлтүсті органдарын құру.
4. "ШИС ІІ", "Евродак", "Виза" бірыңғай ақпараттық жүйелерін және Европолдың ақпараттық жүйесін құру.

Алғашқы кодификацияланған нормативтік құқықтық актілер, сондай-ақ біріктірілген ақпараттық жүйелер ішкі қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласында, ең алдымен ЕО-ның сыртқы шекараларын қорғау саласында пайда болғанына назар аударады. Сондай-ақ, автор Ресей Федерациясының атқарушы органдарында Ақпараттық жүйелер бар екеніне назар аударады, бірақ олар басқа мүдделі қызметкерлер үшін қол жетімді емес. Осыған байланысты автор тек Ресейдің ФСБ ғана емес, сонымен қатар басқа федералды атқарушы органдардың қажетті деректерін қамтуы керек Ақпараттық өрісті құруды ұсынады.

ЕО-да құқық қорғау саласындағы ұлттық-құқықтық жүйелерді біріздендіру мен үйлестірудің қазіргі тенденцияларын, сондай-ақ осы салада, ең алдымен, ЕО-ның сыртқы шекараларын қорғаумен байланысты ұлттықтан жоғары (коммунитарлық) құқықтың пайда болуын ескере отырып, ЕО шенеуніктерінің бірыңғай шекара күзетін құру туралы ұсыныстары өте орынды болып көрінеді. мұндай ұсыныстарға әдетте Польша мен елдердің өкілдері қарсылық білдіреді Балтия.. Прототип ретінде, әдетте, Одақтың сыртқы шекараларын қорғауды үйлестіру үшін құрылған ұлттықтан жоғары орган - Фронтекске сілтеме жасалады. Егер бұл жоба жүзеге асырылса, ЕО-ның барлық сыртқы шекараларында жедел-ізвестіру жұмыстарын біркелкі реттейтін ЕО регламентінің шығарылуын күту орынды болады.

Қорытындылар:

1. Әрбір мемлекетте ЖІҚ құқықтық реттеудің өзіндік жүйесі бар. Посткеңестік кеңістікте тіпті бірдей ұлттық-құқықтық жүйелер болатын екі мемлекет жоқ, оның ішінде біз зерттеп жатқан құбылыс бірдей реттелетін еді.
2. Әр түрлі ұлттық-құқықтық жүйелердегі жалпы тәсілмен ұқсас сәттерді табуға болады-РД және КДК РД-ның заңнамалық деңгейіндегі нақты айырмашылық, сондай-ақ РД және КДК нәтижелерін құқық қорғау қызметінде (ең алдымен қылмыстық іс жүргізу) пайдалану.
3. Мемлекеттік шекараны қорғау саласындағы шетелдік заңнаманы зерделеу мемлекеттердің ЖІҚ-ны өз шекараларын қорғау жөніндегі шаралардың жалпы жүйесіндегі негізгі элементтердің бірі ретінде белсенді пайдаланатынын куәландырады.
4. Әлемде болып жатқан интеграциялық процестер жағдайында ұлттық заңнамаларды, оның ішінде мемлекеттік шекараны қорғау саласындағы заңнамаларды үйлестіру немесе біріздендіру ғана емес, сонымен қатар сапалы жаңа - ұлттықтан жоғары заңнаманың пайда болу үрдісі байқалады. Бұл бағытта өз заңнамасын, оның ішінде сыртқы шекараларды қорғау жөніндегі заңнаманы құрған ЕО үлкен жетістіктерге жетті.

ТМД ЕЛДЕРІНІҢ ҰЛТТЫҚ ЖЕДЕЛ-ІЗДЕСТІРУ ЗАҢНАМАЛАРЫНЫҢ ӨЗАРА БАЙЛАНЫСЫ

1. Түрлі мемлекеттердің ұлттық құқық қорғау органдарының өзара іс-қимылының тиімділігі.

Тұтастай алғанда, мұндай ынтымақтастық құқық бұзушылықтарға қарсы күрестің мемлекетішілік шараларына қатысты қосалқы сипатта болады. Алайда, жекелеген істер немесе қылмыс санаттары бойынша (мысалы, терроризмге, заңсыз есірткі айналымына, заңсыз иммиграцияға қарсы күресте) ол көбінесе шешуші рөл атқарады.

Әр түрлі мемлекеттердің құқық қорғау органдарының өзара іс-қимылының тиімділігі көбінесе оны ұйымдастыруға, құқықтық және әдістемелік қамтамасыз етуге байланысты. Бұл әсіресе құқық қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастыққа қатысудың басым бағытында - Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттермен өзара іс - қимылда айқын көрінеді, бұл Достастық мүшелері арасындағы шекаралардың "ашықтығынан" туындаған қоғамдық қауіпсіздік тапшылығының орнын толтыруға арналған.

Федералды атқарушы органдар-ord субъектілері құқық қорғау жүйесінің негізгі құрамдас бөлігі болып табылады және сәйкесінше олардың шетелдік азаматтардың қылмыспен күресте халықаралық ынтымақтастыққа, оның ішінде халықаралық шарттар бойынша міндеттемелерді орындау арқылы тиімді қатысуын қамтамасыз етудегі рөлі өте маңызды. Бұл ЖІҚ субъектілерінің өз құзыретіне кіретін мәселелер бойынша халықаралық ынтымақтастыққа жедел-ізвестіру органдарының қатысуын ұйымдастырушылық, құқықтық және әдістемелік қамтамасыз ету жөніндегі қызметінің зор маңызын да негіздейді.

Шет елдердің құқық қорғау органдарымен халықаралық қатынастар мемлекеттің сыртқы саяси қызметінің ажырамас бөлігі болып табылады және оның халықаралық беделіне әсер етеді деп айтуға болмайды. Сондықтан жедел-ізвестіру органдары (ТҚҰ) қызметкерлерінің халықаралық ынтымақтастықты қамтамасыз ету және жүзеге асыру

функцияларын орындау кезіндегі кез келген елеулі қателіктері немесе заңдылықты бұзуы мемлекетаралық асқынуларға әкеп соғуы және ұлттық мүдделерге нұқсан келтіруі мүмкін. Федералдық атқарушы органдардың - ОВД субъектілерінің халықаралық ынтымақтастығына қатысудың құқықтық базасы Конституция, федералдық заңдар, Президенттің жарлықтары, халықаралық шарттар, Үкімет қаулылары, ведомстволық нормативтік құқықтық актілер болып табылады.

Жедел-ізвестіру органдарына федералдық атқарушы органдардың - ЖІҚ субъектілерінің халықаралық ынтымақтастыққа қатысуының тұжырымдамалық ережелері негізінде, оларды дамыту тұжырымдамасы мен халықаралық байланыстарды дамыту тұжырымдамасына сүйене отырып, шет мемлекеттердің құзыретті органдарымен және халықаралық ұйымдармен өзара іс-қимылды қамтамасыз ету міндеттері жүктеледі.

Жақында федералдық атқарушы органдар - ОВД субъектілері мен шет елдердің құқық қорғау органдары арасындағы қатынастарда кәсіби және техникалық көмек көрсету, оқыту, тағылымдамадан өту, оқу орындарында біліктілікті арттыру, қылмысқа қарсы күрестің әртүрлі аспектілері бойынша халықаралық ғылыми конференцияларға қатысу сияқты халықаралық ынтымақтастық нысаны маңызды орын алады - бұл толық емес мүмкіндіктер тізімі ынтымақтастық.

Шетелдіктердің қылмысқа қарсы күрес жүргізетін құқық қорғау органдарына әуежайларда, теміржол және автовокзалдарда есірткі мен қаруды табу үшін жаңа техникалық құралдармен жарақтандыруда көмек көрсетудің маңызы аз емес. Халықаралық ынтымақтастықта әртүрлі елдерде сот пен тергеуден жасырынған шетелдік қылмыскерлерді анықтау және ұстау, сондай-ақ "бандитизмге, терроризмге және халықаралық қылмысқа қарсы күрес"бойынша бірлескен іс-әрекеттер немесе оларды үйлестіру ерекше маңызға ие. Жедел-ізвестіру органдарының қызметкерлері - ЖІҚ субъектілері КСРО-ның ыдырау процестерінен туындаған шетелдіктердің қылмыстылығы проблемаларына тікелей тап болып, шекараларды танымайтын қылмыспен күресте бірлескен күш-жігер мен іс-қимылдарды үйлестіру қажет деген қорытындыға келді. Сондықтан көрші мемлекеттердегі әріптестермен ынтымақтастықтың шарттық базасын құру жөніндегі шаралар бірінші кезекте ведомствоаралық деңгейде қабылданды.

Ресейлік жедел-ізвестіру органдарының ТМД - ға қатысушы мемлекеттердің, Еуропалық Одаққа мүше мемлекеттердің және БҰҰ - ға мүше басқа да мемлекеттердің құқық қорғау органдарымен және арнайы қызметтерімен халықаралық ынтымақтастығы екі негізгі құқықтық нысан бойынша жүзеге асырылады: шарттық-құқықтық немесе конвенциялық (осы саладағы қатынастар реттелетін шарттарды жасасу және іске асыру); институционалдық (жалпыға бірдей және аймақтық сипаттағы халықаралық ұйымдар шеңберіндегі ынтымақтастық - БҰҰ, Интерпол, Европол, Кедендік ынтымақтастық Кеңесі, Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы, Балтық теңізі мемлекеттерінің кеңесі, Қара теңіз экономикалық ынтымақтастығы ұйымы және т.б.).

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:

I. Қазақстан Республикасының Конституциясы мен кодекстері

Қазақстан Республикасының Конституциясы: 1995 жылғы 30 тамыздағы Конституция / / "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

1. Қазақстан Республикасының Қылмыстық Кодексі: Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 3 шілдедегі № 226-V ҚРЗ / / "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

2. Қазақстан Республикасының қылмыстық іс жүргізу кодексі: Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 4 шілдедегі № 231 / / кодексі "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

3. Қазақстан Республикасының Қылмыстық-атқару кодексі: Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 5 шілдедегі № 234-V ҚРЗ / / "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

4. Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексі: Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 5 шілдедегі № 235-V ҚРЗ / / "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

5. Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексі: Қазақстан Республикасының 2020 жылғы 29 маусымдағы № 350-VI кодексі / / "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

II. Қазақстан Республикасының Заңдары

6. Жедел-іздістіру қызметі туралы: Қазақстан Республикасының 1994 жылғы 15 қыркүйектегі № 154-ХІІІ Заңы / / "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

7. Есірткі, психотроптық заттар, прекурсорлар және олардың заңсыз айналымы мен теріс пайдаланылуына қарсы іс-қимыл шаралары туралы: Қазақстан Республикасының 1998 жылғы 10 шілдедегі № 279 Заңы / / "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

8. Мемлекеттік құпиялар туралы: Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 15 наурыздағы № 349-І // Заңы "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

9. Адамдарды қоғамнан уақытша оқшаулауды қамтамасыз ететін арнайы мекемелерде ұстау тәртібі мен шарттары туралы: Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 30 наурыздағы № 353-І // Заңы "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

10. Терроризмге қарсы іс-қимыл туралы: Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 13 шілдедегі № 416 Заңы / / "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

11. Экстремизмге қарсы іс-қимыл туралы: Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 18 ақпандағы № 31 Заңы / / "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

12. Құқық қорғау қызметі туралы: Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 6 қаңтардағы № 380-IV Заңы / / "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

13. Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздігі туралы: Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 6 қаңтардағы № 527-IV Заңы // "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

14. Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдары туралы: Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 23 сәуірдегі № 199-V Заңы ҚРЗ / / "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

15. Ақпараттандыру туралы: Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 24 қарашадағы № 418-V ҚРЗ // "Казахстанская правда" 26.11.2015 ж., № 227 (28103) Заңы

III. Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлықтары

16. Қазақстан Республикасының 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі кезеңге арналған құқықтық саясат тұжырымдамасы туралы: Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 24 тамыздағы № 858 // Жарлығы "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

17. Қазақстан Республикасының Құқық қорғау жүйесін одан әрі дамыту жөніндегі шаралар туралы: Қазақстан Республикасы Президентінің 2013 жылғы 31 желтоқсандағы № 720 // "Казахстанская правда" 21.01.2014 ж. № 13 (27634) Жарлығы

IV. Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қаулылары

18. Қазақстан Республикасында ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі кейбір шаралар туралы: Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2004 жылғы 14 қыркүйектегі № 965 // Қаулысы "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

19. Байланыс операторларының абоненттер туралы қызметтік ақпаратты жинауды және сақтауды жүзеге асыру қағидаларын бекіту туралы: Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2010 жылғы 30 наурыздағы № 246 // "Казахстанская правда" 03.04.2010 ж., № 78-80 (26139-26141) Қаулысы

20. Электрондық бақылау құралдарын қолдану қағидаларын, шарттары мен негіздерін бекіту туралы: Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 24 желтоқсандағы № 1369 // "Казахстанская правда" 10.01.2015 ж. № 5 (27881) Қаулысы

21. Құқық қорғау, арнаулы мемлекеттік және өзге де органдардың ақпарат алмасу жүйесімен интеграцияланатын интернет-ресурстар мен ақпараттық жүйелердің тізбесін бекіту туралы: Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 14 наурыздағы № 137 // "Егемен Қазақстан" 26.03.2016 ж., № 57 (28183) Қаулысы

22. Киберқауіпсіздік тұжырымдамасын ("Қазақстан киберқалқаны") бекіту туралы: Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 30 маусымдағы № 407 / / Қаулысы "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

23. Қазақстан Республикасының аумағында қызметін жүзеге асыратын байланыс операторларының және (немесе) байланыс желілері иелерінің жедел-ізвестіру, қарсы барлау іс-шараларын техникалық жүргізу үшін өз телекоммуникациялық жабдығының функцияларын және байланыс желілері мен құралдарына қойылатын талаптарды меншікті немесе тартылған қаражат есебінен қамтамасыз ету қағидаларын бекіту туралы: Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2018 жылғы 19 маусымдағы № 358 / Қаулысы / "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

24. Қазақстан Республикасында ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі кейбір шаралар туралы: Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2004 жылғы 14 қыркүйектегі № 965 Қаулысы / / "Заң" Деректер Базасы: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің "Республикалық құқықтық ақпарат орталығы" РМК

V. Қазақстан Республикасы министрлерінің, Қазақстан Республикасы Орталық мемлекеттік органдарының өзге де басшыларының Бірлескен бұйрықтары

25. Жасырын тергеу әрекеттерін жүргізу қағидаларын бекіту туралы: Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 12 желтоқсандағы № 892, Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2014 жылғы 12 желтоқсандағы № 565, Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің Төрағасының 2014 жылғы 12 желтоқсандағы № 62, Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметі бастығының Бірлескен бұйрығы 2014 жылғы 15 желтоқсандағы № 146 және Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті Төрағасының 2014 жылғы 18 желтоқсандағы № 416 // "Егемен Қазақстан" 21.01.2015 ж. № 12 (27888).

26. Құқық қорғау органдарының құқық қорғау, арнаулы мемлекеттік және өзге де органдардың ақпарат алмасу жүйесінен жасырын тергеу әрекеттерін және жедел-іздістіру қызметін жүргізу үшін, сондай-ақ оларға жүктелген өзге де міндеттерді шешу үшін қажетті ақпаратты алу қағидалары мен негіздерін бекіту туралы: Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2015 жылғы 21 желтоқсандағы № 150, ішкі істер министрінің 2015 жылғы 31 желтоқсандағы № 1119, Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2015 жылғы 30 желтоқсандағы № 733 және Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері министрінің 2015 жылғы 30 желтоқсандағы № 21 бұйрықтарымен бекітілген. // "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

VI. Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының Бұйрықтары

27. Тергеу әрекеттерінің барысы мен нәтижелерін тіркейтін ғылыми-техникалық құралдарды қолдану қағидаларын бекіту туралы: Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2014 жылғы 22 қыркүйектегі № 91 // бұйрығы: "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

28. Құқық қорғау, арнаулы мемлекеттік және өзге де органдардың ақпарат алмасу жүйесін пайдалану қағидаларын бекіту туралы: Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2015 жылғы 22 желтоқсандағы № 151 // Бұйрығы: "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

VII. Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің бұйрықтары

29. Ақпараттық жүйелерді, ақпараттық-коммуникациялық және телекоммуникациялық желілерді, байланыс желілерін құру, пайдалану және жетілдіру қағидаларын бекіту туралы: Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 3 шілдедегі № 410 // бұйрығы "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

30. Қазақстан Республикасы Ішкі істер органдарының жедел басқару орталықтары мен кезекші бөлімдерінің қызметін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы: Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 17 шілдедегі № 439 // бұйрығы: "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

31. Қылмыстық және әкімшілік құқық бұзушылықтардың жасалу фактілерін және Қазақстан Республикасы Ішкі істер органдары қызметкерлерінің әрекеттерін тіркеу үшін техникалық құралдарды пайдалану нұсқаулығын бекіту туралы: Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 31 желтоқсандағы № 971 // бұйрығы "Әділет" АҚЖ: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы ШЖҚ РМК

VIII. Қазақстан Республикасы министрлерінің, Қазақстан Республикасы Орталық мемлекеттік органдарының өзге де басшыларының өзге де актілері

32. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің м.а. 2014 жылғы 17 қазанда бекіткен Интернет желісінде, оның ішінде әлеуметтік желілерде және блог-платформаларда жұмыс істеу бойынша мемлекет қатысатын мемлекеттік органдар мен мекемелердің қызметкерлеріне арналған жадынама (ҚР ПМ Шырақбек Қабылбаев атындағы Қостанай академиясының инженерлік-техникалық Оқыту құралдары бөлімшесі).

IX. Оқу-әдістемелік әдебиет

а) Жалпы кітапхана

33. В. Ю. Алферов Ресейдің қылмыстық іс жүргізуіндегі дәлелдемелер теориясының негіздері: 40.05.01 "ұлттық қауіпсіздікті құқықтық қамтамасыз ету" (мамандандыру "қылмыстық құқық") мамандығы бойынша оқитын студенттерге арналған оқу құралы. - Саратов: Саратов әлеуметтік-экономикалық институты (филиалы). Г. В. Плеханова, 2017. – 196 б.

34. Кедняков и. Л. қылмыстық процестегі дәлелдер теориясы: оқу құралы. - Самара: Ресей Федерациясының Самара заң институты, 2017. – 152 б.

35. Гарифулин р.ш. арнайы техника : практикум / канд. тех. кандидаты Р. Ш. Гарифулин. - Новокузнецк: Фкоу ВО Кузбасс институты Ресей ФСИН, 2020. — 83 б.

36. Горовой, в. в. құқық қорғау органдарының арнайы техникасы: Оқу. оқу құралы / В. В. Горова, В.В. Зыков, Вл. В. Горова. — М.: заң институты, 2018. — 120 б.

37. Захарцев С. и., Игнащенко Ю. Ю., Сальников в. п. ХХІ ғасырдағы жедел-іздігіру қызметі: монография. – М.: Норма, 2015. – 400 б.

38. Зникин в.К. жедел қызметкердің қысқаша терминологиялық сөздік-анықтамалығы: анықтамалық / в. К. Зникин, Д. А. Золотарев, Е. В. Латынин. - Новокузнецк: Ресей ФСИН Кузбасс институтына ФКСУ, 2019. – 16 б.

39. Мурдың Жұлдыздары. Мәскеу тергеуінің алтын ғасыры. – М.: Кітап әлемі, 2017. – 512 б.

40. Орлов ю. к.қылмыстық сот ісін жүргізуде арнайы білімді дәлелдеу мен қолданудың заманауи мәселелері: ғылыми және оқу құралы. – М.: Даңғыл. – 2016. – 208 б.

41. Т. р. Сайтбаев жедел-іздігіру құқығы: дәрістер курсы. - Ташкент: Өзбекстан Республикасы ПМ Академиясы, 2018. – 198 Б.

42. Сүлейменов Т.Е. КП желісі бойынша кәсіптік және қосымша білім беру факультетінің ПО орта басшы құрамы лауазымына тағылымдамадан өтушілерді оқыту үшін жедел-іздігіру қызметі: дәрістер курсы/ Т. Е. Сүлейменов. – Ақтөбе: АЮИ им. ҚР ПМ М.Бөкенбаева, 2017. – 128 б.

43. Сундиев И. Ю. жедел-іздігіру терминологиясына кіріспе: монография. - Мәскеу: ЮНИТИ-ДАНА: Заң және құқық, 2017. – 191 б.

44. Демократияны өлтіру: ЦРУ мен Пентагонның посткеңестік кезеңдегі операциялары. Халықаралық авторлық ұжымның мақалалар жинағы / ағылш. Татьяна Владимировская - М.: "сыртқы саяси зерттеулер және бастамалар институты" АНО, Кучково поле, 2017. – 480 б. ("нақты саясат"сериясы)

X. Тәжікстан Республикасының Конституциясы және конституциялық заңдары

45. Тәжікстан Республикасының Конституциясы: 1994 жылғы 6 қарашадағы Конституция // Тәжікстан Республикасының ресми сайты: <http://parlament.tj>

46. Тәжікстан Республикасының прокуратура органдары туралы: Тәжікстан Республикасының 2005 жылғы 25 шілдедегі № 107 Конституциялық заңы / / Тәжікстан Республикасының Мажлисиоли ресми сайты: <http://parlament.tj>

XI. Тәжікстан Республикасының Кодекстері

47. Тәжікстан Республикасының Қылмыстық Кодексі: Тәжікстан Республикасының 1998 жылғы 21 мамырдағы № 574 кодексі / / Тәжікстан Республикасының ресми сайты: <http://parlament.tj>

48. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы: Тәжікстан Республикасының 2008 жылғы 31 желтоқсандағы № 455 кодексі / / Тәжікстан Республикасының ресми сайты: <http://parlament.tj>

XII. Тәжікстан Республикасының Заңдары

49. Мемлекеттік құпияны құрайтын мәліметтер тізбесі туралы: Тәжікстан Республикасының 2001 жылғы 24 қазандағы № 418 ЗАҢЫ // Тәжікстан Республикасының Мажлисиоли ресми сайты: <http://parlament.tj>

50. Мемлекеттік құпия туралы: Тәжікстан Республикасының 2003 жылғы 22 сәуірдегі № 4 ЗАҢЫ // Тәжікстан Республикасының ресми сайты: <http://parlament.tj>

51. Милиция туралы: Тәжікстан Республикасының 2004 жылғы 17 мамырдағы № Заңы // Тәжікстан Республикасының ресми сайты: <http://parlament.tj>

52. Құпия өнертабыстар туралы: Тәжікстан Республикасының 2010 жылғы 21 шілдедегі № 624 ЗАҢЫ / / Тәжікстан Республикасының Мажлисиоли ресми сайты: <http://parlament.tj>

53. Жедел-іздістіру қызметі туралы: Тәжікстан Республикасының 2011 жылғы 25 наурыздағы № 687 ЗАҢЫ / / Тәжікстан Республикасының ресми сайты: <http://parlament.tj>

54. Қауіпсіздік туралы: Тәжікстан Республикасының 2011 жылғы 28 маусымдағы № 721 ЗАҢЫ // Тәжікстан Республикасының ресми сайты: <http://parlament.tj>

55. Қылмыстық жазаны орындау жүйесі туралы: Тәжікстан Республикасының 2004 жылғы 15 шілдедегі №51 Заңы

56. "Терроризмге қарсы күрес туралы" Тәжікстан Республикасының 1999 жылғы 16 қарашадағы №845 Заңы

57. "Экстремизмге қарсы күрес туралы" Тәжікстан Республикасының 2003 жылғы 08 желтоқсандағы №69 Заңы.

58. Тәжікстан Республикасының "милиция туралы" 17.05.2004 ж. №41 Заңы, 19.03.2013 ж. өзгерістер мен толықтырулар

59. "Қылмыстық жазаны орындау жүйесі туралы" Тәжікстан Республикасының 15.07. №51 Заңы. 2004 ж. 01.08.2012 ж. өзгерістер мен толықтырулармен

60. "Күдіктілерді, айыпталушыларды және сотталушыларды қамауда ұстаудың тәртібі мен шарттары туралы" Тәжікстан Республикасының Заңы 28.06.2011 ж. №720

XIII. Ресей Федерациясының Конституциясы мен конституциялық заңдары

61. Ресей Федерациясының Конституциясы: 1993 жылғы 12 желтоқсандағы Конституция / / "Консультант Плюс" анықтамалық жүйесі: <http://base.consultant.ru>

XIV. Ресей Федерациясының Кодекстері

62. Ресей Федерациясының Қылмыстық кодексі: Ресей Федерациясының 1996 жылғы 13 маусымдағы № 63-ФЗ кодексі / / "Консультант Плюс" анықтамалық жүйесі: <http://base.consultant.ru>

63. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы: Ресей Федерациясының 2001 жылғы 30 желтоқсандағы № 195-ФЗ кодексі // "Российская газета", N 256, 31.12.2001.

XV. Ресей Федерациясының Заңдары

64. Мемлекеттік құпия туралы: Ресей Федерациясының 21 жылғы 1993 шілдедегі № 5485 Заңы - / / "Консультант Плюс" анықтамалық жүйесі: <http://base.consultant.ru>

65. Жедел-іздістіру қызметі туралы: Ресей Федерациясының 1995 жылғы 12 тамыздағы № 144-ФЗ Федералдық заңы / / "Консультант Плюс" анықтамалық жүйесі: <http://base.consultant.ru>

66. Қауіпсіздік туралы: Ресей Федерациясының 2010 жылғы 28 желтоқсандағы № 390-ФЗ Федералдық заңы // "Российская газета", N 295, 29.12.2010

67. Полиция туралы: Ресей Федерациясының 2011 жылғы 7 ақпандағы № 3-ФЗ Федералдық заңы // "Консультант Плюс" анықтамалық жүйесі: <http://base.consultant.ru>

68. Бас бостандығынан айыру түріндегі қылмыстық жазаларды орындайтын мекемелер мен органдар туралы: Ресей Федерациясының 1993 жылғы 21 шілдедегі № 5473-1 Заңы

69. Қылмыс жасағаны үшін сезіктілер мен айыпталушыларды қамауда ұстау туралы: Ресей Федерациясының 1995 жылғы 15 шілдедегі № 103-ФЗ Федералдық заңы // "РФ заңнама жиналысы", 17.07.1995, N 29, 2759-құжат

70. Есірткі құралдары мен психотроптық заттар туралы: Ресей Федерациясының 1998 жылғы 8 қаңтардағы № 3-ФЗ Федералдық заңы / / "РФ заңнама жиналысы", 12.01.1998, N 2, 219-құжат

71. Ресей Федерациясындағы мемлекеттік дактилоскопиялық тіркеу туралы: Ресей Федерациясының 1998 жылғы 25 шілдедегі № 128-ФЗ Федералдық заңы / / "Российская газета", N 145, 01.08.1998

72. Терроризмге қарсы іс-қимыл туралы: Ресей Федерациясының 2006 жылғы 6 наурыздағы № 35-ФЗ Федералдық заңы // "Парламенттік газет", N 32, 10.03.2006

XVI. Ресей Федерациясы ІІМ бұйрықтары

73. Ресей ІІМ жүйесінде Жедел-іздігіру қызметін ұйымдастырудың кейбір мәселелері туралы: Ресей Федерациясы Ішкі істер министрінің 2011 жылғы 15 тамыздағы № 938 бұйрығы // "Российская газета", N 204, 14.09.2011

74. Федералдық жазаны орындау қызметінің тәрбиелеу колонияларында ұсталатын сотталғандарды қадағалау туралы Нұсқаулықты бекіту туралы: Ресей Федерациясы Әділет министрінің 2005 жылғы 23 маусымдағы № 95 Бұйрығы / / "Консультант Плюс" анықтамалық жүйесі: <http://base.consultant.ru>

75. Қылмыстық-атқару жүйесі тергеу изоляторларының ішкі тәртіп қағидаларын бекіту туралы: Ресей Федерациясы Әділет министрінің 2005 жылғы 14 қазандағы № 189 бұйрығы // "Консультант Плюс" анықтамалық жүйесі: <http://base.consultant.ru>

76. Анықтаушыға, анықтау органына, тергеушіге, прокурорға немесе сотқа жедел-іздігіру қызметінің нәтижелерін ұсыну тәртібі туралы Нұсқаулықты бекіту туралы: РФ ІІМ, РФ ФКҚ, РФ ФСО, РФ ФКҚ, РФ СБҚ, РФ СБҚ, РФ ФСИН, РФ СКҚ, РФ Қорғаныс министрлігінің 2007 жылғы 17 сәуірдегі № 368/185/164/481/32/184/97/147 Бірлескен бұйрығы //

XVII. Ресей Федерациясы Үкіметінің Қаулылары

77. Бас бостандығын шектеу түріндегі жазаға сотталғандарды қадағалауды қамтамасыз ету үшін қылмыстық-атқару инспекциялары пайдаланатын аудиовизуалды, электрондық және өзге де техникалық қадағалау және бақылау құралдарының тізбесін бекіту туралы: Ресей Федерациясы Үкіметінің 2010 жылғы 31 наурыздағы № 198 Қаулысы // "Консультант Плюс" анықтамалық жүйесі: <http://base.consultant.ru>

78. "Интернет" ақпараттық-телекоммуникациялық желісінде ақпарат таратуды ұйымдастырушылардың Ресей Федерациясының жедел-іздігіру қызметін немесе қауіпсіздігін қамтамасыз етуді жүзеге асыратын уәкілетті мемлекеттік органдармен өзара іс-қимыл жасау қағидаларын бекіту туралы: Ресей Федерациясы Үкіметінің 2014 жылғы 31 шілдедегі № 743 // "РФ заңнамасы жиналысы", 11.08.2014, N 32, 4516-құжат.

XVIII. Интернет ресурстары

79. <http://adilet.zan.kz>

80. <http://a-signal.ru>

81. <http://bp-la.ru>

82. <http://daily.sec.ru>

83. <http://lib.kazsu.kz> Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ кітапханасы

84. <http://library.ksu.kz> Е. А. Бөкетов атындағы ҚарМУ ғылыми кітапханасы

85. <http://www.aldebaran.ru> Алдебаран. Кітаптардың электронды кітапханасы

86. <http://www.gradremstroy.ru>

87. <http://www.library.kz> ҚР БҒМ Орталық ғылыми кітапханасы

88. <http://www.missiles.ru>
89. <http://www.nabr.kz> Қазақстан Республикасының Ұлттық академиялық кітапханасы
90. <http://www.nlr.kz> Қазақстан Республикасының Ұлттық кітапханасы
91. <http://www.poligraftest.ru>
92. www.aktivsb.ru
93. www.ru.wikipedia.org
94. www.rubezh.ru
95. www.spetcavtomatika.ru
96. www.sud.gov.kz Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты
97. www.unitest.ru

Қосымша:

XIX. Оқу-әдістемелік әдебиет

А) Жалпы кітапхана

98. С.Ж. Ғалиев, О. Е. Сапарин "жедел-ізвестіру қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңына түсініктеме - Алматы: Жетіжары, 1998. - 96с.
99. Е. а. үлесі жедел-ізвестіру қызметінің нәтижелері негізінде дәлелдемелерді қалыптастыру: монография. – М.: Даңғыл. – 2014. – 376 б.
100. Дубоносов Е. С. жедел-ізвестіру қызметі: жоғары оқу орындарына арналған оқулық / Е. С. Дубоносов. - 4-ші басылым, қайта өңделген және толықтырылған. – М.: Юрайт Баспасы, 2015. – 442 б.
101. Елифанов с. С., Журавлев а. н. қылмыстық-атқару жүйесінде цифрлық дыбыс жазу аппаратурасын қолданудың құқықтық негіздері мен әдістемесі: оқу-практикалық құрал. – Рязань: Ресей ФСИН академиясы, 2011. – 89 б.
102. Эпифанов с. С., Кленов с. Н., Попов В. В., Иванов А. А. құқық қорғау органдарының арнайы техникасы (теориялық, құқықтық және ұйымдастырушылық аспектілері): дәрістер курсы. - Ресей ФСИН Вологда құқық және экономика институты, 2007-143с.
103. Ильичев в.а. қылмысқа қарсы күрес әдістемесі: практикалық міндеттер, рөлдік ойындар: оқу-әдістемелік құрал / В. А. Ильичев. – М.: Эксмо, 2010. – 240 б.
104. Құқықтық қызметтегі ақпараттық технологиялар: оқулық / ред. В. Д. Элькина. – Мәскеу: Прспект. – 2012. – 352 б.
105. Ищенко Е.П. Полиграф Полиграфович. – Мәскеу: Проспект, 2013. – 200с.
106. Каторин Ю.Ф., Разумовский а. в., Спивак А. и. техникалық құралдармен ақпаратты қорғау: оқу құралы / редакциялаған Ю. Ф. Каторина – СПб: НИУ ИТМО, 2012. – 416 б.
107. Кафтан в. в. теоризмге қарсы тұру: бакалавриат пен магистратураға арналған оқу құралы / В. В. Кафтан. – М.: Юрайт Баспасы, 2015. – 261с.
108. Князьев Н. В., Мурайти а. в., Попандопуло Д. В. Ресей Федерациясының Ішкі істер органдарының арнайы құралдары: Оқу және көрнекі құрал. Ростов-на-Дону: Ростов облысындағы ГУВД, 2007. – 44с.
109. Мелтон к. тыңшылық өнері: ЦРУ / Кит Мелтон арнайы техникасының құпия тарихы, Роберт Уоллес, Генри Шлезингер; ағылшын тілінен аударған. -М.: Альпина Нон-фикшн. – 2013. – 470 Б.
110. Нуждин а.а. жылжымалы байланыстың ұялы жүйесінің құралдарын пайдалана отырып, ҚАЗЖ мекемелерінде сотталғандар жасаған алаяқтыққа қарсы іс-қимыл: монография / заң ғылымдарының докторы, профессор Н.г. Шурухновтың ғылыми редакциясымен. – Рязань, 2013. – 140 б.
111. Жедел-ізвестіру қызметі: "Құқықтану" мамандығы бойынша оқитын ЖОО студенттеріне арналған оқулық / [и.А. Климов және т. б.]; редакциялаған и. А. Климов. – М.: бірлік-ДАНА, 2014. – 383 б.
112. Жедел-ізвестіру энциклопедиясы / Автор-құрастырушы профессор А.ю. Шумилов. - М.: Баспагер Шумилова И. И., 2004. – 364 б.

113. Түзеу мекемелерінде адамдарды кепілге алған қылмыскерлермен келіссөздер жүргізуді психологиялық қамтамасыз ету: жадынама - ҚР ӘМ ҚАЖК академиясы. - Қостанай. – 2011. – 8с.
114. Сабиев Е. арнайы техникалық құралдар әрекетінің физикалық негіздері. // Қор дәрісі. Қостанай. – 2000. – 20с.
115. Жедел-іздігіру қызметінің теориясы: оқулық / редакциялаған К. К. Горяинов, В.С. Овчинский, г. К. Синилова. -М.: ИНФРА-М, 2007. – X, 832 б.
116. Хромов и.Л. жазаны орындайтын мекемелердегі қылмысқа қарсы іс-қимыл: криминологиялық және жедел – іздігіру аспектілері-М.: "Құқықтану". – 2011. -240 Б.
117. Яковец Е.Н. жедел-іздігіру қызметін ақпараттық-талдамалық қамтамасыз етудің негіздері: оқу құралы. – М.: Ресей ІІМ МосУ, "қалқан-М"баспасы. – 2009. – 464 б.

XX. Мақалалар мен жарияланымдар

а) Жалпы кітапхана және Интернет

118. Квитко А. В., Омелин В. Н. Ресей Федерациясы мен Тәжікстан Республикасындағы жедел-іздігіру шараларын заңнамалық реттеу: салыстырмалы-құқықтық талдау // Владимир заң институтының хабаршысы. – 2018. - № 4 (49). – Б.70-73.
119. Батоев В.Б. мессенджерлерді қылмыстық әрекетте қолдану: пайдаланушыларды деанонимизациялау және ақпаратты шифрлау мәселелері // жедел уәкіл (детектив). – 2017. - № 2(51). – Б.15-20.
120. Свистильников а.б. телекоммуникациялық желілердің көмегімен жасалған қылмыстарды ашуда қолданылатын терминология мен анықтамалардың кейбір мәселелері // Ғылым. – 2018. - № 2(57). – Б.78-83.
121. Чечетин А.Е. жедел-іздігіру іс-шараларын жүргізу кезінде жеке адамның құқықтарын қамтамасыз ету: монография. - Санкт-Петербург: Ресей ІІМ Санкт-Петербург университетінің баспасы, 2016. – 232 б.
122. Юдаков К.И. Билік өкіліне қарсы қылмыстық құқық бұзушылықтар бойынша татуласу мүмкіндігі // ұлттық қауіпсіздіктің жаһандық сын-қатерлеріне қарсы тұру мәселелері: Халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары. – Алматы: Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Академиясы. - 26 Ақпан 2016. – Б.206-210.
123. К.И. Юдаков азаматтардың құқықтарын шектеудің қылмыстылығын болдырмайтын мән-жай ретінде жедел-іздігіру іс-шараларын және жасырын тергеу әрекеттерін жүзеге асыру // Әубәкіров оқулары: а. ф. Әубәкіровтің 81 жылдығына арналған халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. – Алматы: ҚР ІІМ Алматы академиясының қылмыстық процесс және криминалистика кафедрасы. - 2017 жылғы 17 ақпан. – Б.366-374.
124. Юдаков К.И., Сергеев А. Б. Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясының Қылмыстық процесінде жедел-іздігіру қызметінің нәтижелерін пайдалануды одан әрі жетілдіру қажеттігі туралы // Ғылым. – 2017. № 2(53) 129-135 беттер.
125. Қ.И. Юдаков жалпы жедел-іздігіру іс-шараларын құқықтық реттеу қажеттілігі туралы // Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдарына 25 жыл: даму қорытындылары мен перспективалары: халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Қостанай, ҚР ІІМ Шырақбек Қабылбаев атындағы Қостанай академиясы. – 27 Қазан 2017 жыл. – Б.494-496.
126. Юдаков К.И. Қазақстан Республикасындағы және Ресей Федерациясындағы жедел-іздігіру қызметі нәтижелерінің терминологиясы туралы // Ресей ІІМ Санкт-Петербург университетінің хабаршысы. - Ресей Федерациясы ІІМ Санкт-Петербург университеті. – 2018. № 2(78) 181-185 беттер.
127. Юдаков К.И. қылмыстық процесте адамдарды сұрау материалдарын пайдалану // Қазақстан Республикасының жедел-іздігіру заңнамасын жетілдіру мәселелері қазіргі заман шындығы тұрғысынан: қылмыстық іздігіру қызметінің

құрылуының 100 жылдығына арналған республикалық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Ақтөбе: ҚР ИМ М.Бөкенбаев атындағы Ақтөбе заң институты, 28 қыркүйек 2018 жыл. – Б.102-107.

128. Яковец Е. Н., Христенко А. А. қылмыстық іздестіру аппараттары қызметінің контекстінде жеке өмірді қамтамасыз ету // жедел (детектив). – 2016. - № 4(49). – Б.37-41.

129. Дейхин Н.М., Тузелбаев Е. О. Орталық Азиядағы Терроризм және діни экстремизм: оқу құралы.- Қостанай КЮМ ҚР ИМ, 2002 ж.

130. Назарбаев Н.Ә. сындарлы онжылдық. Алматы: Атамұра, 2003.

131. Полежаев а.п., Савелий М. ф. Терроризм және терроризмге қарсы шаралар (ұйымдастыру, әдістер мен құралдар). Сұрақтар мен жауаптар. – М.: Ресей ИМ бірлескен редакциясы, 2003. – 160 Б.

132. Мотор И. Д. азаматтық нысандарды терроризмнен қорғау: ғылыми және практикалық нұсқаулық. -М.: И. и. Шумиловтың баспасы, 2005. – 163 Б. - ("Бизнес, қауіпсіздік, құқық" сериясы).

133. Қазақстан Республикасында терроризмнің таралуының пенитенциарлық профилактикасы: Монография. "ЧелМУ" ВПО ФМБОУ Қостанай филиалы 2011.

134. Шалабаев Ж.А. Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігін жүйелі қалыптастырудың саяси - идеологиялық аспектілерінің контекстіндегі экстремизм мен терроризм феномені: Монография.- Қарағанды, 2007.

135. Дроздина Т " терроризм әйел тұлға (халықаралық зерттеу нәтижелері). - Астана, 2011 ж.

136. Вишняков Я.Д., Киселева С. П., Васин с. г. терроризмге қарсы күрес: "Академия"баспа орталығы. Мәскеу-2012 ж.

137. Сметановский А. Ю., Каймульдинов Е. Е. "Терроризмге қарсы күрес жөніндегі ұйымдастыру шаралары" Қостанай 2004 ж.

138. Карбузов К. Ж. "ҚР террористік іс-әрекетті ашу және тергеудің теориялық-әдістемелік және ұйымдастырушылық мәселелері" атты Автореферат Астана 2005 ж.

139. А. Журавлев заңсыз жолмен алынған ақшалай қаражатты немесе өзге де мүлікті жария етуді анықтау және жолын кесу бойынша жедел-ізвестіру іс-шаралары. Автореферат. Қарағанды,2008.

140. Смайликтер.О.х. жарылғыш құрылғыларды қолдану арқылы жасалатын қылмыстардың алдын алу және ашудың ұйымдастырушылық-тактикалық ерекшеліктері (жедел-ізвестіру аспектілері). Автореферат, Қазақстан Республикасы Алматы, 2008.

141. Қойбақов с.м. терроризмге қарсы күресте ұлттық және халықаралық арнайы қызметтердің құқық қорғау қызметі: проблемалар мен болжамдар. Автореферат. Алматы, 2005.

142. Князев в., Варламов г. Полиграф және оның практикалық қолданылуы //оқу құралы.- Мәскеу: Баспа Орталығы, 2012 .

143. Нардин.О.в. терроризмге қарсы жалпы мемлекеттік жүйені қалыптастыру - Санкт-Петербург.: "Заң орталығы Пресс" баспасы, -2011.

144. Ислам негіздері және діни (радикалды, деструктивті) ағымдардың, секталар мен экстремистік ұйымдардың идеологиясын әшкерелеу әдістемесі бойынша әдістемелік ұсынымдар.

145. Қостанай облысы Ішкі істер департаментінің Қазақстан Республикасында діни экстремизм мен терроризмге қарсы іс-қимыл жөніндегі 2013-2017 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламаны іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары.

146. Экстремистік деп танылған және әкелуге, басып шығаруға және ҚР аумағында таратуға тыйым салынған діни әдебиеттер мен ақпараттық материалдардың тізімі. 13.03.2014 ж.

147. "Әлем зорлық-зомбылық пен терроризмге қарсы"дөңгелек үстел материалдары. А. Байтұрсынов атындағы Қостанай мемлекеттік университеті. Қостанай 2006.

148. Ақпараттық бюллетень-2014 жылғы 1-тоқсандағы ШЫҰ-ға мүше мемлекеттердегі халықаралық терроризм, сепаратизм және экстремизм көріністеріне байланысты ахуалдың жай-күйі мен даму үрдістері туралы.

149. Ақпараттық бюллетень-2014 жылғы 4-тоқсандағы ШЫҰ-ға мүше мемлекеттердегі халықаралық терроризм, сепаратизм және экстремизм көріністеріне байланысты ахуалдың жай-күйі мен даму үрдістері туралы.

150. Терроризмге қарсы күрес саласындағы нормативтік құқықтық актілер жинағы: практикалық нұсқаулық / Карбузов К-К. ж., Тлеубаев Е. С., Курманов А. А.- Астана: жарқын К. О. 2013.

151. Ищенко Е.П. Полиграф Полиграфович.- Мәскеу: Проспект; 2013.

152. Кафтан в. в. терроризмге қарсы тұру: бакалавриат пен магистратураға арналған оқу құралы / В. В. Кафтан.- М..Юран Баспасы, 2015.